

קיצור חרות פרשת שמות משח אלטוך

נתהיל ספר ואלה שמות בסייעתא

דשמיא :

ה' אחי יוסף לעשות את שאלתי ובקשתי כי כאשר עד כה כרבני
ה' במהדרוא קמא בספר כראשירי : בשביל משה שנקרא
ראשית משה ידבר ואלהים יעננו בקולו של משה : כה יוסף וכת
יעשה : להפליא חסדו בספר הזה ויתר ספרי חורה * תורת משה
אמתי להשיב ירו וולכין ולבאר הטוב טוב מכל הכתוב במהדרוא
שניה בכל ספרי חורה כי רמיה נפשי באומר ועושה * אבטח עלין
והוא יעשה * ויודיעלי דרבי משה :

פרשת שמות

ואלה

שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש
וביחו באו * ראובן כו' יתכן לפרש ע"ד שבחבו
המפרשים שלשה טעמים לפגם גלות המר

א' על מדרס בכסף צדיק ב באומר לאביהם הכר נא הכחונת
בנך היא ג גלותם היה סיבה ראשונה יוסף כמאמרו אנכי אכלכל
אחכם וירדו אחי יוסף מצרימה כמקרה בעל כנה קרה להם מיד
אכלו ילכו בטעודת רשת וזה אומרו ואלה ו'ו' מוסף על ענין
ראשון כי בסוף הפרשה הקודמת נזכר יוסף כאמרו ויפת יוסף
בן סאה כו' * אמר עתה אל יעלה על רוהך כי יוסף הוא הצדיק
ולא אחיו כי ואלה מוסף על יוסף הנזכר מה הוא צדיק אף
אחיו צדיקים :

ונבא אל הענין ראשונה בא לשלול הטעם הא' הוא על
מדרס בכסף צדיק והו' ואלה שמות כלומר הכט נא
אלה שמות אשר אוכיר לפניך ומהם הדג' כי הטעם הא' אין לו
שחר והיא כאשר יבארם שבכללם ראובן וזנימין * שהם לא חטאו
בזה * וגם טעם שני שחטאו באמרו לאביהם הכר נא הלא הם בני
ישראל * כלומר צדיקים כנודע כהפוש שבין הקראס יעקב או
ישראל כענין ולא אחי קראתי יעלב וכו' שהוא כאשר לא אהיו
קראת חכונה בשם יעקב * אך כי יגעת בי בטנילי חקרא
ישראל.

קיצור תורה פרישת שמות משה אלטוך מח

ישראל וז"א בני ישראל • וגם כויו ואלה שמוסף על יוסף ועוב
אם הוא על מה שחטאו לאביהם ראויים הם לברם לגלות ולא
אביהם • והלא נהפך הוא ועיקר הביאה היה ליעקב וזהו הכאים
את יעקב ואם הטעם הג' שכשביל יוסף הלא איש וכיתו באו ואיך
יחנן עקרו • שבעים נפש דירחם ממולדם ומארצם לבא לאיש אהדי
באופן כי אין ספק כי לא נגדרים אחריו באו כי אם כה' יצא רבח
להגלותם מצרימה למען ענותם להחיד • הלא ת וזהמז נהש כהיתוך
כסף בתוך כור והגו מינים מכסף והיה הכסף היוצאים מצרים •
והכינים הן המה כל המתים בימי אפילה וע"כ לא יצאו רק אחד
סחמשים אומחמש מאות וכל זה רמזה לנו התורה כשנותה את
טעמה את חוארי אבינו באומר בנו ישראל הכאים מצרימה
אח יעקב • והוא אין ספק כי בחינת הקדושה בעצם היא
הנרמות בישראל ובחינתה כהערוכת בחינת וזהמא נרמו כחואר
יעקב וז"א :

ואלה שמות בני ישראל צדיקים מתייחסים אל הקדושה
בעצם • ואשר היה באים מצרימה בגלות הוא עם
יעקב שהוא על שעדיון יש עירוב וזהמא מה המייתבת אל שם
יעקב וזהו ובני ישראל פרו עמו פירות כאכות ומהם שהיה
כהערוכת :

וישרצו מכחינת וזהמא כשרצים וע"כ הוצרכו והיו נחונים
בכור הברול להתיך וזהמאן כאמור :

במדרש שוחר טוב על פסוק אשר גאלם מיד צר זה לשון
בשם שהציפור נחונה ביד הציוד אם מכש המיתו
אם מבקש חיה כך היו ישראל טשוקעים במצרים שנאמר וארד
להצילו וכן הוא אומר ויושיע ה' כיום ההות אמר ר' אבא בר אהא
בשם רבינו כך היו ישראל נחונים כהך מצרים כעובר שהוא נתון
בתוך טעיה של בהמה וכשם שהרועה נוהן יד בתוך מעיה ושיבטו
כמעשה הק"כה שנאמר לבא לקחת לו גוי מקרב גוי אמר ר' איבו
בסס ר' יוסי בן זמירא כשם שהזרבי הזה פושט ידיו וגוטל הזהב
סן הכור כך היוצא את ישראל מצרים ש:אמר ואחכם לקת ה'
ויוצא אחכם מכיר הברול מצרים והנהראו לשית לב בטיאיקא
ספגני שלושת החולקים האלה • אמנם שכאו לדרוש פסוק מיד צר
ולא

קיצור חזרת פרשת שמות משה אלשך

ולא אמר מני צרע"כ כל אחד לפי דרכו מפרש והוא שנמצא כרו"ל
 בשמות רבות טעמים על סיכות גלות מצרים על פסוק אכן נודע הדבר
 שהיה משה מצטער ואמר למת גלו ישראל כשראה מה עשה רחן
 ואכירם שאמרו הלהרנני אתה אומר באשר הרנת את המצרי
 אמן אכן נודע הדבר למה גלו כי חוטאים הם ועוד על פסוק למה
 הרעיתם לעם הזה שאמר משה למה גלו ישראל אם שאמר אברהם
 כמה אדני למה לא גלו בני עשו או ישמעאל כו' ועוד טעם ליצחק
 מחלאת וזהו כח נחש כזהב חוד הכור להגן סיני טמאח כזהב
 בכור ולדעת הראשון אומרו אשר גאלם מיד צר כפשוטו כי
 בפשיעהם הגיעו לגורמים רעים ולא נשבעה להוציאם כרשעתם
 עד עכשם אלכו נבר והיו כציפור הנחונה לצוד מן ההפקר ואין
 מעצב כחירתם בעוניהם נלכדים בהפקר ואין זכות אבותם מעכבת
 והיו ביד מצרים כזו"ל על פסוק אשר למיה למות כו' ואשר לשבי
 לשבו שאמרו רז"ל שבי קשה ככולך ובטלו שביעת האבות לרשת
 הבנים ואזיל לשיטת האומר בשמות רבה על פסוק ויסע מלאך
 אלוקים כו' מלמד שהיו ישראל ראוי ליאמר אלא שהחזיר הק"ה
 את הדון על מצרים ודעת השני שניחנו במצרים לכוז חוב
 אכרדם לכך אמר ר' אמא כו' שהיה נחונים כי נחונים נחונים היה
 וכמאמרם ז"ל שאמר משה להק"ה משל למלך שהיה בנו נער
 ופתח לו חנות בשמים כשוק של זונות וכו' כך ישראל נער כי נער
 ישראל וניתן במקום גלולים כשוננה בין היהודים בו והוא טעם
 משרו באומר כעובר שהוא נחון וגדול בחוד מצי בהסדה שנולדו
 במצרים והיו כהם וכמאמרו יחברך ועכדום וענו אוחב ארבע
 מאת שנה וכן ארז"ל שהיה עזא שר מצרים צועק כחבת בת רחך
 וענו אוחס ה' שנה ונשארן עדיין ק"ץ וזה ענה יחברך אשר
 גאלם מיד צר כי הוציאם מידו קודם זמנם עם שלא יבצר כמלאות
 ימי קצבת רגלות ה' שנה היו יוצאים בשכנת האבות והיו כעובר
 במעי וקרכו בהמה והיו נוי מקרב נוי גוי דומה לנו שיצא משם
 ורעת ר' איבו כי לא נתעברו למיהה מפני רשעתם וגם לא לישראל
 ח' שנה רק להתוך הורסא כי לא היו נקי כזהב ז"ל כשם
 שהחבי הזה כלומר שהיא אמן כפי לרעת מחו הוא זמן הצירוף
 לנוטלו ומאחבחו הוציאם הנה בעצמו ובכבודו ולא ע"י מלאך

קיצור תורה פרישת שמות משה אלשך ממ

שנאמר ואתכם לקח ה' וזרה יאמרו גאולי ה' אשר גאלם כלומר
הלא יחברך ע"י עצמו הוציאם מיד הצר להודיע חיבתו ארה בנו
בכור ישראל :

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף יחכן לפרש
ע"ד פירש המפרשים הבה נתחנמה בו ולא אמר הבו :

ועלה מן הארץ ולא אמר ועלו אלא שמול מצרים היה שאין עבד
מצליח ועודם פה לא נירא כהם שפן ירבה רק הסכמתם היה ועלה
מן הארץ ונוסף רצה לומר שיעלו מחתח שליטה מזלנו ויצטרף
מזלם ונלחם בנוי לכך אמרו מצרים לפרעה הבה כלומר אתה המלך
חן כח מאחך מעכב ובין המלך ובין העם היה הסכמתם לשים עליהם
מעכבים מפניה ורביהי והיו רשימו עליו שרי מסים נוגשם נכ"ש
דז"ל ש"ס כלילה לא היה מניחים אותם ככתיהם למען ענותו שהוא
עינוי דרך ארץ ועיקר פחדם היה בעלותם מן הארץ ובקודם בארץ
היה לא יוכלו להשחרר וש"ח הלא יוסף היה עבד מקנה כסף
ויצא מבית אסורים למלך ולא עצר מזל שליטת מצרים ורמה שטע
להם פרעה באומרים ועלה מן הארץ הלא אף במצרים יש להם לפחוד
מן יהיה ניוסף ע"כ הקדים ואמר ויקם מלך חדש אשר לא ידע את
יוסף כי זה היה לשמוע להם בזה שלא ידע את יוסף :

ויאמר מלך מצרים למלך הועבריות אמר שכ האחת שפרה
ושם השנית פוגה : ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן

על אכנס בו ומסר להם כימן להכיר בין זכר ובין נקבה כי הנקבה
הסחבל כרפי צלע למעלה וזכר פניו למטה מזה שנכרה אדם
מאדמה ורש"י ז"ל פי' בילדכן כמו בהולירכן : שפרה יוכבד על
שם שמשפחת את הולד : פועה מרים על שם שפועה ומדברת והינה
לולד כדרך הנשים המפייסות חינוך הנוכרה : ויחן לפרש למד
ברשים רש"י המאחר בכסוק קודם : ונראה דקשה לרש"י למה לו
בכסוק שני פעמים ויאמר מלך מצרים ויאמר בילדכן אלא יש לומר
דרש"י באלהודרה שאין ספק כי פרעה חש פני יאמרו לו הלא
מראשין או שני שנמות לא יקראונו עיד ונמצא עצמד בטלרה :
על כן מה עשה מרס יניד דבר הנח להם הקדמה והנחה לימר הנח
אתן מיוחקות למוחזקות ומתקנרת את הילדים כי על כן נקראתן
האחת שפרה על שהיא משפחת את הולד והשנית פועה על שניפועת

קיצור תורה פרישת שמות משה אלשך

צו לחוקו ועל כן שמחת ידכם ימותו ילדים לא יחסרו אחכ
 למשנות דרבנן. וזה מאמר הבחוב ויאמר מלך מצרים כו' ומה אמר
 לה' הוא אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה כלומר הנה
 דחוקהכך בשמות אלו על החוקיכך הילדים וא"כ אחר הצעה-זו
 האונה אמרתי וציווי והוא כילדכן כו' כי לא יחסרו אחכם שנהפכתן
 נמצא ויאמר הראשון היה לאמר הצעה אשר שם האחת כו' ויאמר
 הב' היה לאמר הציווי. ולא היה יכול לומר הציווי בראשון שהש
 פן ישכנו איתן שאחר הא' או ב' שיטתו לא יקראוהו אוחו לכך
 מפרש רש"י ז"ל כאשר כתבנו כילדכן כמו בהולידכן ל"א יחסרו
 אתכם ומכאשר ראייה ה שפרה על שם שמספרת טועה על שם
 שפועה כו' ולא יחסרו אחכם שנהפכתן וכל החוקה אלו דווקא
 בהולידכן תיכף משא"כ אח"כ יראו שאחן המיתה ולא יקראוהו
 וזה שאמר בהולידכן: וגם שיתם מוחזקית כמו שאזכר שמוחן ל"א
 ורגישו בכך :

ויטב

אלהים למילדת וירב הנם ויעצמו מאוד הנה הטובה
 היה יעם ואיך יאמר למילדות אך הנה היו המיררות
 באש ובמים באופן אי להם מפרעה או לרם מישראל מפרעה כי
 הנה לא יאמין שלא נספיק לילד העבריות וילדו בלי מילדות ואוי
 להם מישראל כי אם איזה מרגלים יתעהד רצח חלש או בשבר
 ודאורגל וכיוצא כו'. מיוסור מלכ העם כלומר אין זה כי אם
 שהמילדות רצו לעשות רצון פרעה. ובקשה להמית ולא יכלה לורק
 להתלושו לשבר א' מאבריו. כיה' לא אינה לורה להמית וחחד
 כדם הנפש ע"כ שתי הטבות הטיב ה' למילדת א' וזרב העס רבון
 גדול באופן שלא יספיקו שתי מילדות לכל האלפס הילודים. ועל
 חשרת העס ויעצמו מאוד כו' היו כל הילדים עצומים וברואים
 וחוקים באופן כי לא היה נקום לחושדן כלל

ותרא

אותו כי טוב הוא וחצפנהו שלשה ירחים קשה אם לא
 ראתה כי טוב לצ דה צופנתו וחמכרנו למיתה ורש"י
 פי' כי טוב כשנולד גחמלא הביח כלו אורה מה הענין האורה אנס
 דז"ל אמרו כי זכות התורה היא שצדקה לו כו' כיום השישי לסיון
 הושס ביאור ואמרו בלאכי שרת לפני הק"כ בה רבון העלמים מי
 שעתיד לקבל תורה ביום זה ילקה ביום זה הנה כי זכות התורה היא
 שעתיד

קיצור תורה **פרשת שמות** משה אלמד **נ**

שעמדה לו ורנה על יחס זה נקרא טוב כמאמרם ז"ל יבא טוב וקבל טוב מטוב לטובים יבא מזה שנקרא טוב ויקבל חורה שנקראה לקח טוב מהק"ה שנקרא טוב ה' לכל לטובים הם ישראל שנ' הטיבת ה' לטובים ונבא אל הענין • והוא כאשר ראתה יוכבד כי נהכלתה הבית אורת כי חירה אור ע"כ אמרה זכות תורה שיקבל • אובל להצניני בכית בליפחד כי זכות חורה תעמוד לו ורנה קיימו וקבל רז"ל כי ביום ה' לאדרגולד משה נמצא מאז עד יום מתן תורה ורחם וכשרא אתה שהיתה נשלם יום טחן חורה ויהכטל ההגנה אזל יכלה עוד הצפוני • ואזותקה לוג' עשהה בחכמה דבלתי רם ה עד יום השביעי כי ביום הששי יקבל חורה כמאמרם ז"ל שאם מלאכי שרתמי עתיד לקבל חורה ביום זה ולקה ביום זה על כי ב טחן חורה הנמשלח למיס ילקה במים כן הליצו מלאכי שרם ולביזה ותרם אויביו טוב אין רכיונה שאם לא כן היתה מניחתו ביד מצרים אלא שני כי טוב הוא צננה אוחו ג' ירחים המתייחסים לזכותו :

ויאמר לרשע למה חכה רעך פי' רש' למה חכה אע"פ שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד • רעך רשע כמותך • יתכן לפרש שבא להורות ב' למודים שהמרום יר על חברו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנית כי ב' אנשים מחרתו ריב נקראים רשעים מבלי הרמה יר כאומרו רעך רשע כמותך כמאמר הכתוב שני אנשים נצים :

ויבקש להרג אח משה ולא אמר ויצוה יתכן לפרש ע' רש' ז' לשש' על הלהרני אתה אומר מכאן אני למידין שהרגו בשם מפורש וזה יאמר ויבקש שהיה מבקש דרך שיוכל להרוג אם ע"י דיבור פן יהפך משה אל הנבא להרוג או לפרעה ;

ויאנחו בני ישראל פן עבודה אונקלס חרגם ואתנחו בני ישראל מן פולהנא רהויקשי עליהן ;

ויזעקו וזעל שיעסם א' תופליקה קבילתהון לקדם ה' מן פולהנא יתכן לפרש למה באנחהק לא עלתה לקדם ה' אך הנה אשר יקרא מן הצר אשר רעה קנה צועק מתוך הצטובה שזודה שענתו הוא אלה וצועק אל ה' ירחסו : אך אשר

קיצור תורה פרשת שמות בשה אלשון

אשר דעה חסר לא ישוב עד המכה רק יצק אוילי על צרחי בני כבדה • וזהו שתרנם אונקלס ואחנהו בני ישראל מן פולחנא דהוי קשי עלהון ולא זעקו אל ה' בלבבם רק על כבוד העבודה לא עלתה חפילתם אך הוסיפו גם צעקה שהיו קובלים ומתוודים שעוונותיהם השואלה וזה שחרגם לקדם ה' וטליקת קבילתהון לקדם ה' מן פולחנא וישמע אלהים את נאקתם כחרגומן ושמיע קדם ה' יח קבילתהון :

ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ויחכן לפרש ע"ר שכחבו המפרשים שנלה ה' בסנה אילן קוצים גדל על מים לרמז כי יש לישראל זכרת תורה שבמצרים חיה כל שבט לוי עוסקים בחורה ועמדם היה ראשי ישיבה שלהם וזה רמז לו באומרו אלהי אביך וכן ארז"ל בפרקי ר' אליעזר שרמז לו הקב"ה כמראה הסנה מה סנה גדל על מים כך יוכי ישראל ע"תורה שבמצרים • עוד יש להם שורש חזק ואסיף זכות אבות וז"ל אלהי אברהם כו' :

ויאמר משה אל אלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וגומר : ויאמר כי אהיה עמך ויחכו לפרש • לא שמיאן משה ענו מאד בשליחותיך כאמר בענין שמואל בשלהו אותו יתברך למשח את דוד שאמר איך אילך ושמע שאול והרגני והקשו רז"ל איך לא בשה שיצלהו ה' בלכתו בירך במצותו יתברך ואמרו היכא דשכיח הויקא שאני וזה יהיה מאמר משה מי אנכי כי אלך אל פרעה שברחתי מחרבו הקשה והרגני ושכיח הויקא • וגם וכי אציא בני ישראל שעתה יראה פרעת מעשה ויזכור כי אני הוא שהיחי עתיד להוציא בני ישראל ועל כן גזר כל הבן הילוד היאמה השליכוהו ומן המים המשוני באופן כי בן מורה היית לו מאז על פי גזרחו ונוסף על זה בריחתי ממנו ויהרגני והשיבו הקב"ה הכי אהי עמך כו' :

ויאמר משה אל אלהים הנה אנכי בא אל בני ואמרת להם אלהי אבותיכם שלהני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אימר אליהם • ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה חאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם • ויאמר עוד אלהים כה חאמר אל בני ישראל ה' אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה וכדי לדור דור •

קיצור תורה פרישת שמות משח אלשוך נא

יחכן לפרש ע"ד שנאמר למעלה • ויאמר ה' ראה ראיחי שנגלת אליו
 ה' בשם הגדול • והוא משרו"ל על פסוק וארא אל אברהם כו' שאמר
 הקב"ה לאבות לא נגלחה בשמי הגדול רק כאל שדי • והדבר זה
 היאיסוד מקראי קודש הללו • ונבא אל הענין כי בראות משה נדר
 נבואתו בשם הגדול אשר בלבו הנה אם אומר לישראל כי בשם הגדול
 נראה אליו ל"ה יאמינו בשליחתי באומרם אלי הטוב טיב אתה
 מאבות ויחשבו שאני בודה מלכי ואם אומר שם אלקים הוא כת הרין
 ויאמרו אם ע"פ מידת הרין בא לגאלינו אין תקומה חלילה • ע"כ
 אשר הנה לא אוכיר להם שום שם כלל רק אומר אלהי אבותיכ' שלחני
 אליכם וזה ירמוז טעם זקא במלת בא לרמוז כאומר כי דבר גדול
 היא עוש' כמחמיה ומגדיל ענין ביאתו כי דבר גדול הוא בעיניו היותו
 בא לישראל והוא כי אפילו ישראל יאמרו לו מה שמו מה אומר
 אליהם ירמוז שם הגדול לו מ"ה שמי מ"ה אומר להם שלא יאמינו
 שיאמרו אלי הטוב טוב אתה מהאבות כאומר • כל שכן
 פרעה כאשר היה שאמר מי ה' ע"כ אשר ל"ה אוכיר להם שום
 שם כאמר •

ובזה יחוייב שיאמרו לי מה שמו על בלתי הזכיר שפוסה אומר
 כי לכל צד יש דוחק ויאמר אהיה אשר אהיה לוטר הנה
 אצתי לך בשלחי אותך אל פרעה כי אהיה עמך גם עתה בבואך אל
 ישראל לא תירא יהיה ע"יך לשאול מה שמו ואם תירא להיותם
 בחירוס ע"כ ויאמר כה תאמר לכני ישראל אהיה שלחני אליכם אם
 אינך הפץ להזכיר שם וגם של"ה יאמינו כי שם ההוי"ה נראה אליך
 ותירא פן יחשבו שהוא ע"י שם אלקים וייראו מבחינת הרין פן לא
 יזכו לגאיל ע"כ אמר להם אהיה שלחני כי תחקן הדברים א' שהוא
 אל בחינה עליונה של רחמים • ואמר הוא יתברך הנה ער כה דברתי
 לפי הנחת הקדמון לפי שיטתך • אך אעיקרא דדינא פרכי •
 למה תשים בפניהם פתחון פה שישאלו מה שמו רק כה תאמר אל בני
 ישראל ה' אלהי אבותיכם ובוה לא יאמרו מה שמו כי כבר הזכרת
 אתה ע"כ אימר עוד כלומר עד כה דבר על פי שיטת משה רבינו
 ועתה מ"סך ריבר לעקור הקדמון של משה יועל שאתה השש ישראל
 לא יאמיני שנראה אלך ה' שלא נראה לאבות שלש חסוכה כרכר
 כי תחילה הזכות הוה באבות שמהזכרת וכוחם בכוונתך • והוא

קיצור תורת **פרשת שמות** טשה אלשוך

מאמר ז"ל במדבר רבה וזכרתי להם כרית ראשונים אשר הוצאתי
 איתם מארץ מצרים הוא שכרת כרית לשכטים ועליהם נאמר אלוקי
 אבותיכם שזכותם מסייעתן. ב' זכות האבות מפאת עצמם שהיו
 אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב ועינין מה שכתבנו לעיל
 בפרשת לך לך כי הנקרא אלקי אברהם אחר מותו ואלקי יצחק
 בהיותו סומא חשוב כמת וכיעקב היה זכות שלשה. וכך נצטרף
 זכות שלשון. ועוד זה שני לעולם וזה זכרינו' שהיה כי שם
 ההוי"ה מתעלם שלא חדגה אותו ככתבו רק בשם אדנור ול
 חיראפן יפול בס אימת היגאל בכח דין על העדר זכות כי לא
 על זכותם רק על זכות אבות. לך ואספת את זכני ישראל ודוקנים
 יודעים במסורח מיוסף הצדיק כי הנואל אשר יאמר פקידה כפולה
 הוא הנואל האמיתי ואליהם חובל לומר ה' אלהי אבותיכם נראה
 אלינו' ובה יחאמת להם כי גואל אחה באמת:

וידי בדרך כמלון ויפגשהו' ויבקש הטיחו. יחנן לפרש ע"ד
 שאמר רז"ל על שנחעסק בטלון חחילה געש. והיה לו
 דרך מציה לגאול את ישראל וראוי שלא יזק. וזהו בדרך. בטלון.
 פנים לכאן שלא יזק. ופנים לכאן שנחעסק בטלון החילת
 ועל בהינתן הדרך בצורה. ופגשהו ה' ועל ענין המלון
 ויבקש דמיתו:

אז יאמר ע"ד שכתבנו בכפר קטן שקריתו שמו הוחס ה' ושיעוי
 הכתוב ויפגשהו' והוא כי שם זה ככווין נגד הטילה
 כמאמר דורשו רשומות על פסוק מי יעלה לנו השמימה ר"ת טילה
 ס"ח שם הוי"ה ועל פי דרכו נשיח לב אל היות מילה בר"ת והשם
 בס"ת ונהפוך הו"ה טהראוי. אך אותיות שכינ ר"ת לס"ח עולין
 חקמ"א כמספר ישראל והוא כי קודם מילה אין שם ה' נקרא עליו כי
 עדיין אינו ישראל ע"כ חחילה הטילה. ואח"כ שהוא ישראל שהוא
 מה שכאמצע בא עליו ה' שהוא בסיף ונבא אל ענין הכתוב כי
 בהגיע עת עכות הטילה אז ויפגשהו השם של עומת המילה להיות
 עמו. ובראות כי נחצצל מהמילה והוא דבק בה ויבקש המיתו והוא
 כמאמר ז"ל שצריך כדמות נחש היה בולע את טשה מראשו עד
 המילה וחזור וכליו מרגליו עד הטילה:

והתקח צפורה צד וחברתה את צרלה בנה והנע לרגליו והאמר כי
 התע

קיצור תורת פרישת שמות משה אלשיך נב

חחן דמים אתה לי: וירף ממנו אז אמרה חחן דמים למולח יתכן
לפרש כי היה צפרה נדון בקרבה אם על סילת בנה היה הדבר אז
על כוונת בעלה שלא היה רצון ה' יטמאנו במדינית. ע"כ לתקן ב'
הכוונה. אם על בנה ראתה לעשות מצוה טילה ע"י עצמה והרי
כוונתה ערלחו. ואם על עצמה הרי עשותה בעצמה תיקון זה יהיה לה
תיקון מה. וע"כ נטלה צר. שהם כנגד שתי אוחיות שבשמה לעשת
מילה שעולה כמנין שתי חיבות אחרות הנותרות שהם פה כמנין
מילה וזהו והכרות ערלת בנה שהוא עור הראשון הנכרת. והנה אז
תיקן שלא היה בולעו ככחחילה טראשו עד המילה. וזהו וחנע
לרגליו: חלק התחחון על עור התחחון. ויהי כראותה שלא הירף
ממנו לגמרי אברה לאישה חחן דמים אתה לי כלומר חחן מההיב
דמים בשבילי ואין הענין על הילד. וירף ממנו בטכפרקטן אחר
שפרעה לו בטכפר. ובשפרעה העור השני בהתיסה הכל. וירף
ממנו אז אמרת חחן דמים למולח הוא בשביל ב' מילות בין על מילה
בין על פריעה כיעל כן לא הירף ער השנית:

ישב משה אל' ה' ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למת
שלחתי. ומאז באתי אל פרעה לרבר בשבך הרע לעם
הזה למה זה שלחתי: יתכן לפרש ע"ר טאמרוס ל' על פסוק לכן אמר
לבני ישראל שהוא לשון שכועה ולמה נבע אלא שנחיריך משה
שמרת הדין העכב הגאולה: וכוה נבא אל הענין. כענין והתוית
תיו שנתעוררה מרת הדין וקטרגה ער שאמרה גם מרת הרחמים
ומטקרשי חחלו ומטקודשי חחלו וזה היה עם לב משה כי ה' הטקידם
ביר מרת הדין וזהו

ישב משה אל' ה' הויה מרת הרחמים שבה נשתלח והשבת
היתה אל כחינה זו ויאמר האמירה היתה אל שם
הארנות הוא מרת הדין ויאמר אדני למה הרעתה כו: ויבא
אל פרעה לרבר בשבך הוא שם הרחמים הרע לעם הזו ואין זה כי אם
שגם מרת הרחמים מטבים. וש"ח כי זה סימן גאולה כי כמו מרת
חקריב ללדת שאז יבא חכל לה והמליטה זכר כן בעת הצלה יצא למנו
להעביר איזה מעיק וימלטו. לזה אומר:

והצל לא הצלת את עמך מרבה האת השכינ' כי הפקידה
כפולה היא על הפקידות שכינה ועכך הוא יש"אל והיה

לפחות

לפחות להציל שכינתך :

ויאמר עתה חראה כמה שהרע פרעה לעם הזה מאז באת אליו לדבר בשמי של רחמים הראה אשר אעשה לפרעה בשבט זה כי יהיה פחחון פה לחוק לכו ולהביא עליו מכות גדולות ונאמנות עד תומם

פרשת וארא

ידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' יחנן לפרש ע"ד כי הצדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים כד"א כיוגורתם חוכור והרשעים מהפכים מידת הרחמים למדת הדין כד"א ויאמר ה' אמתה את האדם וכו' וזה יאמר פה לבעלרה ויאמר ה' שהוא מדת הרחמים אל משה עתה חראה אשר אעשה לפרעה כו' כי הרשעים מדת הרחמים יהיה להם לדין אך לישראל העשוקים וידבר אלהים שהוא מדת הדין ויאמר אליו אני ה' כלומר אני אלהים הנוכח שהיא מדת הדין אהיה ח' אחר הפך לרחמים :

והצלתיו אהבכם מעבודתם יחנן לפרש ע"ד ששכשול עונם של ישראל היה תלוי בסול מצרים כי הוא סול טלה אשר עבדוהו ועל המזל הוא מזל טלה אשר הוא עבודתם של מצרים שאתו יעבדו לאלוקי ו' והצלתיו אהבכם :

מעבודתם ועל פי ררכו רמז להם שלא ינצלו רק כהיות טלה עבודתם של מצרים לכדולא של ישראל שהוא אחר שחיטתם הטללה לקרבן פסח שכפרו בו וישחטו :

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם להוציאם את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם יחנן הקדים אהרן למשה על שסירב משה כחלה ואהרן הלך ודבר אל בני ישראל : וש"ת אחר שסירב משה ישלח אהרן לכו וינשה הוא הכל לזה בא הכתיב ופירש שני טעמים א' כי לא היה מתקן לגאול כי אם משה לכדו כמאמר דו"ל על וטעה היה רועה כל מי שנאמר היה מתקן

קיצור תורת פרישת וארא משה אלשיך. נג

לכך משה לנאולה מעין מירדכי שנאמר בו איש יהודי היה והוא נואל
אמיתו האומר פקידה כפולה: שנית כי הלא היה ג"כ הנאולה
לפמליא של מעלה שהיו שם עם השכנה בנלות. ולא עוד אלא
שהיה עתיד להוציא את בני ישראל על כנפי נשרים כמאמרם ז"ל
כי פמליא של מעלה נשאים על כפים מרעמסם ס כחה וע"כ הוצרך
לזה משה שיהיה השליח שהיא למעלה ממראבי שרה כבודו כמאמרם
ז"ל וזה מאמר הכתוב הוא

אהרן

ומשה שזם שהיא נחיהר לכך הוקדם אהרן למשה
על שסירב ואל חתמה למה לא שימש אחר דמירוב
אהרן לבדו כי אם אהרן ומשה לזה אמר פי אמר ה' להם הוציאו
כלומר כי להיות יחד משה ואהרן ע"כ אמר להם הוציאו כו'
שאם לא כן לא היה באהרן כח לבדו לכך ועוד טעם שנית
והוא אומר:

על

צבאותם לומר כי לא בלכד היחה ההוצאה לבני ישראל
כי אם לצבאות ה' ולא עוד כי אם שיציאום על צבאותם
שיחשבו פמליא של מעלה שהם צבאות ה' כאלו הם צבאות ישראל
ישאום על כנפיהם וז"א על צבאותם שהוא עליהם טעם כמאמרם
ז"ל ואשא אתכם על כנפי נשרים:

ויאמר

ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם יחכן
לפרש ע' דמאמר רז"ל הפרש שבין הצדיקים לרשעים
כי הרשעים ברשוח לכם דפך הצדיקים שלכם ברשוחם וזה יאמר
הנה כבד לבושל פרעה וע"כ גם שיראה מופתים עצומים טאן לבו
הנוכר לשלח כלומר ואל חתמה כי הוא ברשות לבו:

ויאמר

ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטת ונטה ירך על
מימי מצרים כו' ויהיודם כו' יחכן לפרש ע' דמאמרם
ז"ל למה הביא הק' בה עליהם דם מפני שרם לא היה מניחים כנות
ישראל לטבול מנדוחן למצטם מפריה ורביה והנה ידוע מו"ל כי
אהרן היה מרבה פריה ורביה בישראל ע"י שים שלום בין איש
לאשח ע"כ ויאמר ה' אל משה

אמור

אל אהרן שלו יאות עשות המים לדם לינקום מהם כמטלים
חיקן דם ע"י המים ונטה ירך על מימי מצרים שהוא
להכות על השר שהוא על מימי מצרים כו':

וימלא

וימלא

שבעת ימים כו' ויאמר כו' אנכי נונף גבולך בצפרדעים
 וכו' ובאו בכיתך ובחדר משכבך כו' יתכן לפרש
 ע"ד שאמרו רז"ל למעלה כתבנו למה לקו כמכת דם לפי שלא היו
 מניחם אחנשי ישראל לטבול מטימאתו וע"כ עשה את המים דם
 ועל פי דרכם יתכן שאמר הוא יתברך אחם עשיתם שכמלאת ימי
 טומאת לא יטבלו פן יפרו וירבו ישרצו בניס כל יצרו אחכם
 הנה טהמים אצטה דם וימלא שבעת ימים כימי נידת דחהשל אשה
 ובטהר היאור יפרהו ישרוף היאור כי שיצר אחכם והוא מאמרם ז"ל
 שהיו הצפרדעים מסרסים אותם שנאמר וצפרדעים וחשחיתם כו'
 וזהו שסמך ושרץ היאור צפרדעים שכנגד מרה שכאלחם אותם
 מתשמיש הצפרדעים מכרם אחכם וזה ענין ובחדר משכבך ועל
 מטתך כי מה ענינם אל המטה אלא שרצה הק"ה לשלם מרה
 כנגד מרה לסרס ע"י צפרדעים לבטל חשמיש מטתם וזה
 מאמרם ז"ל צפרדע צפור שיש בו דיעה שאותן יעלו ובאו בכיתך
 ולא ינחחו עד בא מהבית לחדר המשכב וממנו אל המטה שהוא
 לסרסם בכוונה ולזה צריך דיעה לכוון אותה הענין שהוא לבטלם
 מפריה ורביה מרה כנגד מרה :

ותהי

הכנס באדם וכבהמה כל עפר הארץ היה כניס :
 כי ב' מינים היו לוי משט המקרא א' הקתהווה
 באדם וכבהמה וא' המתהווה בעפר הארץ לכך מחלק הכתוב
 ראשון בלוי ו'ד ושנית ביו"ד :

והפלתו

ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה
 לבלתי היות שם ערוב למען הרע כי אני ה' בקרב
 הארץ : יתכן לפרש ע"ה טעם ידוע מה בין מקידה הנעשית ע"י
 מלאך לנעשית על ידו יתברך כג אשר ע"י שליח אינו מבחין
 בין צדיק לרשע ובמצרים עובדי ע"ז היה כמאמר עוזא שרו של
 מצרים הללו עובדי ע"ז והללו כו' והוא שאמר הכתוב לקחת
 גוי מקרב גוי ואם היה ע"י מלאך לא היה ארץ גושן ניצולת כי
 לא היו ישראל ראויים על כן הוצרך הוא יתברך ע"י עצמו
 לעשות וז"ל והפלתו כו משא"כ ע"י שליח וזהו למען
 כי אני בקרב הארץ משגיח בה ע"י עצמו :

**תדע
הנה**

יד ה' הויה : יתכן לפרש ע"ד הנודע מזוהר כי בהיות
 ה' ב' אותיות כסדרן הוא רחמים ובהיותן מהושרת
 יורו

קצורת תורת פרשת וארא משה אלשיך נר

יורו דין וזה יאמר הנה יד ה' געשה הויה בהיפך אתוון שמורה
 רוגז במקנך כו' אך לישראל והפלה ה' כו' שהוא ביושר וזהו בין
 מקנה ישראל כו' לזה ברחמים ולזה בדין ברוגז בהיפוך :
כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפתי כו' בעבור תדע כי
 אין כמוני בכל הארץ יפו' רש"י ז"ל למדנו שמכת בכורו'
 שקולה כנגד כולם : והנה ראיתי מגיהו' לשון רש"י ואומרים
 מכת בכורות כמו כביכורה כהאנה בראשיתה ואין זה מתקבל
 שלרבותינו ז"ל היתה המכה משמשת חדש א' היה הברד
 במכת שאין פירוח באילנות אך אחשבה לפרש ע"ד רבותינו ז"ל
 שפירשו כי המכות יתחלקו לג' דצ"ך עד"ש באח"ב . כל כת
 לכוונה : וחלקת מחברתה . דצ"ך להודיע מציאתו יתכרך וכן
 הוכר בשלישית באומר בה אצבע אלהים : עד"ש לסען יכיר כס'
 כי הוא יתכרך אלהי ישראל בייחוד ומפלה בין ישראל למצרים :
 באח"ב להודיע שמושל על פרעה עם היותו אלהי ישראל .
 ובתחילת פסמן באח"ב נאמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל ארץ
 שהוא הויעה שמושל על פרעה עם היותו אלהי ישראל . וזה
 יאמר כי בפעם הזאת היא מכת בכורות שהוא תכליתם ועיקרם
 אני שולח כל מגפתי וזה שפירש רש"י ז"ל למדנו מכאן שמכת
 בכורות שקולה כנגד כולם שגזר עליו לעשות ציוויו כאמיר
 בפסוק ויקם פרעה לילה שקם והלך בחוץ לקרוא לשבויים דרור
 וזה היה אחר וה' הכה כל בכור ובוזה הראה ה' שהוא מושל על
 פרעה כאמור ובטכסיפי מלך המכה את עברו הבלתי עובר אותו :
 כן עשה לו ובפסמן באח"ב התחיל להכות בקל הקל תחילה : והוא
 כי תחילה מכה בו באכז או באורוף והוא הברד . ואם לא מקבל
 מוסר מהסר לחמו והוא הארבה שאכל החטה והכוסמת וכל אשר
 השאיר הברד . ואם עד אלה לא ישמע לו יאסרוהו בכורת כלא
 והוא החשך ואם גם בזה לא ישמע יכנו נפש אותו או
 את בנו והוא ענין מכת בכורות ששקולה כנגד כולם ואז על

כרחו שלהם :

וישלח

פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אליהם הנאתי
 הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים : יתכן לפרש
 אומרו חמאתי הפעם . ע"ד שכתבנו כי הנה בדצ"ך העיקר
 הראשון מציאתו יתכרך והוכר ביוף הכימן כאמרו אצבע אלהים :
 וכן היא אומר בזאת תדע כי אני ה' . ובעד"ש למען יכיר כס'

קיצור תורת פרישת יארא משה אלשיך

כי הוא יתברך אלהי ישראל ביוחד ומפלה בין ישראל למצרים •
כאמרכם למען הדע כי אנני בקרב הארץ ועדיין הייתי חושב
כי היותו אלקי ישראל • לא העתה הייב לקיים נזקתו שאמרת
שהוא רק אלהי ישראל ולא על זולת עמו אמנס בכרך שאמהם
למען הדע כי אין כמוני בכל הארץ שהיא משתרה על הכל ואינו
כשרי אומת שלא ישחרר רק על עמו רק אין כמוהו משתרה על
הכל • ועל כן בכרך הכרתו שאנני הייב בזה ועל זה אני אומר
השאתי הפעם בלבד שהודעתם לי הרבה והיה לי להגלות על
לבי כי כאשר צדקתם בראשונות חצדקו גם בזאת • להחזיר
להודות ולעשות רצונו יתברך • ואהר-הוונדו אמר ה הצדיק •
ובמר נדע גודל צדקתו וגודל רהמנתו • בזה שאנני ועמי
הרשעים ועם כל זה יקבל תשובה כי לפי גודל החטאים
יוודע יקר הרחמים :

או

יאמר מה שהוא ווראני הוא כיה הצדיק ואני ועמי
הרשעים • אך אם ישראל צדיקים שיוכו לגאלה אם
לאו אני גזור אומר על פי מעשיהם :

ויצא

משה מעם פרעה אח העיר ויפרוש כפיו אל ה' ויחילו
הקולות והברד ומטר לא ניתך ארצה • וירא פרעה כי
הכל המטר והברד והקולות ויוסף לחטא • וקשה אדרכה על
שנעשה רצונו כמו שאמר העתירו אל ה' ורב מהיות הקולות
אלהים וברד • היה ראוי להטיב • ואיך יוסף לחטא ועוד ספר
סאן דבר שמוה ויחכן לפרש ע"ה מאמרם • ל על אבני אלגביש
שהפיל הוא יתברך כניבש הארץ על אויבי ה' כמורד בית הורין
שאמרו רז"ל כי היה משה שנשאר באויה במלכת הברד במצרים •
ובזה נבא אל הענין : כי הנח פרעה ביקש שקולות וברד לא יהיה
במצואת כמשמעו • לא למעלה ולא למטה • ומשה השיב לו
הקולות יחדלון והברד בהא ירועה אשר נהווה כבר לא יחדל
מציאתו כי אם לא יהיה עוד למטה • כי אם ישאר באויר והם
אבנים גדולות אשר הפיל הוא יתברך על שונאי ישראל כימי
יהושע : וזה מאמר הכהוב ויפרוש כפיו ויחילו הקולות והברד
חדל כרגע מיד למטה • ואם לפי טבע אשר כבר נהווה באויר
יפול לארץ עד תימו או שיוחק הברד באש שבתוך הברד • ויהיה
למים ויעשה מטר וימטיר לארץ • אמר כי לא זה ולא זה היה
כי אם חדל הקולות והברד כרגע • וגם מטר לא ניתך כלומר
שלא

קיצור תורת פרשת וארא משה אלשיך נה

שלא נחך הברד להיות מים וליעשות מטר כי נשאר באויר למלחמת יהושע: אמנם פרעה כאשר ראה כי כמו רגע חדל המטר כי לא נחך הברד ונעשה מים ולא היה ברד יורד או אמר בלבו אם לא היה משה פורש כפיו בתפילתו היה ג"כ תס הברד שלמה כרגע פסק ולא ירד הברד שבתוך האויר ולא הותך להיות מטר ואיך זה שכבר ירד מה שהיה באויר. וזהו וירא פרעה כי חדל המטר ויוסף לחטא. כו' והוא לא ידע כי כל אשר באויר נשאר לינקם גם מיתר הרשעים כיוצא בו אך משה ידע את הדבר:

פרשת בא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אחתי אלה בקרבן. יחנן לפרש ע"ד כי ראה משה כי מעולם לא נכנע פרעה כאשר בפעם הזאת שאמר חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. ואמר ואשלחה אתכם ולא תוסיפון לעמוד: ועתה הוכבד לבו ולב עבדיו. ועל מה תזכה יוסיף סרה. ואם מה יצא הדבר נאמת קשר אחר שנתן כבוד לה' ירשיעון אלהים אותו בהכבד לבו ולב עבדיו והלא ה' פושט ידו ומקבל שבים וזרה היה מבוכה למשה. ולזה אמר הכתוב:

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו. ואל תתמה אל החפץ מסרה שהכבדתי את לבו אחרי שובו. כי לא שב מלכו רק משפה ולחוף ולא היה בקרבן. אך מעתה למפרע אשלי אוחותי אלה שעברו בקרבן וע"ד שאמרו רז"ל שאירשו אותותי כמו אותיותי שהם אותיות רצ"ך ע"ש באח"כ שהיו חקוקת במטרה ע"ד זה יאמר אותותי כלומר אותיותי יחזיר על אותיותי יתכרך הן אותיות שמו הגדול אשר כיחש ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו כו' כי מה שאמר ה' הצדיק עדיין אין אותיותי אלה שהזכיר אשר כבר בהם שאמר מי ה' בקרבן ומרה שאמר ה' הצדיק לא הזכרני מלבן ומקרבן עד שיתי שומי אותתי אלה אשר כבר בהם בקרבן ולא נגמר זר עד סוף כל הנסים בקריעת י"ם שעליו נאמר וידעו מצרים כי אני ה' בהכבדתי כו' וכן היה כי אז אמר בכל לבו פי

במכה

כמוכה באלים ה' שאז הורר עיקר הג' הזה של באח"ב שהוא אינו כשאר שרי האומות שאינו משהרר על זולת אומתו וזה מי כמוכה באלים ה' כן אז ראה מה שעשה בשר שלו אשר בא לעזרו ו והנה זה הוא טעם על מה שהכבדתי את לבו : אך אשר הכבדתי את לב עבדיו למען זכות את ישראל למען תספר ולהשרתם בנו שורש האמונה לקיום העולם :

ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלהי העברים עד מתי מאנת לענות מפני יתכן לפרש ע"ד כי הנה מג' עיקרים שהם מציאתו יתברך והיותו אלהי העברים הכיר בדצ"ד עד שועל השלישית עם היותו אלהי העברים משתרר על פרעה היחל בסיסן באח"ב והנה בכרד הורה הכנערה והתוודה ויאמר חטאתי הפעם אמר לו משה בשמו של הק' כה כאלו פיו יתברך הסדבר עד מתי מאנת כו' להודות כג' שהוא לענות כתרנוסא להתכנעא מפני האם תמתיך עד מלאת הכת האחרת של מכות ולא די לך באחד על עיקר זה עד יהיה ג' או ד' בכל א' מעיקרים הקודמים ואף שאמרת חטאתו זה היה בפני אדם הרואים לעינים אך לא מפני הרואה ללבב והוה לענות מפני :

וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ פי' רש"י ולא יוכל וגו' הרואה לראות הארץ ולשון קצרה דבר שהסר מן הפסוק מי הוא אשר לא יוכל לראות את הארץ ומה שוב שאין המקרא חסר והוא כי הנה יקרה בבא ארבה על ד ארץ וינחו על דשא הארץ שיהי' בין כל א' לחברתה מעט ריוח והפסק באופן שגם אם יהיה האויר שבין זו לזו צר מאוד שמנבו בהחיצוב איש אצלם לא יראה את עפר הארץ לא יבצר מהארב' עצמו מראות אותה : כי יראה את הארץ ע"י מעט הפסק שביניהם אך לפעמים והיה כל כך רבו עצום ורב שתהיה הארץ מלאה לה כל כך שתהיינה רבוקת זו עם זו וזו על זו עד שלא יעצר כח הארבה עצמו לראות את הארץ אשר הוא עליה והעשב אשר הוא אוכל זו"א ואני הנני מביא מחר ארבה וכל כך יכסה את עין הארץ עד גדר שלא יוכל הארבה הנזכר עצמו לראות את הארץ :

ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים יתכן לפרש ע"ד שכתבנו ב

סימן דצ"ך היה על מציאתו יתברך ועד"ש על עיקר היותו אלהי העברים שהפלו בין מצרים ובין ישראל - ומה בדרך התחיל בג' הוא להודיע טעם היותו אלהי ישראל ששתרר על פרעה ומכריחו לשלח - והנה משה אמר אליו ע"י עיקר השלישי שהוא למען חדע כי תחוייב לשלח לקיים מאמרו יתברך כבר התחילה מכה אחת שהוא הברד ואמר לו עד מתי מאנת לענות והכנע ולעשות ציוויי האם תמחין עד מכות אחרות ולא היה די לך הברה - והן זה מאמר עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה שאמר משה שלה עמי ויעבדוני שחוא עיקר השלישי שהוא לענות מפניו לקיים גזרתו יתברך - האם תמחין עד בא מכת אחרות הלא מעתה זה לנו למוקש והוא במכות דצ"ך עד"ש היחיד המכה במים ובארץ ובמקנה - אך מהברד והלאה התחיל באנשים שהיו הללו רעב ע"כ אמרו אליו עד מתי תמחין כי הלא העיקר הארבה מכלה המזון עד תומו - והוא ג"כ בא באנשים והברד הכה בארץ ובנהמ' ומזון - ואמרו יהיה זה לנו כלומר לעצמינו למוקש האם לא די מה שהחל בברד ועתה יכלה המזון - ועוד טעם יהיה בגופם ממש - על כן שלח את האנשים :

ויסר מעלי רק המות הוה יתכן לפרש ע"ד מרז"ל כי מלחו מהארבה כדי לאכול שתהפך מכתם לחמס לגמש - ובוה יאמר ויסר מעלי כו' כלומר את המורת הזר שהם מצירים אותי אך לא את המלוחים כי הם יהוה להם למזון ומחיה אך הוא יתברך לא עשה כן כ"א לא נשאר ארבה אחד וארז"ל שאפילו המלוחים הלכו להם שרצה הוא יתברך שלא התי תקנתם חילקתם - ולא נשאר ארבה אחד שהוא כמה שאמרו רז"ל אף המלוחים בכל ארץ מצרים הלכו :

ויאמר ה' אל משה נטה ירך על השמים ויהי חושך על ארץ מצרים ויש חושך אונקלס תרגום בחר דיערי קבל ליליא - שהיה סר החושך הטבעי של הלילה ובא אח"כ חשך גיהנם ובמציאת טעם אל מכת חושך דרך כלל יש מרז"ל אומרם שהיה על כי נמצא בעמנו רשעים בלתי חפצים לצאת מצרים ומיתם ה' בימי חושך לכל ירגישו המצריים ויאמרו כמות זה כן מות זה - ויש אומרים שהיה כדי שיכנסו ישראל בבית כל מצרים ויחפשו כל כלי כסף וזהב ושמלותם הטובים וסמכו אל הנהו ולכל בני ישראל היה אור במושבותם במושבותם של מצרים שהיה

שהיה ישראל נכנס והאור עמו ומחפש כל משמוניו וחיבורי נדי
 לשאול מהם בנמסם :

והנה גם שכל א' דבר על כללותו ו' ימי החושך הנני בא
 אחרים ושניהם אקח ואומר כי צדקו יחדיו שניהם
 ויאמרו שבשלשת ימים הראשונים מתו כל הרשעים ו' ימים
 שנים חפשו בתיהם וע' כג' ימים הראשונים שלא היה רק
 לקבור פושעים הספיק חושך אמל שימנע מצרים אורם מראות
 במתי ישראל אך כג' ימים שניים יתכן כרי שיחפשו את בתי
 מצרים וחיכותיהם והמצרים אחסו בבית ואם לא היה לוקים רק
 בהיזק ראיה לא יבצר מהמצרי הורגים את איש ישראל הבא אל
 ביתו במדרך כף רגל פתיחת חיבות ונינוע מפחחותיו ויתן אל
 לבו כי ננכים באו לו וירץ כמר נפשו לעומ' שבא ממשש בצהרים
 עד יחפש בנגב במחרת ע' כ' מה עשה הוא יתברך כבשם
 ואסרם עוד שלשת ימים אחרים חושך מוכפל על זה שלא קמו
 איש מתחתיו יושב אין יכול לעמוד ועוסר אין יכול לישב ובוזה
 יבואר פי' רש' י שמקשה ולמה הביא עליהם חושך וקשה למה
 לא מקשה זה על הקרא וי' ל דקשה למה הביא עליהם חושך
 אפילה חושך מוכפל ועב והיה די במה שהביא עליהם חשך שלא
 ראו איש את אחיו לזה פי' רש' יז' ל שהיו ישראל כאותו דור כו'
 ועוד שחפשו ישראל כו' עיון רש' י :

ויאמר לו פרעה לך מעלי אל תוסף ראות פני כו' ויאמר
 משה כן דברת לא אוסף עוד ראות פניך כלומר כן
 דברת שלא אוסף עוד לראות פניך אך לא במה שאמרת לך
 מעלי כי עדיין יש לי לדבר טרם אלך והוא כי לא נעלם ממשה
 מכת בכורת כי הנה נאמ' לו שלא ישלה עד שיאמר לו הנני הורג
 בנך בכורך וכן ארז' ל שבמלשין של מלך מאמרו יתברך אל משה
 אחר זה עוד נגע א' כו' :

ויאמר משה כחצות ליל כו' לכל יהיה פתחון פה כו' והק"כ
 יורע עתיו ורגעיו אמר כחצות וע' ד' הפשט אפשר
 לפרש ע' ד' מאמרס' ל על ויחלק עליהם לילה האמור באברהם
 כי חילק הוא יתברך הלילה חציו לאברהם להנמס מאויביו וחציו
 לבניו להכות בכורי מצרים וכזה יאמר

כחצות הלילה אשר היתה סאו באותו חצורת אני יוצא כו'
 שהוא לתת באותו חצורת עוד חצורת לילה
 כמוהו

כמוהו לבניו:

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. יתכן לפרש ע"ד ב' הקדמות א' כי ידוע כי ע"ז של מצרים היתה מזל טלה. והיו עובדים אל השלמים דוגמא מזלם למעלה. ב' כי ידוע הוא כי מזל טלה הוא מיוחד לחדש ניסן שהוא אחד שבמזלות. ונבא אל הענין כי רצה הק"ה לנאלם לפיכך צוה לנו שיכפרו בע"ז שהי' עובדים הוא מזל טלה ודוגמתו ישחטו ויאכלו אותם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו והנה ואמר נא ישראל החדש הזה יחלש כח נאולתינו בהעלות כח חמת זכרון ע"ז שלנו ומקום מצרים שבו חטאנו ואיך נושע בו מלאה מע"ז שלנו מזל טלה המושל בחודש זה ואיך נגאל באלה המקום וההודש והשה. ע"כ גזרה חכמתו יתברך שרם הזכיר לקיחת השה וקדמו להם שיגאלו בחודש הזה בארץ מצרי' שאין פחד רב מהמזל ומחמקום אך לא מהעם. ואחר שהבטיחם מהמזל והמקום יקל אח"כ להסיר מלבם מוראת לבם מהעם שלא יסקלום. כי בא וענין להם לאט אחת לאחת מה שאין כן אם היו שומעים שני דברים כאחד וזה החילו ויאמר ה' כו' בארץ מצרים לאמר.

החדש הזה לכם לומר הלא מוראכם הוא מהמזל העוור למצרים: וגם בחודש ניסן באופן כי טוב היה לגאול בחודש זולחו ע"כ הנני מבשר ואומ' כי בארץ מצרי' מקום מושמע ממנו ראוי לומר כי החדש הזה הוא מזל טלה לכם ישראל הוא ראש חדשים שאדרכה יהפך לכם לראש ולעטרת צבי וז"ל לאמר והוא ע"ד מאמרם ז"ל האי מאן דאיה לי' תגרא בהדי נכרי לתבעי באדר כו':

דברו אל כל עדת בני ישראל בעשור לחודש הזה ויקחו איש שה לבית אבות שה לבית: יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל שיעקב לא רצה לקבור במצרים בל יהיו המצריים נפדים ביעקב כי פטר חמור נפדה בשרה וגם יצחק ניתן תמורתו איל שהוא שה וזה ירמוז לומר אם תראה שיהפך עון לזכות ויעשרת הקטיגור הניגור להצילם מיד מצרים וגם לגאל ועיני מצריים רואות וכלות את עם בני ישראל הכל שוחטין וכיצד צולין ואוכלין חועבת מצרים ולא יסקלום. אל חתמה על ההפך כי הלא ויקחו להם כלומר שלהם הוא שגם לאברהם נחשב לו האיל כאלו הקריב

הקריב בנו והלא השה לבית אבות כי מהאבות הוא לא שהוצאת
 כהקדושה אל הטומאה בעבור אותם לשם ע"ז ועשיתם אותו
 קטניור ועתה שה לבית כי אינכם רק מחזירים אותו לראשיתו
 הביתה :

ובכללות הענין למה נאמר מצור: זו סר"ח ולמה בעשור
 לחורש הזה והיה למשמרת עד י"ד בין הערבים
 נחבחי בדרושינו לשבת הגדול שבשרתי צדק כו' שנתק"אל'
 ותמצא נח"א י"ה : שאזכה להביא על מזבח הדפוס :

עוד טעם למה היה לקיחתו בעשור : והיה לכם למשמרת
 עד ארבעה עשר כי העובד ע"ז צריך לשוב תחילה
 להיות סור מרע : וכמו שאמרו רז"ל על משכו וקחו כו' משכו
 ידכם מע"ז : ואחר גיעול הטומאה צריך לכנס תחת שעבור אלהי
 אמת להיות עבד ה' והוא לחתום בחתמו הוא חותם ברירת קודש
 וכמאן דאמר שמלו באותו לילה וזהו ואעבור עליך ואראך
 מתבוססת ברמיך ואומר לך ברמיך חיי כו' וכנודע שהרי שהריוח
 ריח פסחו של משה ולא הי' יכולים לסכול מפני שלא הי' נימולי'
 כ"ד כל ערל כו' ומציאת הגאולה תלוי ברבר זה דהיינו בפסח
 ומילה : ולכך הקדים לקיחתו לשחיטתו ד' ימים כדי שיהיה להם
 זמן לכל כי לצאת ישראל ממצרים צריך להם כח ולא יהיו חולים
 והמל הוא חולה עד עבור ג' ימים וכיום השלישי בביתם כואבי'
 ע"כ רצה הק"כ תחילה ימולו : וימולו הג' ימים שיבריאו כדי
 שיוכלו לצאת וקודם שמלו יקחו ארז הפסח למשכרת ואם ימולו
 תחלה ואח"כ יקחו פסח הוי סור מרע דהיינו מע"ז אחר העשרה
 שוב : וצריך תחילה להיות סור מרע מע"ז הוא הטלה שעברוהו :
 ע"כ יקחוהו בעשור הרי התחלת סור מרע ואח"כ היו נימולי' והי'
 להם זמן ג' ימים ואח"כ היה שוחטין הפסח בין הערבים נמצא
 כי מאז צוה יתברך קחת השה כיוון לזרום באופן יהיה להם פנאי
 ל"כ המצות לרם מילה ופסח כאמור :

והיה הדם לכם לאות פי' רש"י ז"ל לכם לאות ולא לאחר'
 לאות מכאן שלא נחנו הדם אלא בענים דקשה על מרה
 שאמר וראיתי את הדם : הלא הכל גלוי לגניו : לו"א אל יעלה
 על רוחכם כי האות הוא לי חלילה כי הלא הדם לכם לאות שהוא
 שתראן את הדם ותכנינו ותשכיל כי הוא להורות כי זה היר' ראוי
 בכם לעשות לשפוך דמכם על הטלה אשר עכרתם וה' ברחמיו

קיצור תורה פרשת בא משה אלשיך נח

נתן חמורתכם והן זאת תשובה גמורה בלכם כענין כל קרבן כי
יהן החי אל לבו כי כה משפטו ליעשות בו כאשר נעשה בבצל חי
וז"א לכם לאות ע"כ היה היסוד בפני לא מבהוץ לזולתם וזה שפ'
רש"י ז"ל לכם לאות ולא לאחרי מכאן שלא נתנו אלא מכפנים
ומנגה תראו את הדם וחשתו חוץ לכ' משא"כ אם היה מבחוץ:
משכו וקחו לכם צאן יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל שהם שני

דברים משכו וריכס מע"ז וקחו לכם צאן של מצוה
ובחבנו למעלה שרשה היה תחילה סניגור לישראל השה היה
לעולה תחת יצחק וישראל נמשל לשה אך שישראל עשאוהו
קטיגור כי עברוהו לאלוה כמצרים ועשאוהו תועבה ויהיה להם
למוכרת עון לפני סירת הדין ואיך ירצו ישראל בעינו ה קרבן
שה' ע"כ אמר משה משכו אותו מהטומאה והביאוהו להיורת
נלקח לכם וזהו וקחו לכם כי תחת ע"ז תהיה לקרבן ליהוה ותהיה
המשכה על קבלתם הציווי הלו לעשותו מעתה בר"ח במחשבה
עשרה ימים מפשיטים עשר בחינות טומאתו ואחר המשיכו
מהטומאה תקחוהו לכם כמתייהם להיות לכם וזהו משכו וקחו
ושחטו הפסח וע"שחיטה יהפך להיות סניגור לכם לפסח ולרחמים
תחת היותו קטיגור ומנגהיכם:

בתנחומא שאלו את ה' פלוני אם חבובה המילה עיני
בספרי הקטן ספר חותם ה' ותמצא נחת:

מעם איך תלה ענין המילה בפסח ולא בקבלת
אלהות לגמרי כי אין זה רק מה שהיה אחר

ציווי המילה ויתכן לפרש ע"ד המדרש פר' בא רבותינו אמרו לא
בקשו למל' ישראל במצרים אלא כולם ביטלו המילה בעל כרחם
חוץ שבטו של לוי כו' ויהיה הק"כ מה מכש לגאלן ולא היה להם
זכות מה עשה הק"כ קרא למשה וא"ל לך ומהול אותם כו' והרכה
סחם לא היו מקבלים עליהם למול אמר הק"כ בה שיעשו פסח
וכיון שעשה פסח משה הבינו גזר הק"כ בה לאהב ערוחת העולם
ונושבת בגן ערין וסן הרוחות שנגן ערין הלכו ונרדקו באותו
פסח שנאמר עורי צפון ובואי תימן והי' ריחו הולך מהלך ארבע'
יום נתכנסו כל' ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה ממך
האכילנו ספסחך מפני שהיו עייפים מן הריח היה אומר האלהים
אם אין אתם נימולים אין אתם אוכלים שנה' ויאמר ה' אל' משה
ואל אהרן זאת חוקת הפסח כו' וכל עבד מקנת כסף ומלתם אותו

קיצור תורת פרישת בא משה אלשיך

אז יאכל בו מיר נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם מילה :
 והק"כ"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומכרו שנאמר
 ואעבור עליך ואראך עתכוססת בדמיק' כו' חיי' בדם פסח
 בדם מילה ולכא אל הענין נקדם ארבע הקדמות ידועות
 לחכמי האמת הלא הן א' כי כל נפשות' עמ' בני ישראל שמתחת
 כסא הכבוד

הנה יתחלקו לך בחינות מזרח מערב צפון דרום והם
 פני אריה פני שור פני אדם פני נשר בכלל הדבר
 הוא בחינת חסד בחינת רחמים בחינת גבורה בחינת צד הדין
 ולעומת ד' בחינות אלה מתייחסים לארבע רוחות יוש' למעלה
 מהד' מרכבות הד' בחינות עצמם שמשם יורק שפע בהן כ' כי
 לכל נפשות ישראל יש שורש למעלה בג"ע וכפי מעשיו פה ואיר
 אורה שמה : ג' כי נשמת משה היא כלולה מכל הבחינות ומכל
 הנשמות ישראל כי ע"כ הושפעו דורו בייחוד כי הם דור ידיעה
 היו המתייחסים אל נפשו יותר מכל שאר דורות : ד' כי על ידי
 קרבן יושפע שפע מלמעלה עריו ועל אשר הובא עליו ונבא
 אל הענין אמר כי רצה הק"כ"ה ידעו ישראל הסרוגים ע"י העדר
 מילתם : מה שאין כן למשה כי מהול היה והוא ע"י הקרבן אשר
 סגולתו לעלות לריח ניחוחו ולהריק שפע מלמעלה גזר הק"כ"ה
 לד' רוחות העולם ד' הבחינות עליונות המתייחסים לד' מחנות
 קדושה : מזרח מערב צפון דרום שיהיו נושבות בהרקת שפע
 מהן לגן עדן אשר שם שרשי כל נשמות ישראל אשר שם היו
 למה שע"כ יתעוררו הנשמות ההן להריק על הארץ מהשרשים
 אל הענפים אשר בגופים האנשים ע"י קרבנם ו' א"ן הרוחות
 שבגן עדן מן הנשמו הנקראות רוחות כו' א' אלהי הרוחות מאותן
 הרוחות שבגן עדן שהם אותם שהיו שרשים אל הרוחות כל בשר
 איש שבדור ההוא הלכו ונתפשטו אל העה"ז שורש כל רוח אל
 כל איש שחלקו בו ולא מצא הכנה כי היו ערלים ע"כ נדבקו אל
 משה שעשה פסח שהוא כולל כולל ע"י הפסח שהוא כולל כל
 בחינת ישראל כולן נתעוררו להריק על הארץ ע"כ דבקו בו
 כענין הקדמה ד' שע"י קרבן יושפע השפע והנה כל בחינת רוח
 ורוח היה תאב לדבק בשורש כי השפע שבא היה מכל שורש
 ושורש של כל נפש ונפש מהם אלא שהעלה שבגוף הייתה
 מעכבת ע"כ היו עייפים כמתעלמים בהרה המריחה כי היתה כל
 נפש

קיצור תורת פרשת בא משה אלשיך נט

נפש מהם מבקשר: לצאת ע"כ אמרו למשה האכילנו מפסחך כי היו עייפי' מן הריח • או אמר להם האלהים אם אין אתם נימולים אין אתם אוכלים כלומר כי הערלה היא המעכבת או הכירו העדר המילה גורמת בלתי הרבק בשרשה • הדבוק בו יתברך ואז נתנו עצמן כו' ובורה נמצא טעם איך תלה ענין מילה בפסח • שראו עתה בעיניהם ענין המילה • כי כל השלימות תלויה בה כי אין הקרבן פסח הממשיך שפע משורשה: מועל בלי מילה • וע"י המילה השרה שכינתו בהם וז"א ואעבור עליך ואראך מתכוססת ברמיזך ואומר לך כמדבר פה אל פה ואומר ונושקן והיא נשיקתו ודבקתו שכינתו יתברך בנפש כל א' • והוא מאמרם ז"ל על ישקני מנשיקות פיהו • ועל פי דרכו הורה כי היו נפרדים מאתו יתברך כי לולא הברית מילה כמדובר:

וידבר ה' כו' קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל

בארם ובבהמה לי הוא • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל במכילתא על פסוק והיה לכם למשמרת ר' מתיא בן הרש אומר הגיע שבועה שנשבע ה' שיגאל את בניו • ולא היה ביום מצות כרי שיגאלו כו' נתן להם הקב"ה שתי מצות • דם פסח ודם מילה • שנאמר ברמיזך חיי כו' שהענין כל בכור מאליו בארם ובבהמה לו יתברך והוא פאמרו יתברך במקום אחר כיום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם לי ובמצרים היה מכה בכור מאב ובכור סאם וגדול הבית אך בישראל פטר כל רחם לכד לקח את ישראל לחלקו קדש ה' אף שהיה כדיון שגם בכורי ישראל בארם ובבהמה ילקו וכמאמר עוזא הללו עובדי ע"ז כו' וחר טעמא הוא שמכרת בכורות היה להכניע בכור שבמזלות הוא טלה והן היה חועכות מצרים: אמנם פן יאמרו נא ישראל למה זה יהיה הבכורות קודש לה' • הלא יציאת מצרים היה חוכרה עליו יתברך לקיים שבועת האבות כמאמר ר' מתיא בן חרש שהגיע שבועתו כו' ובקרבן פסח ששחטו הטלה הורה כבר נתקן ולהציל הבכורות ישראל שראה את הדם ופסח על הפתח • ולא יהיה הבכורות קודש

והנה הוא יתברך בנועם דבריו כיון להשיב כאמרו בארם

ובבהמה לי הוא • כלומר כי כאשר בבהמה לא נפטר בדעתם בקרבן פסח כי לא היה רק שיפסח ה' על פתח בני אדם שבבית אך לא בכורי בהמה וא"כ היה ראוי לפי דעתם שימותו

קיצור תורת פרישת בא משה אלשיך ם

אשר עכרתם • ואיך בתוקף יום עלייתו ש"ז לחדש ייטב לכם בו •
אדרבה יהיה לכם למזכרת עון • ומה גם שהוא מול מצרים ובניו
תוקף עלייתו • יהיה לכם מעיר לעזור • הבישו וראו כמה גדול
גם זה לפניו שהוציאנו ה' מצרים :

פרישת בשלח

ויהי בשלח פרעה: את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ
פלשתים כי קרוב הוא • כי אמר אלהים מן ינחם העם
בראותם מלחמה ושבו מצרימה • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל
שהיה מלוה אותם בדרך ששולחם בידו משוב רצונו • וכא אלהים
להסיר תוער: מלב החושב על ה' תלונה חלילה ולאמר על מה
עשה ה' בכה ולא הולכים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא ולמה
הולכים דרך מדבר ים סוף ואי משום שיטבעו המצרים בים סוף
על שהושלכו היאורה את ילדי העכרים הלא טוב היה לא יטבעו
המצרים ולא יצאו ברכוש גדול ולא יתמו פגריהם במדבר ולא
יתעכבו שמה ארבעים שנה • לזה אומר ויהי בשלח כו' והוא
שאומר הקב"ה הנה הוי שהיה לכם בלכתכם בדרך המדבר ים סוף
איני מצידו חלילה כי אם מפרעה הוא ששלחם פרעה מעצמו •
כי עתה ושבו העם מצרימה כשב אל ארצו בלי פחד מה שאין כן
אם לא שלחם בעצמו כי הלא כל עבר בורח מרבו ירא לשוב מן
יכהו ער בלי די על בריחתו • אך בשלחו אותו ארדונו לא יירא
לשוב כן בשלחם פרעה שרבותינו אמרו שהי' מלוה אותם ומראה
להם חיבה יתירה לא היה פחד שישוכו מצרימה ויתנו לב לשוב
ולא ייראו שתכבד עליהם עבודה • ויכוס מכת הרב והרג ואכזר •
באומרם כי גם הם לא היר: בלכם רק לזבוח ולשוב • וזה שפי'
רש"י ז"ל מן ינחם יחשבו מחשבה על שיצאו רצה לומר שיאמרו
שיצאו רק לזבוח ולשוב וזה ויתנו לב לשוב :

ויקה משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני
ישראל לאמר פקוד ופקוד אלהים אתכם והעליתם את
עצמותי מזה אתכם • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל כי קבלת
היתה ביד ישראל מיעקב כי הגואל שיאמר מקידה כפולה הוא
הגואל האמיתי ומסורת מיעקב לא תהיה לנו כי
אם ע"י יוסף שלמד יעקב עמו • ועל פסוק
והוצאתי

קיצור תורת פרשת בשלה משה אלשיך

והוצאתי את צבאותי ואת עמו בני ישראל מורה שעל פמליא של מעלה היה כגלות עם ישראל כאשר כתבנו פי' והוצאתי את צבאותי שהם של מעלה ואנכן אוציא את ישראל וגם אמרו ר' ל' כי בבקש משה את אהונו של יוסף אמרה לו סרח בת אשר כי היה בקברנת של פלכים והלך ומצא ארונו רבים ולא ירץ את יוסף אז אמר יוסף וסוף כי השכינה כו' וממליא של מעלה וישראל ווצאים וזהו פקוד יפקוד שתי פקידות אחת של פמליא של מעלה והשכינה אם חתגלה מוטב ובאם לאו אנו פטורים מהשכועה מיד גורעוע ארונו ונמשלו וזה היה אומר יוסף פקוד יפקוד והעליתם כי בזמן פקידה דווקא תהיה עליית עצמותיו ולא מקודם נמצא בזאת שהמציא עצמו ראייה למשה שנאולתו אמיתית וזהו ויקח משה את עצמות יוסף עמו להאיוה ואיך הוא הראיוה הלא היא על כי יוסף השבע השביע כ שבועות א' שיאמר פקוד יפקוד שהיא פקידה כפולה נמצא שהוא העד כי משה גואל אמיתי שאמר כה אזהר ה' פקד פקדת אתכם ב' כי השבע השביע שבועה שניה והוא כי בעת ההיא שהיא עת הפקידות של צבא מעלה ושל ישראל אז והעליתם והנה עתה הוא נתראה וכה הוא יורה כי הגיע עת הגאולה באמת שאם לא כן לא היה מתראה והוא מה שאמרו ר' ל' שעד אמר לו משה השכינה וישראל היו נוזעים לא נתראה :

ברש"י

השבע השביע השביעם שישיבוע לבניהם ולמה לא השביעם מיד שישארו לארץ כנען כמו שהשביע יעקב אמר יוסף אני שליט היתי במצרים והיה סיפוק בירי לעשות לכן השביעם לכשיגאל ויצאו משם שישארו ומקשים למה לא מפרש רש"י לעיל כפ' ויהי על פסוק וישבע יוסף את בני ישראל וכבר נרמס בליקוטי שושנים קושיא זו וחירץ בשם הרב מ' אברהם ז' ל' אב"ד מזאלקוו ולי נראה לתרץ ע"ד דאיתא בפוסקים אי בן מחויב לקיים שבועת אב או לא ואם אמרינן שמחויב לקיים שבועת אב הסברא נותנת שלא יוכל הכן למתשל שבועת אב דדוקא אביו בעצמו הוא יוכל למתשל אשבעתו ולפ' מתורץ דבלו' לא היה יכול רש"י להקשות ולמה לא השביע לבניו היתי אומר דלא רצה יוסף להשביע רע"כ לא יוכלו לקיים שבועתו דמידיו הוא טעמא השביע יעקב ליוסף דוקא ולא לשאר בניו אלא משום דניכולת בידו כפ' רש"י ז' ל' ויכולת

קיצור תורת פרשת בשלח משה אלשיך סא

וינולרת היא דאוי ואמר לו שפרעה אחשל אשבעתך יתשיל נמי אשבעתו שהיה משחבק לוי שלא יכול למשתעי בלשון הקודש • מש"כ גבי יוסף ואם יגלה לבניו שפרעה אינו יכול לדבר בלשון קודש אעפ"כ לא יניח לישא ארץ יוסף מצרים ואי שהם יגלו לפני מצרים הא אמרינן שכן מחויב לקיים שבועת אביו ואינם רשאים למתשלי כי אם אביו מי שנשבע • אבל השתא על פסוק כי השבע השביע שפירושו השביעם שישבע לבניהם ע"כ מוכרח שרשאים למתשל אשבעת אביהם שלא לקיים שבועת אביו דאי לא תימא הכי קשה למה היה צריך להשביע לבניהם לא ישביע לבניה ר"ק ישביעם ובניהם יצטרכו לקוי שבועת אביהם ואינם רשאים למתשלי שבועת אביהם • אלא ע"כ שרשאים למתשלי וגם שלא לקיים שבועת אביהם לכך מקשה שפיר למה לא השביע לבניו ואי שפרעה לא יניח להם לישא מיד יגיד להם יוסף שפרעה אינו יודע לשון קודש והם יגלו אם לא יניח להם ואי שמחויבים לקיים שבועת אביהם הא יכולים למתשלי ואם יאמר פרעה אתשלו יאמרו נא נתשלי אדירך • ומחרץ רש"י ז"ל אמר יוסף אני שלישי הייתי כו' אבל בני לא יניחו מצריים לכך צוה להם לכשיגאלו וישאוהו וק"ל :

ויאמר ה' אל משה מת חצק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו : יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל כי קצצו שבט בנימין ובאו בים ובא נחשון וסיעתו וירגמו אותם כאבנים עד שיצאו ונכנסו הם וקדשו את ה' והורו בטחון ואמנה ויבואו אל תוך הים טרם יבקע וזהו דבר אל בני ישראל ויסעו • לפי שהורו בטחון ואמנה :

ואתה הרם את מטך ונטר ירך • שני גרי"ן שין על ואתה השטעם כמרים קול ואומר ואתה משה מה חצקה להורות כי מה שחשבו לטובעך כמאמרם ז"ל שאצטננינו פרעה אמרו שעתיד לילד בן שיושיע לישראל והוא לוקה במים ע"כ למען יוכת שם היה מצוה כל הכן הילוד בו ועל כן ביום שהושים מטה על שפת היאור נתבטלה הגזירה ורצה הקב"ה להורות אדרבה אחה חטביעם וע"י משה בעצמו בלי מטה והענין ע"ד שאמרו רז"ל בשמות רבה שאמר הוא יתברך כי לכל יאמרו שאין בך כמשה לעשות ניסים כי אם במטה אלהים ע"כ ררם את מטך כלומר הפרש אה מטך וכפי החזקוני לשון הסרה וסילק וכמו

קיצור תורת פרישת בשלח משה אלשיך

הרם העמרה כו' ונטה את ירך כי בדרך לכר יבקע המים וטעם שני גירישי'ן שבמלח ואתה כי על ידו נעשים שני דברים כאחד **א'** סיוע לישראל שיבואו כחוך הים ביבשה . **ב** הטביע את המצריים ע"י נטיות ידו שישובו המים על מצרים :

ואני הנני מחזק את לב מצריים ויבואו אחריהם ומילת ואני מיותרת ויתכן לפרש ע"ד מאמרי רו"ל שאמרו

המצריים הבה נתחכמה למושיען של ישראל שהוא נשבע שלא יביא מכול לעולם והוא פורע מידה כנגד מידה . לכן כל הכן חילוך היאורה נשליכהו אמר הקב"ה אני לא אביא מכול עליהם אבל המרה מעצמם יבואו אל המכול שיבואו לחוך הים . וזה אומר ואני בטעם רביע כמרים ליל ואומר ואני על הנוגע אליו יתברך מה אעשה אני הנה אעשה את שלי כי הנוגע אלי לעשות הוא גדול מכל שהוא שהם מעצמם יבואו אל המים וזהו הנני מחזק את לב מצרים ויבואו אחריהם שאם לא יכנסו נמצא הכל בטל . וידעו מצרים כו' כי בדבר אשר זרו באומרם שלא יביא מכול בו נידונו . והוא מאמר יתרו כו' ועשה ה' על הנוגע אל עצמו ויתברך על אומרו טי ה' כי עתה וידעו מצרים כי אני ה' וזה שכתב רש"י ז"ל רא' מה תצעק אלי עלי הדבר תלוי ולא עליך כו' כי הנגינה שתחת תצעק הוא טפחה להורות שאינו סמוך למילת אלי . והטעם כאמור למעלה על ואני :

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו אמרו רו"ל כי תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית עם הים שיקרע לפני ישראל

הר"ד וישב הים לפנות בוקר לאיתנו . מאי לאיתנו לחנאו הראשון . ומקשים לפי זר"ה היה ראוי ליכתב לאיתנו למעלה בקריעת הים ולא עתה . בשוכ המים למקומם והנאון המפורסם ס"ה יחזקאל אב"ד דג' קהילות אה"ו . תירץ ע"פ הגמרא דב"ב דף צ"ה אמר ר' יוחנן לויחן בשעה שצמא עושה תלמים בים שנאמר אחריו יאיר נתיב . אמר ר' אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה . שנאמר כו' ובזר"ה יבואר ברישא דקרא יש מקום לאפקורסים לטעות ריש לומר דלויחן שחה בעת הזאת ממקום הזה ונעשה תלמים תלמים בים ונתיב להלוך בו כאמור ואחריו יאיר נתיב . אמנם מכח וישב הים לפנות בוקר אי אפשר לומר דשחה לויתן בעת הזאת דהא אין חוזר לאיתנו עד שבעים שנה . ומכאן מוכח שחנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית

קיצור תורה פרשת בשלה משה אלשוך סב

בראשית כו' לכך כתיב גבי וישב כו' לאיתנו להורות שהתנה ודוק :

או יאמר שנשים לב למה הוצרך תנאי . אך הוא ע"ד שאמרו בב"ר כי בכל דבר קשה לשר לשנות טבעו אשר הטביעו בו הוא יתכרך . וכזה נבא אל הענין בשום לב שעל פי דרך רז"ל לא יצדק לשון וישב שמורה שקיים תנאו פעם אחת . ושב לתנאו פעם שנית

והנה אשר נקרע הים לכנוס בו ישראל קיים אז תנאו ויקרע חוץ לטבעו . ודעת רז"ל במדרש והסכמה ר' אבהו כששבו המים על מצרים עריון היו כל ישראל תוך הים וכן נראה ממשש הכתובים ועל כן היה לשר שלים לחלוק ולומר די לי שנקרעתי וקיימתי תנאי פעם אחת . אך עתה בשוב הים על מצרים למה אצטער שנית שהיה ישראל והמצריים בים ושישבו המים על מצרים בצמצום ולא על מקום שישראל שם . ומה גם שבשוב המים נצבו כמו נד לפני ישראל תחילה מוגעים במחנה ישראל ויצטרך השר לשומרם בחוקמו כמשמעות לאיתנו כי גם שדרשו לתנאו משום לא זזה ממקומו . אלא שדרשו על דאפיק בלשון זה . וזה היה קשר להשר מהקורם שטוב היה שיצאו ישראל לגמרי ואחרי צאתם טרם צאת מצרים מהים וישבו המים עליהם בכל מקום שנעשה יבשה כאחת . לזה אמר

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו לתנאי הראשון אשר קיים באשמורת בעת הקריעה כי גם עתה הוא כשב ומקיים שנית התנאי שגם בשוב כל המים למקום שישראל שם . כי השיב המים טרם צאת ישראל משם מהים ויהיה כמ"ש רז"ל ששיכולת מים בא בזעף על מצריו ומצמצים עצמן ע"י השר בהגיע אל מקום ישראל כמו שאמרו רז"ל כי כשנפר רגל אחרון שבישראל התחיל הראשון שבמצרים לכנוס בים ולפי זה אמרו ומצרים נסים לקראתו אינו חוזר אל התנאי רק התחילו נסים לקראת מי הים המתחילים לבא כי טוב להם המים מהטיט . כי המים ירמו וישוטו . וישבו המים ויכסו שכיסום המים וזה היה טירחה יתירח אל השר וטוב ה' לו שלא ישבו המים עד צאת בני ישראל מתוך הים לגמרי אלא ששב לתנאו הראשון :

פירוש הישירה עיון בספרי הקטן שנקרא חותם ה' דף י"א ע"כ הנדפס שנת תק"ג לפ"ק עם כל דיני מילת מפוסקים

קיצור תורת פרשת בשלה משה אלשיך

מפוסקים ראשונים ואחרונים :

כי בא סוס פרעה ברכבו ופרשיו בים וישב עליהם ארז מי הים ייתכן לפרש אומרו לשון יחיה כי בא כו' ע"ד מאמרם ז"ל על פסוק ולא נשאר בהם עד אחר כי אחד נשאר והיה במים עד גרונו ואמר מי כמוך ברסיון הכף וחוא פרעה שהוא יפרסם גדולתו ותברך וזה נמשך לפסוק שלמעלה לה' ימלוך שפירשוהו רז"ל לימות המשיח על העתיד ולשמא יאמר שלא יהיה עד תתפרסם שמו הגדול בעולם ולא כבקשת ישראל ביציאת מצרים לזה אמר כי בא סוס פרעה כו' להורות כי אחד נשאר ואמר מי כמוך וא"כ מי יפרסם גדולתו יתברך יותר ממנו אשר ענינו ראו ולא זר וא"כ איפה אין עיכוב מהעשות שאלתינו על זה כאמור :

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את החוף בידה ותצא כל הנשים אחריה בתופים ובמחולת יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל על פסוק ותתצב אחותו מרחוק כי עד שלא נולד משה אמרה מרים לאביה ואמה כי בן הלד אמר שיושיע את ישראל והנה לא נתקיימה הנבואה עד היום ההוא שנאמר ויושע ה' ביום ההוא ע"כ בראותה שנתקיימה הנבואה שהתנבאה בהיותה אחות אהרן ולא אחות משה ומה גם למאמרם ז"ל כי תיכף לשירת אנשים שוררו הנשים קודם מלאכי השרת ע"כ עשתה הכנה כדי שיחול בה גרמה כאנשים כענין והיה כנגן המנגן לכך לקחה התף לעורר הנבואה וכל הנשים אמרו אם כרים שהיא נביאה תצטרך ליקח את התף אנו נצטרך שנים ע"כ לקחו תופים ומחולות :

ותען להם מרים שירו לה והן אומרות על מיה ולא כאנשים שאמרו לשון יחיד אשורה לה שכל א' היה כדאי לומר שירה לבדו משא"כ בנשים שהיה אומרים דרך כלל לזה אמרה שירו כלכם דרך כלל :

ויבואו מרתה כו' ויצעק אלה' ויורהו עץ וישלך אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם גמיה יתכן לפרש ע"ד רז"ל והביאו רש"י ז"ל בפרשה במרה ניתן לישראל קצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודיני וכו' ובגמרא דקרושין פ"ק אמרו רז"ל כל שזכותיו מרובין מענותו מריעין לו ודומה כאילו שרף את התורה מאלף

קיצור תורת פרשת בשלח משה אלשיך סג

עד תי"ו וצדיק ורע לו • וזה כמו זר נחשב מפני מה צדיק ורע לו • ועוד חוקת המרה מטמא את הטהור ומטהר את הטמא • ועל אלה הספיקו • הראם הוא יתברך שהמתיק בעץ מר את המר ולא המתיק מר במחוק ואמר

מעם לכל זה הלא הוא כי שם שם לו חק כו' למען שומו

יתברך חק ומשפט לו בלבו ולא יהיה החק כמו זר נחשב • והוא ושם נסוהו לישראל אם יהרהרו ולמדם דעת לבל יהרהרו בענין צדיק ורע לו • ויהיה כמו שממתיק העץ מר ולענה את המר כן הוא מטהר את הטמא במה שטמא את הכהן הטהור העוסק בה וזהו שם שם לו חק ומשפט השוואת חק למשפט ושם נסוהו את ישראל להביא עליהם יסורים בעודם צדיקים כי ה' צדיק יבחן ולהעמידם על האמת כי הלא כאשר ממתיק הוא יתברך מר במר כן איזר מרירות יסורין אשר לצדיק שלא יהרהרו על היסורין המרים כי במרירות יתמתק מרירות יצה"ר וחלאת עון אשר אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחזא :

ויאמר אב שמוע חשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ו"ל על פסוק שמעו ותחי נפשכם • ב"ו אם מוכה בכל איכריו שם רשיה בכל אכר ואכר אבל הקב"ה אינו כן אדם חטא בכל איכרים אכר הקב"ה שים רשיה באונך ותתרמא הד"ר שמעו ותחי נפשיכם ובוה יאמר

אם שמוע שהיא רשיית אוזן שחטה אונך ותשמע מעם אחת

תתרפא ותתקרב והאזנת למצותיו ועל דרך שאמרו

דז"ל כי על היות משה קרוב אל השמים מאל הארץ אמר האזינו

השמים ושביעה בארץ הפך ישעיהו וזהו והאזנת למצותיו כו' :

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא

העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך

בתורתו אם לא • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל שהצדיקים היה

המזן בא אל אהליהם ולכלתי צדיקים רחוק הרכה כד"א שטוהעם

ולקטו • וזה שאמר ויאמר ה' כו' אל משה ואהרן ודוסייהם הנני

ממטיר לכם אצליכם • אך להסונו עם ויצא העם חוצה ולקטו :

והנה כל מזונותיו של אדם קצובי מר"ה ובשעה אחר ירוויח

הרכה יותר על זולתו המסתחר בשנתיים ועל זה נאמר

כרוך ה' יום יום וז"א דבר יום ביומו :

למען

קיצור תורת פרישת בשלה משה אלסוף סד

או נפש קטן אחת הנה וכמו שאמרו רז"ל שהמקדש אשה ספק קרוב לרה"כו' היה ניכר • וכן בן ט' לראשון ובן ז' לאחרון לזה אמר איש לאשר באהלו אפילו תינוק בן יומו או עובר עם שמדרי אמו וינעק וישפע מעומר זה על ידו והוא כי למה שהוא סוון הנפש כנפש גדול : וזה מוסר גדול למתהלכים להרבות בסחורה ולמקטט בישיבה כי בזה יעלה על רוחו שהפרבה בסחורה לא יעדיף • ואשר יהפך וימקטט בסחורה לעסוק בישיבה בחוררה לא ימעיט והוא מאמרם ז"ל ראשונים עשו חורחם קבע ומלאכתם עראי זה וזה נתקיים בידם אחרונים עשו מלאכתם קבע ותורתם עראי זה וזה לא נתקיים בידם ז"ל

ויעשו

כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט • ויסדו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר כי כזה היה שוים ואם תראה שלא יהיו שוים הוא כי איש לפני אכלו לקטו הקצוב לו מראש השנה לקטו בין ירבה בעסק בין ימקט באופן שיבערו ויכסלו היגיעים להעשיר :

ויהי

ביום הששי לקטו לחם מישנה שני העומר לאחד ויבאו כל נשואי העדה ויגידו למשה יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל ברכו במן • כי היו מתברך במן אפילו לא היו לוקטים אלא עומר אחד כמנהגם היה נעשה שנים • והוא שאמר שני עומר כשזה ולא אמר שני עומדים • אלא שנים היה נעשה העומר ויחידו לאחד כי היה מתברך :

ויאמר

משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל שג' פעמים היום הם כנגד ג' סעודות שג' הדרגת קדושה אשר בשבת א' בלילה שעליה סעודת לילה למעלה מזו בבקר שעליה היא סעודת בקר למעלה המינה בערב שעליה היא סעודה שלישית והוא כי בכל אחת היום מתעלה בהדרגה • כאלו יום אחד נעשת שלשה ימים לפי איכות הדרגות הקדושה אשר בו למעלה לפניו יתברך ועל שלש האכילות ביום זה יצוה ה' לכל אחד ברכתו ועשה את העומר שדרכו לשתי סעודת שיהיה לשלש והותר :

ראו

כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי יתכן לפרש ע"ד שכתבו חכמי אמת שמחנה שכינה ז"ב בחינות ומוהלקים לארבע מחנות והם ד' מלאכים מחנה א' לדרום מיכאל

קיצור תורת פרישת בשלה משה אלשך

מיכאל • וב' ראשים עמו ונבריא לו וב' ראשים עמו לפאת צפון •
וע"ר זה נוריא לו וכיעתו ורפאל וסיעתו זה גבול מהניהו יתכרך
ואשר חוצה להם הוא חיצונית שמשם נפשות האומות וזה שאמרו
מחנה ישראל י"ב מיל • ע"כ אמר ראו עין בעין כי ה' נתן לכם
לכרכם השבת כי הלא נתן לכם ביום הששי לחם יומים מה שאין
כן לשום אומה וזולתכם • ואין זה שנמשותיכם חלק יתכרך והנה
ביום הששי בערב יש לישראל לחם משנה שכא נפשיתורה
אליהם שהוא כח יתה נאצל מאתו יתכרך לכל א' משורש גמשו
הדבקה בו יתכרך • ע"כ אל יצא איש ממקומו שהוא מה"ב מיל
שכמחנה ישראל שהוא כמחנה קדושה מעין קדושה עליונה •
לכן אל יצא איש אשר לחם משנה לו בנפשו ביום השביעי לעומת

מקום חיצונית :

ויבא • עמלק וילחם עם ישראל ברפידים יתכן לפרש ע"ר
הקדמה גלויה ומפורסמת שאמרו רז"ל כי כן צורה
יצחק ע"ה כשיבטלו ישראל החורה עשו הוא אדום ועמלק • שוט
לחכות ישראל ואמר אם בני יעקב יתרפו מן התורה גזור עליהם
גזירות ופירשו והיה כאשר תרד וכו' הקל קל יעקב וקול חסר
וי"ו לשון קלות לומר כשמיקל קול תורת יעקב אז והידים ידי
עשו ובכלל הרבר כי ליעקב ניתנה קול תפילה • ולעשו ברכת
החרב כאומר ועל חרבוך תחיה והנה אמרו רז"ל שעל עון שרפו
ידיהם מן התורה וזהו ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים
שרפו ידיהם מן התורה :

ויאמר משה אל יהושע כו' יתכן שאמר אל יהושע אשר לא
מש מחוך האוהל בלתי מרפה ידו מן החורה
נוסף לזה על היותו מצעירי צאן שבא מיוסף כס"ש רז"ל שכאשר
ילדה רחל את יוסף שהוא שטנה של עשו כד"א בית עשו לקש
ובית יוסף להבה ובטלה יראת יעקב מעשו וע"כ אמר משה כי אין
מיוחד לכך כיהושע :

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל • וכאשר יניח ידו
וגבר עמלק • יתכן לפרש שאמרו רז"ל חנינא בן דוסא
כשהיה מתפלל על החולים היה אומר זה חינוה מת אמרו לו מנין
אתה יודע א"ל אם שגורה חמלתי כפי יודע אני שהוא מקובל ואם
לאו יודע אני שהוא מטורף והוא • כי אין ספק כי בשמים הירא או
מיימינס ומשמאל אמר כי כאשר ירים משה ידו בתפילה ולא
היה

קיצור תורת פרשת בשלה משה אלשיך מה

היה נלאה בזה היה מכיר כי למעלה גבר ישראל ומן השמים היה נעזר מעין אס שגורה תפלת ר' חנינא בן דוסא בפיו וכאשר יניח ירו שהיה נלאה ומניח אותה לנוח אז היה מכיר בו וגבר עמלק :
ויחלוש : יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב הכתוב נותן טעם כי מה שהספיק תפילת משה לא היה רק להחלישו ע"י יהושע בלבד הטעם לפי חרב כלומר ע"י חרב שהוא ברכת עשו וכחו וזהו ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב :
ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה בעמלק סדר דר' קושיא עצומה : ישלח חרונו יאכלהו קקש : ולא ישאירו לדר דר' ויתכן לפרש ע"ד שכתבנו על מסוק ופקוד על צבא מרום כמרום ועל מלאכי האדמה כאדמה : ואמרו רז"ל שאין אומה נופלת עד שתפיל שרה תהילה : וכדבר זר סצאנו ראינו טוב טעם ודעת אל האריכו יתברך עם עמלק והניחו סדר דר והוא כי אין דבה קשה לפניו ית' כי אם ברצותו להיטב עם יחיד או רבים ועוונותם מעכבים והוא שופט כל ארץ לא יטה משפט הלילה כאשר כתבנו למעלה על מאמר ז"ל קשה לוונגם בקריעת ים סוף וכאומרם קשה מזונתיו שלא אדם כקריעת י"ם כי בקריעת י"ם היה קטרוג שרו של מצרים היה אומר משא פנים יש בדבר שהללו עובדי ע"ז כו' וגם המרו עלים בים סוף על כן ה' קשה לפניו יתברך עד שמש ומצא עזר כנגדם וע"ד זה בזיווגים כי יתפרדו הוונגם במעשיהם ונמנע זיווגם להיות א' צדיק וא' רשע : וכן במזונתיו של אדם הוא מקפחים ע"י מעשיו ושרו של עמלק זה סמאל הוא שטן הוא יצה"ר וכל חטא אעון אשר יעשה האיש ישראל הוא מוסיף כח בו ובתורה ובנביאים ובכתובים מצינו כגאולתינו העתידת באחרית הימים כתיב ושבת ער ה' ויהיה דור כולו זכאי והישנה הוא יתברך ואם לא יהיה בעתה ולמען נשוב ע"י חבלי משיה אם יהיה דור שכולו חייב ומלחמת ה' בעמלק סדור טהור ושלם שמתושים כחו של שר עמלק וכזמן שימחה ה' דמעה מעל כל פנים אז ימחה את זכר עמלק וז"ל כי ימחה דמעה כו' אמחה בו זכר עמלק במהרה לגברו בכל מכל כל כן יהי רצון :

פרשת וישמע יתרו

וישמע

וישמע יתרו רש"י ז"ל פי' מה שמועה שמע ובא קריעת י"ם ומלחמות עמלק דויתכן לפרש ע"ד שכתבנו למעלה על מאמרם ז"ל קשה לזווגם כקריעת י"ם כי בקריעת י"ם היה קטרוג שרו של מצרים עינין למעלה ומלחמת עמלק מדר דר ג"כ כתבנו שיפקוד ה' על צבא מרום במרום תחילה כו' ושרו של עמלק הוא השטן הוא היצ"הר' והניחו ה' עד הגיע אדם אל השלימות מדור כולו זכאי עיין למעלה ואמרו דו"ל ז' שמות היה לו עיין רש"י ואחר שהוסיף מצות ומעשים טובים הוסיפו לו וי' יתירה ונקרא יתרו וזה שפירש רש"י מה שמועה שמע ובארצה לומר איזו דבר שמע ובא לכלל זה שיקרא יתרו כו' ו' יתירה לזה מפרש קריעת י"ם ומלחמת עמלק מדר דר שקריעת י"ם דומה לפניו יתברך כמלחמות עמלק שהוא שופט כל ארץ לא ישה משפט ויפקוד' על צבא מרום במרום תחילה כו' ולא יוחש כח היצ"הר רק ע' יתשובה כאשר כתבנו ולכך הניח ה' המלחמת עמלק מדר דר ולפי ששמע דבר זה דבק אל השלימות והוסיף מצות ומעשים טובים לכך הוסיפו לו וי' יתירה ונקרא שמו יתרו כויו :

א ואמר וישמע יתרו כהן מדין וכו' לומר כי הן אמת שבעת שמיעתו היו בו בחינת יתרו שהוא תוארי הידות ותואר כהן מדין שהיו שתי הבחינות מקשקשת בלבו כדרך כל עכו"ם השם בלבו את מעשה ה' כי נורא הוא לעקור את עצמו מהכלו אל תורת ה' כי בהתחיל רוח ה' לפעמו להגישו אל האמת עודנו שוקל בלבו שתי הבחינות עד התיישבו בעצם וגומר בלבו כי ה' אמת ותורתו משפטו אמת ואין זולתו וזה שפי' רש"י ז"ל מה שמועה שמע ובא הלא היה לו ב' בחינות כאמור ומי הכריע לו לזה פי' רש"י ז"ל קריעת י"ם ומלחמת עמלק מדר דר והי' קשה לו קושיא עצומה כאשר כתבנו ואכלוהו כקש ולא ישארונו לרור דור אלא שהתיישב שהוא יתברך שופט כל הארץ ולא ישה משפט אמת כי ה' אמת ואין זולתו לכך הניח מלחמתו של השר הוא יצ"הר מדר דר עד שיהיה דור זכאי או ע' חבלי משיח נשוב אל ה' וקריעת י"ם הי' קשה לפניו יתברך עד פשפש ומצא עזר כנגדם כמו כן במלחמת עמלק ולפי ששמע זאת היה ג"כ נוהג בשלימות והוסיף מצות ומעשים טובים וזה הביאו אל דרך בחינות יתרו כאשר כתבנו למעלה :

ומשה

קיצור תורת פרשת יתרו משה אלשיך סו

ומשה עלה אל אלהים ויקרא אליו ה' מן ההר . ולא אמר ויעל משה . ויחכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל בפרק הפועלים וז"ל אמר רב חביבא אשתעי לירב חביבא בר סורטקי חזו לי הוא מרבנן דהוי שכיח אליהו גביה דלצפרא היו שפון עיניה ולאורתא דמיין כדמקליין בנורא אמרו ליה מאי האי אמר לי דאצרי לאליהו אחוי לי רבנן כי סלקא ונחתי למתיבתא דרקיעא אמר לי בכלהו מצית לאסתכלוי . לבר בנהורקא דר' חייא דלא חסתכל ביה מאי סימניהו בכלהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מנהורקא דר' חייא דמנפשיה סליק ונחית לא מצי לאוקמי אנפשא אסתכלי ביה אתו חרו בוטיטי דנורא ומחיהו להאי גברא וסמינהו לעיגירא למחר אזל אשתטח אמערתורה אפיניא מתנייחא דמר מתנייחא ואתסי ע"כ הגה בצדיקים אשר על השמים כבודם יש הפרש כי יש צריך מלאך יעלה קהרא שלו אל אלהים בישיבה של מעלה . ויש עולה מאליו אחרי קרושתו וע"ד זה יאמ' כי זאת מעלת משה רבינו ע"ה כי לא הוצרך יעליהו מלאך השמימה כי אם ומשה עלה מעצמו מבלי יעלהו מלאך :

ויקרא אליו ה' מן ההר . יחכן לפרש כמאמרם ז"ל כי גדלה מעלת משה על אברה' כי אברהם קראו מלאך ודבר אליו ה' . קרא אליו מלאך דכתיב ויקרא אליו מלאך ה' כו' ודבר לו ה' דכתיב עתה כו' ולא חשכת ארת בנך יחידך ממני . אבל משה ויקרא אל משה וידבר ה' אליו כי גם הקריאה היתה ע"י יחברך וגם עתה הורה זה הוא יתברך כאמור ונמשכו לו כ' דברים אחד שעלה מעצמו אל אלהים כ' ויקרא אליו ה' ולא קראו מלאך כי אם שם ההוי"ה בה' וע"י ההר ששם אלהים נמשך לו קרושה וזכור והעריך על ישראל להיחשב נגד ההר וזה יחכן באומר משה קבל תורה מסיני ולא אמר טהקב"ה כי מן ההר זכה לעלות ולקבל תורה שבכל פה ולא שכת כל ימיו אפילו אות אחת כי בסילוקו . נשכחו מיהושע וכל ישראל עמו ש' הלכות וזה שפי' רש"י בפ' ויקרא לכל דברים כו' קדמה קריאה מהקב"ה מעצמו . והקריאה היה לשון חיבה יותירה נודעת למשה יוחר מלאברהם . שקראו הקב"ה בעצמו לשון שמלאכי שרת משזמשים בו . שנאמר וקרא זה אל זה . כך כביכול קרא למשה בעצמו . להוראת חיבה גדולה :

קיצור תורת פרישת יתרו משה אלשיך

ויענו

כל העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה : וישב משה את דברי העם אל ה' : ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם . ויחנן לפרש ע"ד פירוש הפסוק כל אשר דבר ה' נעשה פי' ב' פרושים א' שהאמינו בדברו כי אל ה' דברו ואמרו כל אשר דבר ה' כמאמריך נעשה . או כל אשר דבר ה' בוודאי נעשה כלומר שנדע ספיו יחכרך שדברו אך לא אשר תדבר אהה והנה משה רבינו לא ערב אל לבו פי' השני . לאמר כל יקרנו כאשר בשליחות מצרים שהאשימו הקב"ה על אומרו והן לא יאמינו לי על כן מה עשה וישב את דברי העם לומר איני רק כמשיב ומעתיק הדברים לפני כסא כבודך שתפרשם וזה לשון וישב מה עשה הקב"ה שיודע הפי' האמת שבלבם הפי' השני : אמר הנה אנכי בא כו' לומר ידעתי כוונתם פי' השני כי אין מאמינם אוחך וחנה אני חפץ שיאמינו כך ע"כ צריך שאדבר כאחד עמך ועמהם שעל ידי כך יאמינו כי ישמעו הם בדברי עמך אך איכה אעשה כי אם אדבר עמך באספקלריא המאירה לא יוכלו לשמוע כי אינם מוכנים לכך כי ע"כ הרבור היה מגיע למשה ואהרן שהיה עמו לא היה שומע ומכ"ש ישראל על כן אמר הקב"ה למשה הנני בא אליך בעב הענן כי יבא אליך הדבור במעכה הענן וזהו ערפל כמו שפי' רש"י שהוא יותר עב מענן שהוא בעבירות למשה ממדרגת נבואתך שהוא באספקלריא עבה שאינה מאירה בעבור ישמע העם בדברי עמך למען ימשך ∞ כי וגם כך יאמינו לעולם . וזה ירמוז טעם זרקא שבאלת אליך כמרים קול ואומר אליך בעב הענן שאתה גבוה ממדרגה זו אל תחוש בעבור ישמע העם וכו' וזהו ויגד משה את דברי העם שאמר ער כה יראתי מלהגיד מאסרם פירוש השני רק וישב השכנה בעלמא . אך עתה שהקב"ה עושה דרך לשיאמינוהו ויגד הגדה מפורשת את דברי העם א ה' :

ויתצבו בתחתית ההר אמרו רז"ל במסכת שבת פ' רבי עקיבא אמר רבי אבדימא בר אבמיא בר אבמיא סלמה שכמה עליהם ההר כניגת ואמר להם אם תקבלו את התורה מופי כו' אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורויתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימומה שכבר קבלו ע"כ קשה היעלה על לב שהמקדושים נעשה לנשטע מיאנו מלקבל התורה ער כפה עליהם

קיצור תורת פדשת יתרו משה אלשיך סו

ההר כניגת ויאמר להם שאם לא יקבלו תחת ההר ישחקם ולא
יוכלו קום ב' מה זו תשובת רבא הדור קבלוה בימי אהשורוש.
שא"כ אימה בל היורות שממתן תורה ועד אחשורוש אנוסים
היו. ולא יאשמו כל אשר עברו על כל דברי התורה וא"כ לשוא
חלילה הכה אותם הוא יתברך על כל פשעיהם ועל כל עוונתם
אך קושיא הא' סלקוה רז"ל במדרש ר' הנחומא פ' גח שהביאו
מאמר זה ואמרו מה שמיאנו ישראל מלקבל עד כפה הוא יתברך
עליהם הר כניגת הוא הורה שבע"פ על ריבוי דקדוקי ועל קושיא
הב' אהשנה הירוצם ז"ל במתק לשונם באומרם הדור קבלוה
ולא אמר כבר קבלוה וכיוצא בלשון זה אך אמרו הדור קבלוה
יורה כי היתה חזרת קבלה ואין זה צודק אלא אם נאמר שכבר
נחשבה לישראל קבלה א' ובימי אחשורוש היתה קבלה שנית
וזה יורה ג' כ' אמרו קיימו מה שכבר קבלו ולא אמר קיימו מה
שכבר ניתן להם אך הוא כי כבר קבלו פעם א' ועכשיו חזרו והוא
כי גם שמיאנו בתהילה עד שכפה עליהם הקב"ה ההר כניגת עם
כל זה אחר כן נטרו כלם בלב שלם לקבל בשלימות אפי' מבלי
אשר כפה עליהם ההר. וזה רמזה לנו ברוח הקודש באומרם
קיימו וקבלו והוא כי הלא אחר אומרו שכתב מרדכי שקבלו
עליהם את ימי הפורים שהוא מדברי סופרים. והנה היה קשה
עליהם כי בסיני על ידו יתברך אישר דבר במ. לא קבלו ועתה ע"י
מרדכי קבלו לזה נכתב ברוח הקודש קיימו וקבלו שהיה קיימו מה
שכבר קבלו בסיני לומר שאינן עתה רק כחוזרים ומקיימים מה
שכבר קבלו עליהם בסיני כל מה שמדברי סופרים וזהו הדור
קבלוה לומר אל יעלה על רוחך שגם מה שהודו לקבל היה מחמת
אונס כי לא כן הוא שא"כ קבלם מדברי סופרים את ימי הפורים
הוא שאז היחלו לקבלם ע"י אונס. אך לא כן הוא רק הדור
קבלוה כלומר חזרת קבלה היתה בימי אחשורוש והוא שכפה
אותם בהר סיני עד שאמרו רוצים אנו ברצון והביא ראיה מאמרו
קיימו וקבלו שהי' למימר קבלו וקיימו כי תחילה מקבלים ואח"כ
מקיימים. אך הוא קיימו מה שכבר קבלו לומר אינם עתה
כמקבלי' מהרש"ק מקיימי' מה שכבר קבלו בסיני קבלה אמיתית
ברצון טוב וזהו הוי"ו יג' וקבלו כ' איג' חוספת על קיימו כי
עכ"פ הקבלה קדמה לקיום. אך היא חוספ' על הקבלה ראשונה:
אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים.
יתכן

יתכן לפרש ע"ד כי עשרת הדברות לעומת עשרה מאמרות

וכמאמר ר' שמעאל באומר ר' אבהו

השמים לרבות חמה ולבנה ככבים ומזלות

את ואת

הארץ לרבות אילנות והשאים וגן עדן כי במלת את

מרבה עולם הגלגלים שהם חמה ולבנה ככבים ומזלות

כי זה כלל עולם הגלגלים וגם מילת השמים על עולם במלאכים

ומלת הארץ הוא גוף הארץ עצמה ולעומת שלש אלה הוא

יתברך בדבור הראשון ואמר אנכי ה' אלהיך מושל בשלש

עולמות ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים ע"ד

מאמרים ז"ל ששרו של מצרים מצרים שמו

כד"א והנה מצרים נוסע אחריהם וזהו מארץ של

השר ששמו מצרים שכולל בעצמו מהארץ עצמה שהוציאך ממנה

ובאמרו מצרים ששידר את השר וגם שידר המזל שהיה נזר

שעבר במצרים לא ירים ראש ולא יצא לחירות וזהו מבית עבדים

שהיה מקום קבוע ובית מיוחד לעבדים כל יצאו :

לא

יהיה לך אלהים אחרים על פני יתכן לפרש כי כנגד

וואמר אלהים יהי אורוכו ויברל אלהים בין האור ובין

החושך הוא דבור לא יהיה לך אלהים אחרים והוא מעין מאמר

שני שאמר ויאמר אלקים יהי אור מיד ויברל בין האור ובין

החושך וכן בי דברות באומר אנכי ה' הוא אור הנדול אור

אמיתי מאז ויברל אלהים בין האור ובין החושך מע"ז ויאמר לא

יהיה לך אלהים אחרים וע"כ במצרים אף שעברו ישראל ע"ז

כמאמר ז"ל גוי מקרב גוי לא הענישם לחייבם מיתה רק אמר

להם משנו ידיכם מע"ז וקחו לכם צאן וכו' אך אחר שנחן תורה

והראם את כבודו ואת גדלו מאז ציוה על ע"ז אינה דומה פנויה

המזנה לאשרת איש ומאמר ז"ל על הפרש שכין ע"ז ליתר

עבירות כי בכולם אין הקב"ה מצרף מחשבה למעשה כי אם

בע"ז שנאמר למען תפוש את בית ישראל בלבם והאדם יראה

לענינם וה' יראה ללבב וזה יאמר אין צריך לומר במה שנגלה

לכני אדם כי אם על פני היא המחשבה שהיא על פניו

יתברך לבדו :

לא

תעשה לך פסל וכל חמונה אשר כשמים ממעל ואשר

בארץ מחתרת ואשר במים מחתרת לארץ יתכן לפרש

שע"י שלא יהיה לך במחשבה כד"א על פני לא תבא לעשות

בפועל

קיצור תורת פרשת יתרו משה אלשיך כח

בפועל וע"ר שעכו"ם אמר לר"ג אם הקב"ה שונא ע"ז למה אינה מבטלה. והשיב לו הם עובדים לשמש ולירח וכוכבים ודברים שעולם צריך להם וכי בשביל השוטים יאבד הקב"ה עולמו ואמר לו א"כ יבטל את הדברים שאינם צריכים לעולם. אמר לו א"כ יאמרו אלו שלא ביטל יש בהם ממש. וזה יאמר הלא אמרתי לא תעשה לך פסל וכל תמונה. פן תאמר למה איני מנטלים ובתרוך הלא כי הנה הם דברים בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת כשמש שיוצא על הארץ וכיוצא בהם שהם צורך העולם כלום יאבד עולמו מפני השוטים. וש"ת האחרים יאבד לזה אמר ואשר במים מתחת לארץ שאינם לצורך עולם בשביל מה שבשמים ממעל שלא יאמרו לאשר בשמים ובארץ ממש ואינה רוצה לאבדם שהם צורך עולם:

לא חשתהוה ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנאי פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי. יתכן לפרש ע"ר כי הוא יתברך עם היותו ה' שהוא תואר כהוה ויוצר הכל עם כל זה נקרא אלהיך של כל איש ישראל ולא נקרא אלהי מיכאל או אלהי גבריאל רק אלהי ישראל כי בכל איש ישראל יש חלק אלהי ממעל כענין חלקי ה' אמרה נפשי שצ"כ ראו ויהיה אל קנא כי מה שהוא חלקי אתה משפיל לפני עברי וזה דומה למי שעושה את המלך ושחחיה לעברו. כך כביכול אותו אתם לוקחים להשתחוות לזה אומר אל קנא שעל עצמי אני מקנא ואל חסד במידת חסד שאיני פוקד מיד כי אם על שלשים ועל רביעים לשנאי:

ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולשמרי מצותי. יתכן לפרש שפן תאמר שלא אצרך החסד רק לצדקים ולא לרשעים לז"א ועושה חסד כו' כלומר מה שאני עושה לאוהבי הוא לאלפים שהוא לאלפים דורות כי מרובה מידת טובה וזאת הפרש הדרגה ולא לבל צירף חסד לרשעים כי אם לרשעי' שונאי אני מצרך חסד עם הקנארי. אך לאוהבי אני עושה חסד וסהוה ולא צירף חסד בלבד:

לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא שמו לשוא. דבור זה לעומת מאמר ויאמר אלהים יהי רקוע. כי אצבעותיו כביכול הם י' מדות והן י' שמותיו ואם יתן מים בכלי העשוי כמשמך המים ווצאים מלמטה והנותן אצבעו

אצבעו מלמטה עיכב המים כך הכריל הוא יתברך בין מים למים
 מים עליונים רחניים וכשמו יתברך העמידן מים עליונים : והוא
 מאמרס ז"ל מים עליונים חלויים במאמר שהוא בשם שבמאמר
 ומהראוי היה יאמר בכחוב לא תשבע כו' אך כיון כי ע"י שבועה
 שוא מגביה ומסלק שמו יתברך מחיותו עמיר העליונים החלויים
 בשמו יתברך וחוזר העולם לתוהו ובוהו וזה אומר ז"ל לכהקב"ה
 אמר לא תשא נזרעו העולם שע"י מאמר איש יסלק הוא
 מאמרו אם ישבע לשקר ולא עכיר הקב"ה ניסא לשקרא להעמיד
 במאמרו עולמו בשביל אשר נושא במאמרו את שמו יתכ' לשוא
 לז"א כי לא ינקה ה' ועוד שהקב"ה אמר לכל א' אנכי ה' אלהיך
 ושם ה' נקרא על כל אחר מישראל ושמו ואלהותו על כל אדם
 לכך לא תשא ותרים מעליך את ה' אלהיך ע"י שבועתך כי אחר
 שנשבעת לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו כי נשאת את ה'
 מעליך ונתרחקת ממנו ושוב אינו נקרא אלהיך רק אשר ישא
 שמו ולזה אמר שלא לנוכח אשר ישא שמו לשוא ז

זכור אחי יום השבת לקרשו הבור זה כנגד מאמר יקוו
 המים וע"ד מאמרס ז"ל על פסוק והאלהים עשה שראו
 למנוי כי הוא יתברך עשה דבר שיוראוהו העולם כמו שאמרו ז"ל
 על הקורא למי יס וישפכם על פני הארץ שהקוה המים גבוהים
 מן הארץ למען יתנו אל לבם כי נקי הדבר מאוה להציף המים על
 הארץ וגם מה שנראה הארץ רקועה על המים הוא מוספת חושי
 ספורסם וניכר לכל היות העולם מחודש ובלתי טבעי שהיא היסוד
 השבע ע"כ רבור של מצות שבת שהיא ענין זכר אל הירוש
 העולם נאמר לעומת יקוו המים כו' ותראה היבשה למר
 שהוא מוספת ואורת גלוי לכל העמים על חירוש העולם הוא
 ענין שבת :

כבר את אביך ואת אמך למען יאריכוני יסוד על הארסה
 אשר ה' אלהיך נתן לך : רבור זה לעוכת מאמר תדשא
 הארץ וכו' אשר בו זרעו למינהו צוה הקב"ה בן יכבר אב אשר
 זרעו בו למינהו ולא האמר כי הנה שלשה שותפין כאדם אביו
 ואמו והקב"ה נמצאו שתיהנות מן החומר וא-מצד הנפש וישיאך
 ויצרה אחרי הכים להטות ואם יאמר לך אביך ואמך הלל שבת
 אל תשמע למה למען יאריכוני יסוד על הארסה רצה לומר שגם
 הארסה החומר אשר ה' אלהיך נתן לך כו' הוא ברא אדם ואשתו

קיצור תורת **פרשת יתרו** משה אלשיך: סט

מן הארמה נמצא גם חומר אבן ואמך לו יתברך וע"כ כלם חייבים בכבודו:

לא תרצה דבור זה לעומת מאמר יהי מאורות וכו' והוא כי כל הורג נפש מישראל הוא מכנה אור נר נשמת אדם והוא מאמר ז"ל כי על כן צוה על האשה מצורת נר שבת כי היא כבתה נרו של עולם כי היסיבה מיחת אדם לכך תתקן ועל זה נאמר לא תרצה:

לא תנאף לעומת מאמר ישרצו המים וכו' כי שם נאמר אשר שרצו למיניהם וארץ כל עוף כנף למיניהו ויברך אותם יפרו וירבו כל מין למינו כאומרו והעוף ירב בארץ כן צוה יתברך באדם לא תנאף כי נואף אשה הוא כמערכ מין בשאינו מינו כי כל אדם יש לו בת זוגו והוא נפרד מחכירו בכחינותיו:

לא תגנוב הדבור זה לעומת מאמר תוצא הארץ נפש תיה וכו' והוא כי אמרו רז"ל כי על גונב נפש מישראל הכתוב מדבר לומר כי גם האיש אשר אין בו רק נפש חיונית לה' הוא כאומרו תוצא הארץ נפש תיה ואומר ויעש אלהים את הירק הארץ כו' ולא תגנבוהו מעושיהו ותמכרנו כי זה הוא אוהרה לגונב איש ומכרו:

לא תענה ברעך עד שקר דבור זה נגד מאמר נעשה אדם כי אמרו רז"ל באומרו הוא יתברך למשה שיכתוב נעשה אדם א"ל אתה נותן פתחון פה למינים א"ל כתוב ומי שובא לטעות כו' והשעם כי הוא יתברך ברא את האדם מכל כללות העולמות כולם חלק מכל א' וע"כ אמר נעשה בין הכל אדם מלבד טעמים אחרים ועם כל זה פתחון פה לפושעים יכשלו גם אך צדיקים ילכו גם בחס לבס והנה הוא יתברך קורא לישראל אחי ורעי כמאמר הכתוב למען אחי ורעי אדברה כו' וכן פרשו רז"ל על העך ורע אביו וכו' על הקב"ה וזה רמז פה באומרו דבור זה כנגד מאמר נעשה אדם כמוהיר ואומר אל תענה ברעך הוא הקב"ה עד שקר שהו' לפרש המאמר כפשוטו ולומר שתי רשות חלילה בל תהיה מכלל ופושעים יכשלו גם כי אם מכלל צדיקים ילכו גם:

לא תחמוד בית רעך לא תחמוד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו והמורו וכל אשר לרעך דבור זה כנגד מאמר לא טוב היות אדם לבדו והוא כי אעשה לו עזר כנגדו שחיה לו

עוד בהיותה בת זוגו שהיא כנגדו ועל כן דיבור לזה החמוד אשר
 דרך הוא לעוסת המאמר ההיא כי לכל א' יש לו בת זוגו ולבה יחמוד
 מה שאינו שלו כי לא נתן לאדם אשה כי בשר מבשרו ועצם מעצמו
 ומי יחמוד אשה רעהו שהיא עם בעלה גם היות לבשר אחד כמאמר
 הכתוב על כן יעזוב איש כו' וטה שהקדים ענין הבית הוא כי מהמדת
 הבית הכא להמוד אשתו ופמנונו כו' עד גם את נפשו :

וכל

העם רואים את הקולות ואת קול השופר ואת ההר עשן
 וירא העם ויניעו ויעמדו כרחוק יחבן לפרש ע"ד
 שהפליגו רז"ל באומרים רואים את הנשטע מה שאין הטה יוכל
 לרבר יורה על מאמר ז"ל כי אצרו אל משה רצונו לראות מלכינו
 וכן עשה שנאמר אהה הראת לדעת וזה יחבן כי את אשר שמעו אנכי
 ה' ראוי כי את ה' שמעו וראוהו וזה שאין הפה יכול לרבר והנה
 הדבר שמכנו נחפשת ויצא קרון אור נמשל ללפיד אש וכמאמר
 יחזקאל בראיהן נחלתי אש בוערת כמראה הלפידים : שארבעה
 מסכים לפני כבוד אלהים א' רוח סערה ב' ענן גדול ג' עשן
 מתלקחת ד' נוגה וקול בעל האחרות החזק לשבעים כחינות
 קולות כשבעים ברכים זה ברוח סערה במסך החיצון א' ובשני
 כמראה לפידים כנחלתי אש שמהם יוצא הברק : ואח"כ בשלושי
 אש מתלקחת שעדיין זה מהמסכים : ולפנים מהנוגה הוא אומר
 ומחוכה בעין החשמל מתוך האש אשר שם כבוד אלהים והיא האש
 הגדולה שאין בה חפיסה ולקייחה : ועליה נאמר פן תאכלנו האש
 הגדולה הזאת ועל זה נאמר וכל העם רואים את הקולות ואת
 הלפידים ואת קול השופר שהיה כקול היוצא מהוך השופררת כי
 מתוך כסך האש הפנימי עד מסך החיצון יצא הקול ואם יראו להדיא
 לא יוכלו לסבול כלל וע"כ המציא הוא יחברך עשן וזהו ההר עשן
 ואז נתקיים שאלתם רצונו לראות מלכינו ואז פרח נשמחם ונשארו
 פגרים מתים ומכלל וירא העם היו בלתי מתנועעים כי מהו ואח"כ
 ריחם ה' עליהם ויניעו וזהו

וירא

העם ויניעו ואח"כ לבלתי חזר למות שכנו אחר הרחק
 מן ההר וזהו ויעמדו כרחוק :
ויעמדו מרחק אמרו רז"ל הוץ לי"ב מיל מגיד שהיו ישראל
 נרחקין לאחוריהם י"ב מיל : וחזורים הפניה י"ב

קיצור תורה פרשת יתרו משה אלשיך ע

מילך ר' מיל על כל דיבור ודבור נמצא מהלכים באוהיוס ר"ה מיל באותה שעה אמר הקב"ה למלאכי שרת רדו ופייעו אח אחיכם שנא' מלאכי צבאות ידוון ידוון בהליכה ידוון כחזירה ולא מלאכי שרת בלבד אלא אף הקב"ה שנאמר שמאלי תחח לראשי כו' רבי יהודא בר אילעאי אומר לפי שהיו ישראל משולהבין מחמת אש של מעלה אמר הקב"ה לעוני כבוד הזילו טל של חיים על בני שנאמר ה' בצאתך בשעיר כו' ואומר גשם נדבוח חנוף וכו' אימתי נעשה כל הכבוד הזה בשעה שהיה נאה שכאומות עולם ומכבר את החורדה שנאמר ונזח בית החלק שלל ואין שלל אלא חורה שנאמר שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל הדיקדוקים הכינס ומסוך הביאור יבוארו ונקדם מאמר רז"ל במדרש חוית כי כשהיה הדיבור בא במעמד הקדוש ההוא היה מדבר עם כל א' וא' מישראל ואומר מקבלני את עליך כך וכך מצות יש כי כו' והיה אומר הן מיד היה נושקו על פיו והנשיקה היא התקשרות הנפש אהו יחברך וזהו נושקו על פיו שהוא הדיבור מתקשר עם נפש כל א' מישראל כי שם יחס הנפש כד"ל והיה האדם לנפש חיה לרוח ממללא עוה אמרו רז"ל שהי' הרבור עוקף כל מחנה ישראל ומחנה ישראל היה י"ב מיל על י"ב מיל ובזה

נבא אל הענין כי הדיבור מלא את כל י"ב מיל והדיבור מדבר עם כל א' מהנמצאים בשיעור ההוא ולא יעצרו כח לעמוד לקבל קול חוקף השופר הגדול ע"כ היו נרחעין לאחוריהן עד יעקרו עצמן מכל וכל הגבול הי"ב מיל עד יהיו עומדים ראשונה נעתיקים מכל המחנה צריך ילכו י"ב מיל שיעיר כל המחנה והעומדים אחרונה ימצאו י"ב מיל רחוקים מסוף המחנה וזהו מאמרם מגיד הגדה של טעם שהיו ישראל נרחעין לאחוריהם כו' ושמה האמר אחרי שנרחעו בעשרה מאמדות הלא ימצאו רחוקים מנגד ההר ק"ך מילין ע"כ וחזורים לפניהם י"ב מיל כי אחר הגשר הדיבור היה טיקל חוקף הרחוקות והיו חוזרים לקבל השני למקום הראשון ועדיין מקום לומר כי כל החרדה היה בשחי דברות ראשונות שגפו הגבורה שצענו ושאר שמנה שגפיו משה לא הוצרכו לכך ע"כ אמר לא כן הוא רק ר' מיל על כל דיבור ודבור שגמה יזכר ואלהים יעננו בקול אך קשה הלא פהלך אדם בינוני רק ארבעים מיל ואיך הלכו באוהיוס ר"ה מיל וזהו שמקשה נמצא מהלכים באותו

! קיצור תורה פרשת יתרו משח אלשך

אם ר' מ' מיל' וזה כמ' ז' • וזהו שמפרש באותו שעה אמר הקב"ה
 למלאכי שרת רדו וסיעו את אחיכם ובעזרתם הלכו שנאמר מלאכי
 צבאות ידרון ידרון וזהו שהוקשרו לו בכחוב חסרון וכו' אחר
 הדלת הרא' זונה זקני כיה ידרון יבשו' ה' ופתי' ה' הרלר' ע' ד'
 האשה מדרה אח' כנה שהמה היו עושין רק הנחת ועקירת רגליהם
 ומלאכי השרת המה היו המדרין והולכין וכו' גם הפסוק על נכון
 וינעו ויעמרו מרחוק ועל זה קשה שמשמעות הסיוע לא יצדק
 כי מהלך אדם כינוני הוא ארבעים מיל והאיך יעדף על ארבעים
 מאתיים לזה אמר אחי אחיכם שלא היו ישראל כשאר בני אדם
 כי הלא נודכנו והיו קרובים ברוחניות כמלאכי שרת אך קשרה
 אם היינו אומרים שכשני דברות ששמענו מפי הגבורה לבדו יצדק
 אומר ידרון זה פעמים כנגד שתי דברות אך אם היה עשר
 פעמים למה אמר ידרון שני פעמים לזה אמר ידרון בהליכה וידון
 בחזירה שבכל דברות לא על מניב' דברות רק על הליכה וחזירה
 וש"ח הלא טוב יאמר בפירוש בנקובת הראיות למשמעות היותם
 מדרים את ישראל ולא כאשר עתה שחורה הקריאה על התנועעם
 בעצמם ולא את הוולת וגם חסורות יורה על מה שנדרש לזה אמר
 ולא מלאכי שרת בלבד כי אילולי היתה גסה מקרא כך היה נראה
 במתליט שהיה הסיוע על מלאכי שרת לבד על כן לא ניקד ככרה
 להורות שהעוזר איתו מחברך שמו שנאמר שאלו חתה לראשי
 כו' ור' יהורא בר אילעאי הרגיש מה היה צורך למלאכי שרת ועשה
 הוא יחברך הכל ומחרץ לפי שהיו משולהבין וכו' ומלאכי השרת
 אינם עושים שתי שליחות ושל חיות אינו מסור להם ע"כ המשיה' ה'
 מל חיים הרוחני הנותן כח בהומר לטבול הרוחניות וכו' יגבל הוא
 יחברך חומר באדם למען יוכל לקבל האושר המקווה בב' כו'
 וזהו אומר גשם נדבית שמורה כאצבע שבחורת נדבה וענין
 מאדם ז'ל בשמות רבה כי כמתן חורה נאמר כל מה שחלמד
 חזק עתה להדשושי חילוק לכל נפש חלק הסתייחס לה' הלא
 היא שכינת היודעת חלק כתינת כל רוח ונפש ועל זה יאמר ונורת
 בית החלק שלל החירה וזוה שהיה ודאי כמתן חורה בסניניגלמד

מעם
 כמסר

קיצור חורח פרישת יתרו משה אלשך עא

כאומר אחת דבר אלקים שמים זו שמענו וכמו שמי' רש"י ל' אהרן
 כל הדברים האלה מלמד שאמר הקב"ה ישיבת דברות כדכור א'
 מה שא"א לאדם לומר כן י א"כ מה חל- עוד אנכי ולא יהיה לך
 רצה לומר למה כתיב אחת רכר אלהים שמים שמענו משמע דהקפיד
 הוא יתברר בשני דברות ושמענו מפיו ומחרץ רש"י ל' שחזר
 ופירש על כל דיבור כגני עצמו וזה שפירש הקב"ה לא שמענו מפיו
 כי אם שמים והשאר משה מפנין למה לא השמענו כג' או כד' אך
 הנה יהיה כי גם רצה הקב"ה להשרשם בעיקרי הדת פנים בפנים
 והזנין כי כל י"ג עיקרים הראש כולם או רובם בשתי הדברות אלה
 ע"כ רצה יתברך להשרישם בס' פה אל פה ואשר לא נתבאר מהם
 בעצם חזר ופירש על כל דיבור בפני עצמו ולא שמענו מפיו כי אם
 שמים והשאר משה מפרשן כאומרו וכל העם רואים את הקולות כו'
 והוא כי העיקרים טנה הרמב"ם ז"ל שם י"ג והם א' מציאותו
 יתברך: ב' יחודו בין דין ורחמים אהד הוא: ג' היוותו יתברך
 משולל גשמיות ותמונה: ד' חידוש העולם כי הוא יתברך לבדו
 קדמון ולא העולם: ה' ההשגחה: ו' שכר ועונש: ז' כי אליו
 יתברך ראוי לעבוד ולא לוולתו כמלאך שר וכוכב: ח' נבואה:
 ט' תורה מן השמים: י' ישיבת המשיח: יא' החיית המתים:
 יב' יחרון נבואת משה רבינו ע"ה על יתרו נביאים: יג' העתק
 התורה שעליה אין להוסיף וטמנה אין לגרוע: והוא באמרו אנכי
 ה' אלהיך אמרו רז"ל שנתראה בשליח צבור מעוכף ואמר אני
 שראיתוני עושה דין ופועל גבורת על הים: הוא אמר הראיתי עתה
 בשליח ציבור וזהו אנכי וכו' אשר הוצאתך וכו' כי אני פועל דין
 ורחמים הנה בזה ראיתי עין בעין מציאותו יתברך ויחודו כי ראוהו
 אומר כחוש אנכי ה' פועל דין במצרים: ורחמים עתה ואין עינה
 וחולק ומה למאמרוס' ל' שהשתיק עליונים וחתחניס ולא הי' נח' וכל
 לקולו כל ואמרו שתי רשיית הלילה: וכן במה שראוהו צא וארום
 על הים פועל יחד דין ורחמים צח לישו אל וארום למצרים ופה
 בחינת הצח ואמר להם אני אני הוא: כי גם אז בפעולת דין
 ראיתוני ארום וצח: ואז זכרו כי גם שם היה צח: והכירו
 יחודו והראם כבודו: ולא הראם כל חמונה כמו שאמר הכתוב
 כי לא ראיתם כל חמונה וזה כיון כאמרו

אנכי לומר אשר הראוני משולל נשמות הו"א אלהיך
 הרי עין בעין ראוי עיקרים מציאוחו ויחורו ומשולל
 נשמות ואמר עוד אשר הוצאתיך מארץ מצרים שהיה ע"י הכוח
 למצרים הרי שכר ועונש שכר לישראל בזכות אבות ודם פסח
 ומילה ועונש למצרים שכל זה ראו בעיניהם הרי שחיס אחרות
 כי בכלל הדבר הוא הידיעה והשנחה הריה' שראו בעיניהם
 וגם בכלל ההוצאה שהיתה ע"י עשר מכות שראו בעיניהם שינוי
 הטבעיים

הידוש העולם כי לא ישניהו כי אם אשר בראו הרינו
 ומאשר היה בארץ מצרים שהו"א בארץ ששמו של

השר מצרים שראית מ"ע על שפת הים והושעתו אחכס מידו כנאמר
 ויושע ה' את ישראל מיד מצרים וגם מכות עבדים ששידדתי המזל
 המחייב שעבר לא יצא משם לחירות דהיינו מכות עבדים שהוא
 בית קבוע לעבדים וע"כ יחייב שאליו יחברך לברו ראוי לעבוד
 ולא לשר או מזל ובוכב ודומה להם כי הלא הו"א יחברך משרדם
 הרי ז': ועל זאת הוציא הנפקותא וזו שחיס זו שמענו ואמר
 א"כ ששידדתי שר או מזל לעיניכם מעתה לא יהיה לך אלהים
 אחרים כי אין לעבוד לזולתי ומאשר ראיתם כי אין שום חסונה
 בי לכן לא תעשה כל חסונה ומאשר הענשתי את מצרים וגאלתי
 אחכם לחת שכר ועונש חרעו השנחה ושכר ועונש וחאמינו כי אני
 פוקד עון וכו' ועושרה חסד לאלפים כי אני המשיב ונותן שכר
 וסיום הדברות על פי סדר עשר מאמרות כמו שכתבנו למעלה
 וכתחיתו חזר ופירש ביאור השלום הי"ג עיקרים באומר וכל
 העם רואים והוא כי הן הראנו הוא יחברך שבעה מהי"ג עיקרים
 כאשר ביארני בשתי הדברות ראשונות והיכן הם הששה הניתנים
 חזרה מן השמים ונבואה ימות המשיח החייח הפחים

ויחרון נבואת משה רבינו ע"ה וההעקף לוח אמר וכל העם
 רואים לומר הנה בשתי דברות ראשונות גם אלה היו בהם כי
 הנה וכל העם רואים את הקולות כמו שכתבנו כי הדברות
 בעצמם היה נעשים מלאכים ומרברים בהם מקבלני את עליך
 והיו רואים רואים מהמסך הראשון כאשר כתבנו למזלה ערבכוד
 אלהי ישראל הנה בפירוש ראו תורת מן השמים וגם בזה הי"א

קוצר תורת פרשת יתרו משה אלשך עב

נכואה כי המה מתנכאים בראיה ובשמיעה זו מאתו יחברך
ובאמרו ואת הלפידים ואת קול השיכר וירא העם • הוא מיותר
שכבר נאמר וכל העם רואים • אך היא חוספת ראיה כי ראו
בשכינה וזה ענין ימות השכינה כי אז יתקע בשופר גדול עם גילוי
שכינה • כה"א ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יתרו • ובאמרו
וינועו שאחר ראיה זו פרחת נשמתם ונשארו בלתי מתנועעים כי
מתו • ואח"כ ריחם עליהם וינוע כי שברוחם אליהם הרי חחירת
המתים ובאמרו דבר אמה עמנו הרי ראו והכירו כי נבואה משה
דבינו ע"ה גדולה מנבואתם כי הוא סוכל דיבורו פנים בפנים
אך לא הם • ושל ההעתק שהורו שכל מה שהעתיק משה בפי
הנבונה אמרו לו"א

ונשמעה כי ישמעו לכל אשר ידבר כשמו יחברך וראו
עין בעין קולו יחברך משוחפוח עם קולו של משה
שע"כ היה קולו נשמע י"ב מיל על י"ב מיל ואין זה אלא להורות כי
משה אמת וחודתו אמת כי משה ידבר ואלהים יענו בקול • ומזה
ילמדו אל כל השאר והכירו כל ישראל שעמעו כל סתה ישראל
והיה להם האיה כי מאתו יחברך הנותן כח וקולו יחברך היה עם
משה והדבור היה נוסק על פיהם ונשאר בהם רושם קדוש אף
בהסתלקו הדיבור נשאר מקום קדוש במקום שהיה שורה הדיבור
ובזה ישאר בושת על פניהם והו אומר ובעבור שהיה יראתו על
פניהם לבלתי תחטאו בשום דבר מעשרת הדבריו ופרטיהם שהיה
כל דבר שם בפניהם :

מזבח אדמה תעשה לי וזבחתי עליו את עולתיך ואת שלמיך
כו' בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך
וברכתך • יתכן לפרש כי אדם ממקום כפרתו נכרא והוא ממקום
מזבח • וזה מזבח אדמה תעשה לי והיכל ה' המה ובאדם אני עושה
מושב ומרכבה וזה בכל מקום אשר אזכיר שמי אבוא אליך וברכתך
ע"י עצמי כאיפן שכל כך אחשיבך שלא תצטרך ע"י אמצעי ביני
וביך ועם שאני עושה עיקר נטף וע"י המזבח מנחה שלוחה אלי לא
חשרה עליו כח חיצוני והוא כי חרבך הנפת ותחלליה • שלא
הניף עליה ברזל • וגם נהוג בה כבוד בטעלות • פן תגלה
ערוחך עליו :

ואלה

פרישת ואלה המישפטים

ואלה המשפטים אשר חשום לפניהם פי' רש"י ולא לפני עבד'ס

ואפי' כו' שנאמר כי לא כצורנו צורם ואויבינו מלילים

רצה לומר כי גם אם לא יעבדו ע"ז שנאמר לא כצורנו ארון הפל

המאיר לארץ ולדרים עליה בשפע אשר יערה עלינו כי החורה

בולה שטחיו של הקב"ה ומלך מלכו של עולם במשפט יעמוד ארץ

כמאמר החנא על ג' דברים העולם קיים על הרון וצורם אשר

לא יוכל כי אין לו ואיך יהיה המשפט שלום אם אויבינו פלילים

שאפילו מישראל אויבים פסולים לרון והאיך האויבים פלילים יקיימו

העולם כעמוד המשפט והן זאח גם אם לא היו עובדים ע"ז וזה יאמר

ואלה המשפטים שהם משפטי ה' חשום לפניהם של ישראל שנצבים

וקיימים לפניהם ככל יחר מצות ה' מה שאין כן למשפט נימוסי העמים

שנאמר כו' :

שמעתי אומרים על פסוק משפטי ה' אמח צדקו יחדיו ע"ד כי

כל משפטי דת נימוסית כל א' לבדו לא יזכר חסרונו

ואם כאת לחברם יחד חגלה חרפתם כי משפט הנימוסים ההורג נפש

יהרג גם הוא ויראה משפט צדק עוד להם כי אם יגנוב איש כסף

או בלי יחיב ראשו והנה הרואה גם את זה בפני עצמו יאמר אין

דע הדבר המשפט אך בהווסדס יחר כי אם יאמר שופך דם האדם דמו

ישפך וחיכר ממון ישחוו בענשם אמנם משפטי ה' אמח צדקו יחדיו

גם בהווסדס יחד כאחר שופך דם האדם דמו ישפך וכי יגנוב איש

ושלם שנים יצדקו יחדיו זה הוציאה נפש רעהו יוצאו גם נפשו וזה

ביקש להעריך ננה על נכסיו משל שמעון ותהי להפך כי שנים ישלם

נמצא מנה שגנבו יקיאנה ועוד אחר להעדיף מנה טנכסיו על נכסיו

שמעון כאשר זמס לעשות לו וזה יאמר ואלה המשפטים כלומר משפטי

רבים יחד אשר חשום לפניהם ולא חירא שבהחרם יראו כלתי

צודקים מה שאין כן לפני עכו"ס אשר חירא לשום רבים לפניהם

כי אם כל א' בפני עצמו :

עוד טעם כי כל ראש השנה מלך עולם במשפט יעמיד ארץ

כל יצורי עולמים וינזר על כל איש ואיש די מחכורו

קיצור תורת פרישת משפטים משה אלשיך עג

ומשפטו יתברך למעלה על פירין חורה לזה יעסיר ולזה יעני והלך ילך אל פלילים הנכריים עם ישראל בעל דינו ושם יוכה כדין הלא יצא משפט מזקם חלילה כי לא יצדק דינו יתברך עם משפטי הנכריים ואשר נגזר על זה יפסיד ושיטלם הכירו עתה נהפך וכוחרים דבריו חלילה והלא לא יעזב דוא יתברך יחבטל משפטו חלילה ועשה יעשה כנפים למטין אשר לקח שלא במשפטו ולעמיתו אשר הסדר יתן מנה אחת אפים ועק עצמו אינו נמתק וכלל דבר אשר הוא יהודי ישמח על פי החורה אשר יורוהו זה שפי' רש"י ל לפניהם ולא לפני עב"ם

אם אדוניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בנפו יתכן לפרש שזה מאמרו ויתברך עם אדוניו הוא יתברך יתן לו אשה היא נשמה קדושה וילדה לו בנים הם מצות עשה או בנות הם מצות לא תעשה ויעשה האיש הזה באופן שהאשה היא הנשמה וילדיה הם הכיניגרוך ככרא ע"י מצותיו יהיה לאדוניה ויתרבו אליו יתברך והוא הרוח והנפש יצא בנפו כי הנשמה חללית תעלה אל אלהיה והוא יתלגלג והיא מר טמות ער מלאורה ימי מרוקי רוחו ונפשו ומאי חקנתו הלא הוא

אם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני ואת אשתי ואת בני לא אצא חפשי רצה לומר אחר שהרשית לעשוה אהבתי את אדוני הוא יתברך את אשתי היא נפשי ואת בני מצות שישיתי כל אהבתי מהם ואשוב אל ה' לא אצא חפשי מהם או בכואו לטהר מסייען אוחו והוישו אדוניו אל ה' ויתן בלבו רצון טוב ויקרבו אליו ע"י שניש אוחו אל הדלת הוה שופתת לו שער החשובה

ורציע אזניו הערלה ע"י השמיעה יתוקן הכל כמו שאמרו רז"ל על פסוק שמעו ותחי נפשיכם וזרה ועבדו יתברך לעולם :

וכי יטכור איש בתו לאכה לא חצא כצאח העבדים אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה לעם נכרו לא ישל למכרה בכגדו כה : ואם לבנו ייעדינה כמשפט הבנה יעשה לה : אם אדעת יקח לו שארה כסוחה ועונתה לא יגרע :

קיצור תורה פרשת משפטים משה אלשיך

ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חניסאין כסף : יחכן לפרש
 כי יסבור איש הוא יתברך את בתו היא הנפש לאמה כפעולתה
 הגשמיות כי בלעדה לא ירים ידה ואת רגלו לעשות מעשהו זה
 אצלתו האמר אל תצא כצאת העבדים בחסרון ראשו איכרים
 בהסרון שלימות כל פרטי חלקיה המתקדשים בטעות ואם זולת
 העדר שרמז חתיה ג"כ רעה בעיני אחיניה . אשר ענית לעשות
 מצות ה' אשר לא העשנה לאשמח בה אשר לא יעדה הוא יתברך
 לכן אשר לו א' הוא בוי' אשר לו יתברך יעדה בהתהלך ולא
 לזרים חלילה ע"כ :

והפרה מוטל עליו לפרוה מכתח הטומאה המחזיקים
 בה הלא הטה מלאכי חבלה אשר בראח בטעשין
 הרעים הוא

בבגדו בה מלבוש טומאה הנקראים בגדים צואים כי הם
 יאחזוהו מלאכי חבלה כי הם כביח ידלמו לי
 כאשר מצדקת הצדיק נעשה לנפשו מלבוש קדושה הוא הנקרא
 בגמרא חלוקא דרכנן כן מרשעת הרשע נעשה לנפשו מלבוש
 הטומאה ואם לכנו

יעדנה כיוש לו בן צדיק ברא מוכה אבא קדיש טוב אל
 יבטח בזה להניחם בבגדי הצואים כי אם כמשפט
 הכנות יעשה לה כי אשר בהשיא בת לאיש במקצת קיטום כן
 קטט אותה ואם יוכה ככשרון מעשים טובים שעד אחרת יקח
 לו שער נפש חבא לו רוח או על רוח חבא לו נשמה הנה זו
 השנות צריכה מוין יותר משובח וכסות חלוקא דרבנן יותר משובח
 יותר מעולה מהקודמת וזהו שארה מוין החורה וכסותה בכותרת
 קדושה ומסולקת פנייה זרה ועונתה ליל שבת אל ג' העליון
 שהכשר עלייהם ליל שבת אל גן עדן למעלה לא יגרע ואם שלש
 איה לא יעשה לה המיותרים לה רק היה מתנהג כאשר התנהג
 בדאסונה מה הרוויחה ויצאה כהשובח אל אלהים אשר נתנה
 ואמרה הנם בלי חמדה והו' אין כסף כל א' נכספה וגם כלתה

שהוא לשון חמדה : אם ענה חמדה אוהו כי אם
כל אלטנה ויחוס לא חענן : אם ענה חמדה אוהו כי אם
 צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו : רמז כי אם

קיצור תורת פרישת מעיפטים משה אלשיך עד

צעק כו' שמע וכו' לומר כי גם שהמוסר דין נענש תחילה על בלתי לכתו לבית דין של מטה • כיתוסוב לא כן כ"א צעק וצעק אליו ולא לב' ד של מטה שמע אשמע כי אכי יחוכים ודין אלמנרה אני ביהוד ולא יאשם הצועק לאביו או לדיון המיוחד אליו :

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך כו' • יהבן לפרש ע"ר מאמרם ו'ל על פסוק ישב עולם פני אלדיים שאמר דוד המלך ע"ה ישב העולם בריו שיהיה שוים ולא עניים ועשירים משיבה רוח הקודש א"כ חסד ואמת מן ינצרהו • נמצא כדי שיזכו העשירים שיבא פרנסת העניים על ידם כושך ידם כדם וזוה יאמר אליך לבכך בחתך לו כ"א חוה עני לכה שהוא עמך שהזכה בו בחתך לו :

אם הבל תחבד שלמח רעך עד כא השמש השיבנו לו כו' אלהים לא תקלל ונשיא בזמך לא תאיר יחבן לפרש שעני דין זה שער בא השמש ושיב העבוב יקרה כי במשכן שמלת העני קרבת אלהים יחפון וילכו אל הדין העני בוכה על כסיתו לברה • והעשיר על כספו • ויגזר הדין שבכל לילה לילה יושב אליו העבוב ויחזור העשיר ויקחנו בכל בכך ומשך כי העשיר יקלל את הדין • באומר הנה נהתי הכסף ואיך אניה בכל לילה ישחמש בו ויבלה ויפסד ארה נמוני • והעני יקלל את העשיר כי שח לבוא אל שמת העני ולהריון לא יקלל שהרי צוה להשחמש בו העני בעת רצורך רק לעשיר מקלל שלמה לא מניח אצלו לגמרו ולא יטריחנו יום ליום לשוב לקחתו נמצא הישיר מקלל הדין והעני מקלל העשיר וע"כ אל העשיר מצוה הוא יחבדך אלהים לא תקירל ואל העני הוא אומר ונשיא בעמך שהוא עשיר לא תאיר :

וביטר בשרה טרפה לא האכלו לכלב השליכו אותו : לא חשא שחע שוא • לכה אל כנינת הסמיכורה נזכר מאמר רז"ל השכפר לשן הרע ראוי להשליכו לכלבים שנאמר לכלב השליכון אוחו ונמך ליה לא חשא שמע שוא • ולכה עונש זה אצל זה העין • ויובן ע"ר מאמרם ו'ל באוראה שאין הקב"ה

קיצוד חורתי פרישת משפטים משה אלשוך

מקפה שכר שום ברה שע"י שהכלבים לא היצו לשונם כמצרים
 חזן ה' שכרם להאכילם דטרפות ונבא אל הענין כי בשכה
 שלא פתחו את פיהם לנכות לישראל אף שבנביחחס לא היו
 מצירים בפועל ולא דוכרים שקרים כי אם להרים קולם היה שכרם
 לאכול הטרפות וזה ראה ולא לקח מסד וחרץ לשונו וסיפר על
 ישראל לשון הרע ירוה ירד מגדר הכלב וידוע כל הגרוע מערך
 מין וולחו הוא מאכל לו האדם אוכל בעל חיים שאדם למעלה
 מערכם ב"ח אוכלים צמח וזה יהיה סמיכת הכחובים בשר
 טריפה לכלב תשליכון כי נחנה שכר הכלבים על שלא הרצו לשונם
 שאנא ק"ו בעצמך ולא חשא שמע שוא המצירים כפועל ודוכרים
 שקר שאן חגדע מערכו ובהיותך גרוע מהכלב תהיה ראוי
 להיות מאכל לו כטרפה :

לא

חמה משפט אבינך בריבונ : מדבר שקר תרחק כו'
 ושוחד לא תקח : כי השוחד יעור פקחים כו' יחכן
 לפרש ע"ד משל אכיון חיובע איש עשיר מאה מנה ואתה יודע
 שהוא אכיון חמב לכל דבר ומאין באו לו מאה מנה להלוח
 לאיש עשיר ותאמר אין זה שנחן עיניו כמטון עשיר ושקר דבר
 לזה אומר אתה לא תעשה כן רק לא הטה משפט אכיון רק חשבהו
 כבעל חזן רב אך אם טחוך הדברים אתה טכיר כי יש רמאות בדבה
 אל העשה דין חורה כי מדבר שקר תרחק שאם יראה לך דין מרומה
 תפרוש מלדונוש"ח אם הדין מרומה בטה תדע אולי עיני שכלך
 שרות מהשיג האמת וחטעה ואשר אינו מרומה חשבהו למרומה
 או בהיפוך לו"א ושוחד לא תקח כי השוחד מעור עיני פקחים
 שכל פקחים להטות וככל דעתם הושכים שהדין עם נוהגו כלומר
 אם הלך בחום יפקחו עיני שכלך ולא חטעה כי אלהים נצב
 בעררת הדינים ישפיע בך רוח במרום לדעת המרומה או
 הבלתי מרומה :

ראשית

בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי
 בחלב אמו יחכן לפרש ע"ד מאמר ז"ל עודנו
 החכמה בחלב שרם יהיה כרמל הוא יחכךך משמרו שלא יבש
 בחלב והיא מכת שרב לו"א אל חממה על החגין אשר הטרחתך
 במצות בכורים בסל על כחפו עד ירושלים שיהכף ח"א ראשית
 בכורי

קיצור תורת פרשת משפטים משה אלשך עה

בפורי כו' לו' אראה חועלחך כי בטעם כבוד זה שתורה שאנך קפוי טובה אני מטיב לך שכוכח זה לא חבשל גדי הוא נרעיני הבטאה עורני בחלב אמו: **ו'יאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואמנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורחם** • לרדק מילח להורחם ולא אומר ללמדם יתכן לפרש ע"ד טאמרים ויל כי שלש מאות הלכות נשחכחו בימי אבילו של משה והיו מנקשים לרגום את יהושע ע"ד שריחם ה' ע"י עתניאל בן קנז שהחזירם בפלפולו והלא יקשה כי הלא יהושע נביא היה ישאל מאתו יחברך החורה ויגיד לו אך צפה הקב"ה יתחדו לבא בעולם אומרים כו אחר תחו יחברך החורה נתן עוד תורה אחרת • ע"כ מאז הורת כו פצם אחת נתן ולא ישנה חלילה וזה להורחם •

פרשת תרומה

ו'ידבר ה' כו' ויקחו לי תרומה פי' רש"י ל' ל' לשמי' תרומה הפרשה • יפרישו לי ממנו גרבה • יתכן לפרש דקשה לרש"י מאי ויקחו אם כל בני ישראל יהיו לוקחים מיהיה הנותן • אך דרך הצדקה יתאספו ראשי עם ויקהילו עם אלהי אברהם • ויתנדבו איש אשר ירבו לבו והנה לא יבצר כי יתן ככיס עינו • והגזבר בעיניו כמכס זה **א' ב' יש יתן מחנת מרובה** כי יבוש מפני הראשים ולמען בושח פניהם יתן ולא מלכו: **ג' הרואים את כבוד הנותנים מרובה יחשו על קלונם** של **א' יגדע** בלתי הקריב קרבן כסף וזהב כמתנדבים • **ד' יש יפזר** יתן למען כי יש אנוש כערכו לא התנדב כמיהו • **ה' באומר פי' לה' ששועשה צדק כמוני היות עשר ידוח על כל מתנדב ומייעשה בטעשו וכנבחרתי וכל כוונתו להשחרר על העם וימירו ככודם בקלון ויהיה ממנו אכד ומצותו מחוללת אמנם אשר נגע אלהים בלבו ורוצה לנשוח צדקה שליכה כתקנה ימלך בקונו בקרב לבו • כזה טובה הראוי להתנדב במצוה ההיא לשמה שלא לשום פניית ואשר גמר בלבומיר בינו לבין קונו יפריש ממנו נדבה לה' ויקרא לו שם בשמחת לבב • ואח"כ ידיו חביאנה אל בית וועד חכמים ולגזברי הצדקה יתננה • ומעתה הפריש התרומה ממנו בקרב ביתו לשמו**

קיצור הורח פרשת תרומה משה אלשך

לשמו יחברך זוכה בו וקנה אותו כאילו מוציא מרשותו יחברך כי
 לו הכסף וחיבה ונעשה שלו ושלש מצות בירו א הפרשה :
ב' ההולכה : ג' התינה ביד הנזכר : ד' ויקחו לי תרומה פי'
 רש"י ו"ל הפרשה מעת הפרוש זוכה בו ונקראת ממנו וע"י כן
 יחשבו ללוקחים וקונים מאתו יחברך כי לו הכסף וזה מי שגושה
 לא לשום פנייה רק נדבה לשמה וזהו ויקחו לי לשמי :
דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר
 ידבנו לבו כו' יחכן לפרש ע"ד מאמרם ו"ל המקדש
 את האשה ונתנה היא ואמר הוא אם אדם חשוב הוא מקדשת כי
 במה שהחשיבה לקבל ממנה חייב כאלו היא קבלה ממנו ונחשב
 כאמר נתן הוא • וז"ל אמרו כי יותר מה שהבעל ביה עישה עם
 העני העני עושה עם בעל הבית שנאמר האיש אשר עשתי עמו
 היום כועו • כי בעל הבית נותן ככר או פונדיון לסעוד לבנו והעני
 בקבלו נותן לו שכר רוחני לאור באור החיים • וזוהל כניגור ומלאך
 הנברא ע"י מצוה זו אשר לא יערבנה זהב וזכוכית • וא"כ כשכביכול
 יחשיכנו • ליקח מירינו במה שמחשיב לקבל מאתנו הרי הוא כנותן •
 ובאלו אנחנו לוקחים ומקבלים ממנו יחברך וז"ל ארכה כו' ויקחו כי
 ללוקחים יתייחסו במה שהוא לי תרומה והחשבתיה לקבל מהם
 והכיבו וראו את אשר החשבתים כי מ"ך בשך רום שאם רבים יחנו
 לו עשרת אלפים ככר כסף יהיה להשיבות בעיניו כל הסכום יחד •
 אך לא כל חלק וחלק אשר יתן כל איש בפני עצמו • שהלא מצער
 היא אך לא כן אנכי עם עמי כי אם מאת כל איש אשר ידבנו לבו
 אעלה עליו כאלו ממנו הקחו תרומתי כולה • זה הוא ע' ההקדמה
 ראשונה המקדש כו' ועל הקדמה ב' שיותר עושה עם בעל הבית
 מפרש הכתוב ג"כ שאם נותניו זהב כסף ונחשת דברים גשמיים •
 ועשו לי מקדש ושכנתי בחוכם שישכנו עם קונם ויותר מה שהם
 עושים עמו • הוא יחברך עושה עמהם וע"י התרומה הם הלוקחים
 וזהו ויקחו לי ועשו לי מקדש ושכנתי בתיכם אך תחמה איזר רדך
 ישכון אור השכינה במקדש כינו בני אדם • אך המקובל גורם
 שהמעון הזה הוא הר המוריה וזה שער השמים וכמאמרם ו"ל על
 מכין לשבתך עולמים מכון לשבתך • וזה מאמרם ו"ל הנכנס בבית
 המקדש של מטה מעלה עליו הכתוב כאלו נכנס בשל מעלה ולות

קיצור תורת פרישת תרומה משה אלשיך ע"ו

בין שלמה ע"ה באומרו בנה בניתי בית זבול לך שהם שני בנינים
אחד פה ואחד של מעלה כמאמרם ז"ל ברכיע הד' נקרא ביל נמצא
שעשיתי מכוון מכוון לשכתך עולמים נב' עולמים כאלו זריון סהחבר
עם התחתון והוא אומר משכנות לאבי יעקב והיושבים בו בשישיבתם
כשני עולמות כאחד והתיקש בירושלים כי ירושלים של כמה מכוון
כנגד ירושלים של מעלה כי על כן לא אמר אדם לחבירו צר לי
המקום בירושלים ועל כן היה סובל כמה אוכלסין כמפורסם רבויים
בדברי רבינו ז"ל וע"כ אל תחמרה איזה דרך ישכון אור השכינה
במקדש מעשי ידי אדם עוד אמרו בחוכם ולא בחוכו שמעתי
לזמרים מזה מכאן כי עיקר השכינה קורה באדם ולא בבית מאומרו
בחוכם כי היכל ה' חמה:

ועשו

ארון עצי שטים אטמים וחצי ארכו ואמר והצי רחבו
ואמה וחצי קומתו רמה תחורה בשעורי הארון אטמים
וחצי ארכו שעולה ט"ו כפחים הוא מספר יס"ה הכולל ב' עלמות
כי אשר ידבק בתורה לא בלכד יאריך ימים בעולם הבא כי אם גם
בע"ה ובענין אביו ורבא דאביה עלי קאחו כו' אפי' הכי האריכו
ימיהם וקרא מלא כי בי ירבו ייך כו' כי ביה ה' צור עולמים
ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו עולה ח"י טפחים בכל שניהם
יהיה חי בין כנוף בין בנפש הגוף נמשל לרוחב הפשטות היסודות
והנפש מתייחסות לקומתו בין שניהם יהיה ח"י ושיעור הענין אורכו
והמשכו שהוא ב' עלמות יהיה חי גופו ונפשו:

בשמות

רבה אמר רשב"י ג' כחרים הם כתר מלכות וכתר
בהנה וכתר תורה כתר מלכות זה השולחן דכתיב
בו זר זהב סביב כתר בהנה זה המזבח דכתיב בו זר זהב סביב
כתר תורת דכתיב בו זר זהב למה נכתבים זר ונקראים זר אל
לומר לך אם זכה אדם נעשים לו זר ואם לאו זר ומפני מה בכולן
כתיב ועשיה וכארון כתיב ועשו ללמדך שכתר תורה מעולת
מכולן זכה אדם לתורה כאלו זכה לכולן ע"כ ויתכן לפרש הנה
בארץ היה מקום לומר כי היה הזר כמו שפה לבר לסבב שפת
הכפורת כארגו ששקור יפה אך כור האמיר בשולחן ומזבח לא יציק
ע"כ יגירו עליו רעו והתחיל טן השולחן ומזבח האותרים ואח"כ
האיון כי הם ראה על הזר הנאמר בארון שרם שלשה כתיב
וחקשה

קיצור תורת פרשת תרומה משה אלשך

והוקשה לו למה לא אמד נזר רק נכחבים זר ונקראים זר וע"י חשובת השאלה כילא היה נשמע ממנו העונש הבלתי זוכה אלא אם זכה נעשר לו זר ואם לאי זר:

זרה מאמר התנא ג' כחרים הם וכתר שם טיב עולה על גבוהין ולמה לא אמר וכתר ש"ט עולה על כולן אך הוא כי כתר שם טוב לבדו משולל תורה אינה כלום כי אדרבה לא עם הארץ חסיד ומילנו גדול מר' עקיבא והיה בעל שם טוב בהיותו ע"ה והיה אויב מי יתן לי חכם ואנשכנו כחמור כי הוא לבדו אינו שליטת וגם בלא מג' כחרים כל שם טוב אינס כחרים כי בעל כתר תורה ואינו בעל מעשים טובים מיטב שנהפכה שלוחו על בניו יאשר היא סלך וכרן ואינו בעל שם טוב הוא גרוע בעיני אלהים ואדם באופן כי כתר שם טוב לבדו אינו כלום וגם האחרים אלא יתקשמו בכח שם טוב אינס כחרים וזה אומרו וכתר שם טוב עולה על נביהן שבלעדיו אין עליית בהם ליקראם כתר וכתר זה קשום אל כל אחד מהכחרים ולכך לא נמנה בפני עצמו לומר ה' כחרים וזה מאמר התנא אשרי מי שעמלו כחורה וגדל בשם טוב ועליו אמר שלמה כחמחו טוב שם משמן טוב כי שלמה הטלך ע"ה לא שבח רק כשהשם טוב על נבי תורה כי אשרי מי שעמלו כחורה וגדל בשם טוב הוא מה שאמר שלמה טוב שם משמן טוב כי טוב הוא עם החורה מעם כהונה ומלכות המסוחים בשמן טוב אך לבדו אינו כלום כי לא עם הארץ חסיד ולא הוצרך שלמה לחזכיר החורה עם היות שני מי שכידו תורה ידבר שאי אפשר יהיה שם טוב מכלל תורה כי אין בור ירא הטא

ועשית

מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ורכה וקנה נביעה כפתוריה ופריחיה מסנה יהיו יתכן לפרש שרמזה החורה על האדם שהוא כמנורה להאיר בעולם הבא ע"י תורה ומעשים טובים וע"י חטפחיה כמדת אדם בנינו זהב חשוב כזהב טהור מעון מקשה ע"י יסורין מקשה כמקיש בקורנס העשה המנורה היא הגוף ומשל אל אחדות האברים מעשה וזהב אחד שלא יטמא ירכה לגן יוצאי ירך אביהם יהיה פקשה מדוכא ונכנע כל ירכה חמורין וקנה שיהיה נעלב ואינו עולב והוא הדיבור היוצא מקנה ז'א וקנה גביעה זה יין משחה כפתוריה זה מאכיל שכפתור

קיצור תורת פרשת תרומה משה אלשיך עז

כמו התפח אשר בו אוכל * ופרחיה היא כמו הקליפה כמו מלבוש וכמות ממנה יהיה שלי * יהנה מהזולת ויתר הוצאות כמו פרחיה מבנה יהיו :

וששה קנים יוצאים מצירי שלשה קני מנורה מצדה האחד :

ושלשה קני מנורה מצדה השני הסאזן יד עין מצד **א'** * וגם מצד **ב'** * שלשה נביעים משקרים בקנה האחד כפתור ופרח * ושלשה נביעים משקרים בקנה האחד כפתור ופרח * בן לששת הקנים היוצאים מן המנורה * הם רמז כי האוזן חשכע וחקבל * והעין מסתכל דברי תורה כמאמר שלמה אל ליליו מעיניך * והיד תעשה מצות כפתור ופרח מורה כמו הפות שאוכל נסתר חוץ הקליפה כך מוסריהם וסורה הנסתרים כמו בתפוח ופרח זה הדרשות ופילפולים וכל הגמרא :

ובמנורה ארבעה נביעים משקרים כפתוריה ופרחיה * זה

עצמה ראשה ועקרה והוא הראש אשר כוהמות פושב השכל ושלשה נביעים הנאמרים אוזן עין יד והמוח אשר יבין מדעתו בנסחר ובנגלה זה כפתוריה ופרחיה :

וכפתור חתח שני הקנים ממנה וכפתור חתח שני הקנים ממנה

לששת הקנים היוצאים מן המנורה כי ה' **אזניש** **ב'** קנים הראשונים החתיהם כפתור הלשון לרשימע וחחב **ב'** הקנים השניים הם העינים יש כפתור הלב * מה שעין רואה הלב חומר * וחחב שני הקנים השלישיים הן הידים למשש יש כפתור מבוטח בבגדים ראש הגויה כי ע"כ היה ר' טונע ידיו מנוגע מלמטה ממכורו פן ימשך מחיד קרי לאבר שהלשון משיעבר לאזנים כמאמר שלמה ואיש שומע לנצח ידבר הלב לעינים * וראש הגויה לידים כי קרובים בפעולתיהם והיו לששת הקנים היוצאים מן המנורה כפתוריהם וקניחם ממנה יהיו כלה טקשה אחת והב טהור להורות שלא יאמר אדם די אפ רוב כפתוריו וקנחיו מושרשים לעשוב טוב כי אם כלה מקשה אחת טהור :

ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר על עבר

פניה * כי כל אבר עושה מצוה מאיר נר * כשמיעת **אזן א'** כמראה עין **ב'** כמעשה יד **ג'** כראש הגויה **ד'** בלב **ה'** בלשון **ו'** במוח עיקר שכל המנורה **ז'** וזהו ועשית את נירותיה

שבעה

קיצור תורה - פרשת תרומה - משה אלשיך

שכזה. כשעושה טוב באיברים ויש עושה ע"פ כוונת בתורה ובמצות ככוונה גדולה לפי הכוונה תהיה ההארה וז"א העלה את נרו תהיה והאיר אל עבר פניה פינת הכוונה ומלקחיה ומחלתיה והב שחור היא לקוחיך משא ומתן שמלקחיה היא לקוחיך ומחלתיה מל שון היחחה איש שהיא לשון ומתנה לשון שימת ונתונה כו' יהיה זהב שחור בטשאך ומתוך והוא מאמר הנמיה האי מא דבעי למהוי חסידא ליקיים כילי דנויקין כימי שהוה מדרקק במשאו ומתנו יהיה חסיד ויהיה כעושה כל חלקי המצות וזה יאמר כבר זהב שחור יעשה אותה את כל הכלים האלה כי כל כלי המורה כל א' רטו אל חלק מחלקי מעשר המצות ובהיותך מוקדק בטשא ומתן כאמנה תהיה חסיד ותהיה כעושה את כל הכלים האלה.

ואת המשכן העשה עשר יריעות שש משור ותכלת וארגמן ותלעת שני כרובים מעשה חושב העשה אותם: יחנן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל הכלת דומה לרקיע ורקיע דומה לבסא הכבוד והיא מרת הרין הרפה שחדע לפני מי אתה עתי ליתן דין וחשבון לפני מרת הרין הרפה וזה אומר ותכלת או מרת הרין הקשה החתיחס אל האורם וזה אומר וארגמן והסתכל לאן ולאן אתה הולך למקום עפר רימה ותולעה פי' אם אדם צדיק לא יבצר מלהשתנות לעפר ואם לא יזכת תתהפך לחולעת וז"א ותולעת ואם צדיק ונשחנה לעפר שנוי מהווייתו אל עפר נעשה שני ובמעשה המצות אתה בורא מלאכים המתוארים לכרובים ועיקר היא הכוונה וז"א מעשה חושב היא המחשבה אשר בה העשה אותה.

ועשית את המזבח כל וצפית אותו נחשת פי' רש"י ז"ל לכפר על עוונת מצח שנאמר ומצחך נחשה ישעיה מ"ח וזה שיסד רבינו ניסם כוידו הגדול ובעוונת מצח באחי לבקש סליחה מלפניך שציפוי נחשת רטו אל צווח מצח רצה לומר שיהיה האיש עו כנשר לעשות תשובה ומעוונת מצח שהיה לו כעבירות עחה יעשה ציפוי קדושה על המזבח לההודות על אשר חטא ויקריב קרבן כבושת פנים ולכל יעקב איש מלסוב ולהקריב קרבן מפני הכושת ולזכות רב יחשב

קצור תורת פרשת תרומה משה אלשיך ע"ח

חשב לך :

פרשת תצוה

ואתה חצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית כתיב
למאור להעלות נר המיד : יתכן לפרש ע"ד מאמר
ז'ל בתנחומא • למה נצטוו ישראל להדליק המנורה אמר
הקב"ה האירו לפני בעולם הזה כדי שטמאיר לכם בעולם הבא •
זפירושו הוא כי חרי"ג מצות הן תלויה בחרי"ג אורות עליונים
נמצאים ונאחזים בו יחברך • ואם שהק"כ אינו צריך לנו • רק
למען זכותינו להעלותינו עדין ע"כ צוה לנו נאיר בעולם הזה
מע"פי שאינו צריך לאורינו • רק למען נזכה על ידה • יאיר לנו
נפשותינו • מאתו יחברך • וכיאור הכתוב שזמורה ענמה אומרת
חסידה רז"ל • והשובתם • והוא ואתה חצוה • בו שמן זית זך
בית כפי רש"י ז"ל כמכחשת ולא ברחיים זך בלי שמרים למען
יאיר היטב ומקשה הפסיק באומר למאור הלמד פתוחה שהוא
מורה שהק"כ נאור לעולם ואיך תאיר לפני מי שהוא מאור אין
זה כ"א להעלות נר המיד עתה להאיר לעולם הבא להעלות
מעלה מעלה נר ה' נשמת אדם של בני ישראל וחקרה נר אחר
כי כולם ממקום אחד קדושה • כדבר שנאמר כל הנפש לבית
יעקב • משא"כ בא"ה שנאמר בהם נפשות ביתו :

באוהל

מועד מחוץ למרכת אשר על העדות יסוד אוחו ע"ד
מאמר ז'ל בגמרא הרוצה להחפים דורים להעשיר
יעמין כי מנורה בדרום שולחן בצפון • שהמשילו המנורה אל התורה
בזנין והיי עולם נטע בתוכנו כי התורה לעולם כנשמת לנוף זוח
אוסרו אורך ימים בימינה כי התורה בארון כמערב כשנצייר פניה פול
פני הבא אל אוהל מועד נמצאת מנורה שכדרום לימינו • ושולחן
שבצפון לשמאלה • וזהו אורך ימים שהיא חכמת התורה כר"א כי
היא הייך ואורך ימים בימינה שהיא כמנורה שכדרום : וכשמאלה
אשר שם השולחן משם עושר וכבוד ז'א באוהל מועד מחוץ למרכת
אשר על העדות יערוך אותו : וש"ת למה לא יהיה בפני שהיא אור
תורה ולמה יהיה בדרום אך לזה רמז הכתוב בצל החכמה על הכסף

קיצור תורה פירשת תצוה משה אלסוד

רצה לומר דע לך למח היה המנודה הנמשל אל התורה בדרום ולצ
נגד ארץ העדות להורות שאם יחזיק העסיר בחכם שיעסיק בחורה
נכחו יחיה כי בצל החכמה על הכסף ויתרון להכמה תחיה את
בעליה שבימינה אורך ימים :

ולקחת

את שתי אבני טרם ופתח עליהם שמות בני ישראל
בבואך פנימה בתכשיט הקדוש הנא בזכות התורה
שעל שני לוחות אבנים שהיה עי משה וחו אבני שהם אותיות
משה ומעין חרות על הלוחות :

ופתחת
ששה

עליהם שמות בני ישראל שאם אין ישראל אין חורה
משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים
על אבן השנייה כתולדתם יחנן לפרש כפירש בעל
המורים ששה משמותם על ר"ח שמע שאמרו שמע ישראל ה' אלהינו
ה' אחד כשאמר יעקב שמא יש מסול ביניכם והשיב להם שמע כו'
ואמר יעקב ברוך שם כבוד כו' להורות כי שני דרכובים הם עיקר
היחוד ובכל פסוק ו' היבטוב ה' אותיות ועל כן ששה משמותם על
אבן אחת שהם נגד פסוק שמע ישראל וגם אותיות הששה שבמים
שבאבן ההוא כ"ה אותיות נטספר אותיות של שמע וכן ששר
הנותרים על אבן השנייה שהיא לעומת ו' תיבות שכנגד כרוך שם
וגם בוכ"ה עם הכולל וגם בששה הנותרים כ"ה שבנימין היה
סלא ביו"ד כי באבן האחר היה ראובן שמעון לוי יהודה דן
ונפתלי : ובאבן הב' יששכר זבולן יוסף ובנימין נד ואשר
ואין קנארה לאשר באבן הב' על אשר באבן הא' כי הלא
הם כתולדותם :

מעשה

חרש אבן פהוחי הוחם תפתח את שתי האבנים על
שמות בני ישראל מסכת משבצות זהב העשה אותם
יחנן לפרש : שנכנס כהן גדול למקדש בזכות אבות מעשה
פורה על אברהם שקיים כל מעשה המצות אפי' ערובי חבשילון
חרש לשון שתיקה כאשר כתבנו על חרש לאמר ששתק וצחק
פלהגיה מכירתו יוסף וקבל ליעקר בלב שלם : אבן : זה יעקב
כו' אבן ישראל פתוחי הוחם שפתחו בחותם אות כרית קודש
זו המילה : תפתח שתי האבנים היא הלוחות שע' משה ובזכות
תורה שבע"פ שנחתקה לכל תלמיד וחוק שעתיד לחדש שהוא
יתברך לא חותך הרין רק כפי שיוצא מפי ה' חכענין רבה נר

קיצור תורת פרשת תצוה משה אלשיר עט

נחמני בטהור וכענין אליעזר בני אומר כו' וזהו חתמת ארץ שתי האבנים שאינו נפתח מהחורה שעל שתי האבנים כי אם על שמות בני ישראל שבכל דור ובזכות עושי סייגים למשמרת התורה וזה כסברת משכצות זהב תעשה אותם שהסייגים לחורה כזהב המשכצות הטקיף ושומר כתוכו בגדר האבן :

ושמת

את שתי האבנים על כתפת האפר שיהיו ב' לוחות האבנים שהיא עול תורה על כתפיהם : אבני זכרון לבני ישראל שילמדו בה שיזכירוהו בפייהם :

ונשא

אהרן את שמתם לפניו על שתי כתפיו לזכרון משה כ' אם תהיה כישל תורח :

ועשית

חושן משפט מעשה חושב שהאפור סמך על ע"ז שבע"ז אפילו מהשבה פוגמת שנאמר למען תפוש את בית ישראל בלבם ע"כ נאמר מעשה חושב והנה המישפט ג"כ מחשבה פוגמת כמאמרם ז"ל על שיחד שאפילו מקבלה לשפוט אמר סיר מחשבתו לחשוב בכל דעתו הדין עם הנותן שוהר ומפה הדין וזה מאמרם ז"ל כל המעמיד דיון שאינו הנון רצה לומר שלוקח שיחד כאלו נוטע אשרר וזהו אומרם אבן חן השוחר בעיני בעליו ירמה לאבן המסוגלת לחן שלא תוכל הבחירה לנגד טבעה כך היא השוחר בעיני בעליו שמצדד בזכות הנותן באופן שהמחשבה פוגמת הדין בהשכלה וזה יאמר חושן המשפט מעשה חשב כמעשה אפר כמו שהאמר מחשבה פוסלת על מה שהוא סמך כן הוא בחושן משפט כמדובר :

ומלאת

בו אבן ארבעה טורים אבן ירמון באומר ארבעה טורים אבן שהדיון יהיו לפניו ד' טורים אבנים שהם י"ב אבנים שנט אחד בכל אבן כאלו כלם שנט א' ואבן א' וזהו דין עמו כאחד שנטו בני ישראל רצה לומר כי שמשון הבא מדן לא היה נושא פנים בדין לבני שנטו שכל השבטים חיו שוין לפניו כן יהיה הדיון :

טור

אדם פטרה וברקת השור האחר יתכן לפרש שהם רמו אל מדות הראויות לדיון היושב על משפט והנה שלש מדות ראשונות הנכללות באחת היא שיקנא על (ג' ע"ז) ושפית דמים רמו ג' אבנים ראשונות והם אדם לראובן חמר ג' בארם רמו לארמימח הדב שנאמר בו למען הציל אותו מידם

שאמרו

קיצור תורת פרשת תצוה משה אלשיך

שאמרו לנו ונהרגנו • ועל ג"ע פטרה לשמעון שקנה על הזימח
 בשכם ופטרה היא אבן המקררח הטבע ומרחקת הזימח עד קצה
 האחרון • ועל ע"ז אשר לוי קנא עליה בעגל על עובדי ע"ז נכתב
 לוי באבן ששמה ברכת שעלה תש"ב כמספר נקמה על עובדי
 ע"ז שעולה תש"א ועם הכולל תש"ב כמספר ברכת • וצריך הדיון
 שיהיה לו חשעה מדות לרין משפט צדק א' שיודה על האמת
 ולא יחוש על כבוד עצמו ב' שלא יטה משפט כי אם שיקוב הרין
 את ההר ג' שיהיה שונא בצע ולא יכיר פני עשיר ד' שידקדק
 ברין כדי שמדבר שקר ירחיק ולא יתן אל לבו שלאדם ישפוט
 כי אם לה' כי המשפט לאלהים הוא ה' שיהא מתין ברין ו' שלא
 ישא פני קרוב ז' שלא ישא פני דל ה' שיהיה כבלן כמ"ש אמרו
 רז"ל אמר הקב"ה למשה בני מרהנים הם סרבנים וכו' ומה גם
 לדיון שלא יסתחמו טענות הבעל רין ט' שישתוק ולא יאמר
 אני מוכה אבל חכירי מחייבים • והראשון שבחשעה האלה היא
 ביהודה שהיה דיון כמאמר ז"ל וכשאמר תמר לאיש אשר אלה
 לו אנכי הרה הוריקו פניו והודה על כן אבן יהודה היה נמך
 שהיא ירוקה ככרחי שלא יחוש הדיון על כבודו גם שוריקו פניו:
ב יששכר עיקר הדיונים חקוק בספיר שנותנין אותו בקורנס
 ומכין עליה בפטיש ונוקבת הקורנים ואינה נשברת כך יקוב הרין
 ההר ולא יטה משפט • ג' שיהיו שונא בצע ולא ישא פני העשיר
 רמז בזבולן שהיה עשיר וחקוק ביהלם שהיא פידלה עגולת
 לראוח אם בא עשיר לפני הדיון יתן אל לבו • כי העושר הוא
 טוב המתגלגל • ובלתי קיים ולא יפסיד עולם הבא הקיים לעד
 בשבילו וילמוד מזבולן שהיה מוציא כל הוננו לתלמוד תורה של
 יששכר מהטעם הנזכר ד' שיתן אל לבו שאלהים הוא שופט
 וידקדק בעצם ילמוד מרן שנאמר בו רן ירין עמו כאחד שבטי
 ישראל ואמרו רז"ל ביחודו של עולם • והוא שיחן אל לבו כי
 את ה' הוא שופט וע"כ חקוק באבן ששמה לשם כי לשם יהברך
 הוא רן ולא לאדם • ה' להיורח מהון ברין הוא בנסתלי כי
 כשערער עשו על הסערה לא רצה שיחתך הרין מיד עם שהיה עם
 יעקב חיל כבוד להכריע את עשו • והמחינו עד שחזר נסתלי
 למצרים והביא שגר ראייה אשר קנאה יעקב מעשו ועל כן חקוק
 ששמה שבו והמחינו מלהתוך הרין עד ישוב ויתברר הדבר
ו רמז כי הדיון יהיה כגיבור כנגד המורף זרוע אף קרקד שלא

קיצור תורת פרשת תצוה משה אלשון פ

ישא חרפה על קרובו לעוורו על כן חקוק באחלמה לגד כלומר
 אח למה מחלך באח להשחית נפשך עליו ז' שלא ישא פניו
 כאשר אבן הרשיש חקוק בואשר נרמו שיהיה המחרושש ואין
 כל כמושר בעיניך לא חחננו ברין ח' שיהיה סבלן כיוסף
 שסבל ולא השיב להם את כל הרעה אשר נמלוהו אחיו ע"כ נחקק
 בשהם שנדמה למשה ענו מאוד דאותיות שהם הם אותיות משה
 מ' שישתוק מלגלות מה שחבירו מחייבים כננימן שארז"ל שחי'
 יודע במכירה וישם לבניו שמורת על שם המכירה ולא יצא סמו'
 ע"כ חקוק בישפה כלומר יש פה ופזה ילמד הדיון לבלתי גלות
 חובת חבירו כמרובר וכזה יש רמו כחושן המשפט המכמר על
 עוות הדיון להזהיר היושב על משפט ומלכד שמות השכטים הית
 כחוב שנטי ישוהן אברהם יצחק יעקב ד"ב אותיות לחשובת
 אורים ותומים ומשפט וצדקה ועשו דיינים כאברהם ויעלו
 על לבם כאלו חרב מונחת בצווארם כיצחק כמאמר ז"ל לעולם
 יעלה הדיון כאלו חרב מונח כו' ויחרד תמיד שמא יגרום החטא
 כיעקב ולא יבטח בעצמו :

ועשית

אח מעיל האפור כליל תכלת הסעיל מכמר על
 לשון הרע כמאמר ז"ל יבא דבר שבקול ויכמר על
 דבר שבקול הנה הרמב"ם מדר חלקי הדיבר ויקרא להם שמות
 א כצוה בו תפילה ולימוד תורה וקריאתה ב גוהר בו עורות
 שקר ורכילות וקללות חברו כו' ג נמאס ספורי המון כמאנרעות
 הימים היא שיחה בטילה ד אהוב בשבח מעלות השכליות
 ומידותיו ובגנות הפחותת שהכוונה לעורר הנפש אל השלימות ז
 ה מותר והוא מה שצריך לרבר בו מסחורחו ומאכליו ומשקיו
 שהכלל כי כלי הדיבור הם לבני ישראל כלי יקר לשרת בסה'
 סכל יחר איברים ובהם בחרה להללו ולשכחו וכמאמר ז"ל ר'
 אלצה כשהיה דורש במעשרה מרכבה נהמלאה הבקעה מלאכי
 אלהים ואש מן השמים וכמאמר מדרש חזית שהיה בן עזאי דורש
 והאש מלהטת סביבותיו והוגד לר' עקיבא ובא ויאמר לו שמא
 במעשה מרכבה היית דורש אחר לו לאו רק שהיה הורז מתורת
 לנביאים כו' וראוי לכל בר דעת שיהיו אמרו אמרי קודש
 ושבע חועכת נפשו כתרמית לשון רמיה א גניבת דעת והכרז
 חינוך מההלל במתת שקר ב שמע שוא והוצא דיבה ג הליצנות
 והחול והוללת קלות ראש ד אשר יריבון אנשים והכה איש

קיצור תורת פרשת תצוה משה אלשון

דעהו כשוט לשון וגרופים • ה לשון הרע וסיפור בגנות
הבירו וכבן אמו יתן דופי • ו רכילות לשלח מדנים בין אחים •
ז נבלות פה :

אמן של אלו חיולדת השבעה היא שיחה בטלה סיפורי
מלחמות ודברי הימים ובמענה עיו יבדה מלבו המצאות
כוזבת ומשם ילמד לדברי הונף באמרי שקר וגניבת דעת ויספרו
ברע עושיק ושמע שוא • זה יאמר מלוגי קפח מזוני • וזה יאמר
ואני עשוק מלוגי אלמוני • ואם נוגע הנדבר בו סרה אל אחד
מהושבים יקום לריב וכני לומר יתלוצצו ויעשו מושב לצם
וכנוסעם מכית מועדס כל ריע רכיל יהלוך אל אשר לא נמצא
אחס ועליו דברו שם רעות • באופן כל השבע תועבות הנאמרת
יחד כולן מסתעפות משיחה בטלה • וע"כ הטיבו דברי רז"ל ג'
שיושבו ואין ביניהם דברי תורה • הרי זה מושב לצים כי משיחה
בטלה יתעחרו לליצנות • ובאר שבע האלה • ירמוזן ענין המעיל
וז"א ועשית את המעיל האפור כי המעיל המכסה את הגוף יהיה
אפור ועדי שהוא מוחס אל הדיבור כליל חכלת כל דבורך כלול
הדברים שהחכלת דומה לרקיע ורקיע לכסא כבוד ולא בדברי
חול • וזה מאמר התנא שמעון אומר כל ימי גדלתי בין החכמים
ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה ולא המדרש הוא עיקר אלא
העשה וכל הכרבה דברים מביא חטא ויתכן לפרש • ע"ה כי
כצואת הדיבור מהחלקו לשנים הנוגע אל הגוף כהיוחו ומשאו
ופתנו ב' הנוגע אל הנפש כתורה ומוסר ואפשר לומר לענינו
הגוף ב' חלוקים להמון העם אשר לא ידעו להזהר בדבריהם
שתיקותם ישר מדבורס אמנם שיחה קלה של ת"ח צריכם לימוד
ובתורה כל המרבה דיבור ואריכות לשון הרי זה משוגח • ע"כ בא
רשב"ג להורות כי לא זה דרך ישכך אור כי חלוקה אחת שיה בין
להמון עם בין לת"ח • כי הלא נמנו וגמרנו כי תלמוד גדול ממעשה
וחמעה לומר שרבו הדיבר טוב כמו שהמעשה רבני המעשה
טוב • ע"כ אמר לא המדרש עיקר מפאת עצמו רק שמביא לירי
מעשה זו"א בין לנגוע לנוף בין לנגוע אל נפש זו"א כל המרבה
דברים מביא חטא כי ריבוי הדברים יביא חטא לשון הכהן
שהוא קרוב לישכח מלשון ואני ושלמה בני חטאים •
ויעבור לאו • והשמר • מן השכח וכשכחה סעה בדיוק • וסדרים
אחרים שאין טוב משתיקה • כי שיחה בטלה מביא
לשוחה

קיצור תורת פרישת תצוה משה אלשיך פא

לשוחה עמוקה :

והיה פי ראשו בתוכו שמה יהיה לפיו סביב מעשה ארג
בפי תחרא יהיה לו לאיקרע יתכן לפרש : כי אחר
שיחה בטלה תכא חנופה וגניבת דעת לו"א פי ראשו בתוכו וכפי'
רש"ז ל"פי המעיל בנבה הוא פתיחת בית הצואר שפי המעיל
הדומה אל פה האדם יהיה פי ראשו בתוכו מה שבפי האדם יהיה
בתוכו ויהיה חוכו ככרו : ועל השניות שלא יוציא דיבה אומר
שמה יהיה לפיו כי יעשה כמכנים שפתו לחוך פיו לסותמו ולעכב
מלהוציא ספיו מילין : ולא יאמר ארעה מילין לתקן עותתי
ואסירי כל בדילי : ע"כ אמר מעשה ארג פי רש"ז ל"ולא במחט
דהיינו שיחתך ויתקן במעשה חופר שיוצא דיבה שיוצא דיבה על
סמך שיחתך רק בפי תחרא יהיה לו : לא יקרע לא יבא לידו
קרע : רק מתוקן : מעיקרו : וז"ל סביב מעשה אורג שעל ידו
היות שמה לפיו שלא חמוט לעולם :

זעשית על שוליו רמני חכלת וארגמן וחולעת שני על
שוליו סביב : ופעמוני זהב בתוכם סביב : ויתכן
לפרש ע"ד שכתבנו כי אין טוב משתיקה כי הפעמון הוא כעין זוג
צענבל מקשקש בתוכו כצורת הלשון המקשקשת בחוך הפה והזוג
ההוא המקשקש הוא המשמיע קול כבואו אל הקורש וע"כ הוא
משל ורמוז על דבור הפה והרמונים של חכלת וארגמן וחולעת
שני הם כפיות חלולות סחומות אשר לא ישמע קולם : רמז אל
השתיקות והעדר הדיבור והשתיקה : יהיה כפליוס מהדיבור כי
בין ב דברים שישתוק ידבר דבור א כפעמון בין הרימונים
כי לא על חינוס נתן הק"בה מה אחד לאדם ושתי עינים אם לא
ללמד שהצי מה שיראה בעיניו יגיד וזה יהיה לו סיוג לכולו :
ודבריו יהיה בנחת וקול נמוך כזהב בכל המתכות וז"ל פעמון זהב
ורמון פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב שלא ימשוך
מהקודמת משיחה בטלה ליצנות ושחוק וקלות ראש : על זאת
פקח עינינו הוא יתכרך בתורתו ויורנו ישירת איש שפיה לפיו
סביב לשמור לפי מחסום ואת הלשון הסדברת בשולי המעיל מן
הקצה אל הקצה וכל יסתר להשיב דבר בראשית מרון למחרמו
כנרמו בשולי המעיל : ועל החמשות דהיינו לשון הרע ג"כ
הזהרנו בשומו רמז מה הפה אל בירת הצואר המעיל והלשון
בשוליו לרמוז אל מספרי לשון הרע כי שחו בשמים פיהם
ולשונם

קיצור תורת פרשת תצוה משה אלשיך

ולשונם תהלך כארץ לו"א בשוליו כי אפי' כלמי שמיא ושיתו
 פיהם • ועל הו' הולך רכיל ומגלה סוד אמר פעמון זהב ורמון
 והוא כל הרוצה לזוהר בל יפול בשחת עון הרע הזה לא יגלה
 סוד של עצמו לכן בריתו • כי יתן מכשול לפניו לגלותו • ויהיה
 לו חלק בעון חבירו • מלבד מה שמוה יבא גם הוא לגלות סוד
 אחר וזהו פעמון כו' • לומר אם יהיה דבר מקושקש בחוך פיך
 והוא נוגע אליך ממך וכך כענבל בחוך הזוג אל תגלהו וז"ל
 שלמה הולך רכיל מגלה סוד • רצה לומר המגלה סוד הוא הולך
 רכיל בעצמו • והוא ענין מאמר החכם כשמוע האיש שמה שבינו
 לבינו נשמע בין החיים ויאמר לו הטוב לך כי תגלה סודי ויאמר
 עליך תלונתך למה לא חיית נאמן לעצמך כי הוא הוטב להגלות
 וזה יחכן אמר שלמה הולך רכיל יגלה סוד לומר כי ההולך רכיל
 מי שמגלה סודו לזולת שאינו נאמן אל עצמו • והוא פי' הפסוק
 דברי נרגן כפתלהמים המה ידרו חררי בטן • ויחכן לפרש כי
 צריח כדוחה לרכילות להתקבל כי הלא זה דרכו של איש צמא
 שפתיים יבא כמתמרמר בקרבו וגונה • מלבו והיה כי חאמר אליו
 על מה אתה נאנח ויענה ויאמר אוי לי אם אומר אוי לי אם לא
 אומר אם אמרתי על דברת הולך רכיל אתהלך וחטאת לאלהים •
 ואם לא אומר צר לי עליך כי אנכרה אוכל וראיתי ברעה אשר
 חסצאך מרבה משטמת הנראים כאהובך • ובאתי לשחר פניך
 דהצילך ועתה חתי נא אלה בינינו בל יודע הדבר כי דברתי לך
 רק כחוב על לוח לבך • ופלוגי אלמוני אשר בשחת בו ותאהבו
 וגם הוא לך למראה אל חאמן בו • לא כן לבו שבע תעבורת בלבו
 ואויב הוא לך ולפעמים שקר וכיזב ולבל תגלה רעתו יצאו עליו
 להסתיר דבר מי אמר פן יבא לידי נסיון ויאחז ויחברד •
 ולפעמים מהשעם זה הלוח ילך אל מי שאמר עליו ועל הדברים
 הרעים אשר דבר לזה ירכר ג"כ לאחר וישבענו גם הוא בל יאמר
 מבטני מי יצא ויהיה כי יסגעון איש כאיש וכל א' מלא כרסו
 אש וגפרית לא יוכל להחאפק איש על אחיו מלדבר סרה וזה
 יאמר משיב רעה תחת טובה במיד שלום תדבר ובקרנך תשיש
 ארבך וזה יאמר מוס שבך כי איש צר אויב אתה מעולם ומקול
 קול יעקב יבואו כריב הירדים ירי עשו ויכה איש את רעהו ואז
 יחרץ המסית הבלועל לאמר לכל א' מהם הראית כי נמצאו דברי
 וכל חסן הנרגן לשסור החלש גיד מי שתקיף קמנו או להתכבד
 בקלינו

קיצור חרות פרישת הצוה משה אלשיך פב

בקלוננו והן כל זה יסעל הנרגן בהחילו כמצטער על עינינו אלא שאומר שרואה לעומתו צרת רעהו וחס עליו שע"כ נכנסים הדברי בקרב לבנו כארם נחש וז"א דברי נרגן כמתלהמים מרכאי ומלאים דאנה ועל צרות אוהבו שבא להצילו ע"כ המה ירדו חרדי בשן כחיצי נבור שנונים כמדובר: ועל השביעית אמר והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות. יתכן לפרש כי המנבל מיו שקץ ושקץ פיו ולשונו מעב יתעבם כי עשאם בסיס לדבר אסור ונעשה כלי מבוער מוקצה מחמת מיאוס כלים צואים ואם לפני מלך ב"ו השרח בכלי צואים יצוה לך למיתך. ומכ"ש לפי מי שאמר והיה העולם. ואיך תאמר לפני הללויה בפה דובר נבלה. והלא הפה השח שיחת חולין בושנו מאור כמאמר האומר מי יתן והיו לי ב פיות אחד לדבר בו צרכי ביתי ואחר לדבר בו עם קוני ומה גם עתה במת סמא וערוך לפניו יתברך לבקש רצון והסניגור הוא הקטיגור וברברך בו יהיה לך למזכיר עון ולזה אמרו רז"ל עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו כי למען הכוא השוב על יוסף צוה להביא כל דברי יוסף אשר דבר בפיו אפ טוב ואם רע וצרפתהו יתברך וימצא כי טוב היה ויצלח למלוכה. הורו רז"ל כי כאשר ניב לשון הוא טוב אז יהיה לרצון לפני מלך הקדוש וז"א והיה על אהרן לשרת כי כאשר הרבור שחוא גמשל אל המעיל יהיה על אהרן לשרת בו ארת ה' ולא למר שהיא הפכו אז ונשמע קולו בתפלתו בבואו אל הקודש לדבר אתו ולא ימות מש"כ אם יתהפך חלילה.

ועשיה
 ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חותם קדש לה. יתכן לפרש הציץ מכפר על עוונת מנים וע"כ היה במצח כי שם ביתו כד"א ומצח אשה זוגה היה לך והנה ירוע מרז"ל כי כפצח כל איש ספוחת בו כל מעשיהו אם טוב ואם רע וזוה יאמר עשרה מעשך שכל מעשך ופותח במצחך ויהיה דברים המורים חוחם עבדות לה' ולא יהיה ספוחת דברי עונות וזהו פתוחי חותם של קודש לה' כי יהיה במצחך פתוחים של כשרון מורים היותך עבד החום קודש לה':

וידבר

פרשת כי תשא

וידבר ה' אל משה לאמר • כי תשא את ראש בני ישראל
למקריהם ונחננו איש כפר נמשו לה כפקוד אוהם
ולא יהיה בהם נגף כפקוד אותם • יתכן לפרש ע"ד מאמרס ז"ל
הביארש"ז ל"כשחטאו בעגל מנאן לירע הנותרים משל לרועה
וכו' וקשה הלא לא יפלא ממנו יתברך כל דבר • שיצטרך למנותם
לירע הנותרים • אמנם ידוע מאמרס ז"ל הרואה ס' ריבוא מברך
ברוך חכם הרזים כי המה כוללו כל שורשיהם ומוכנים להשרות
השכינה ביותר • ומדאגת ישראל על נפשות רבות אשר
נפלו מחסרונן מסכום הקרוש הקדום וכמאמרס ז"ל שהיו האומות
אומרם עוד כל ימי הארץ לא ישוב אלהי ישראל לקבלם כי גדול
עונם מנשוא וידוע אשר חטאו בעדים והתרארה המיתו בני לוי
ואשר לא בהתראה נגמס ה' ואשר לא בעדים ברקס משה כסוטות
ויתעצבו בראות חסרון שלשת אפי איש ע"י בני לוי וע"י המנפה
וההשקה מדאגה מדבר אולי חסרו ס' ריבוא ע"ל מה עשרה הוא
יתברך ברוב חיבתם צוה למנותם לשמתם בראותם כי אדרכת היו
ס' ריבוא והותר כי מהעודפים עשו וזוים לעמודים והו' לירע
הנותרים שידעו הם עצמם הנותרים שעודם הסך ההוא כי בתוך
הששה חדשי הקרובים לשנת עשרים השלימו' וזה מאמר הכתוב
כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם כלומר בשביל פקודיהם
שידעו הם המנין שלהם שהסכום קיים ה' ריבוא ונחננו איש כופר
נמשו לה' בפקוד אותם כדי שידעו כעצמם מנינם • או לחרת
כפר נפשו שחיובים על העגל ונרויח בזה שלא יהיה נגף בפקוד
אותם וז"א שנית בפקוד אותם :

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל
הקודש כו' • ויתכן לפרש ע"ד שאמר ס' מאיר מלמה
שהראהו כמין משבע של אש מחתח כסא הכבוד וא"ל כזה יתנו •
ולדקדק למח היה מחתח כסא הכבוד ולמה מחצית השקל שהוא
הצי ולא רבר שלם • וסמיכות הכיור וכנו אל כופר נפש שאומר
אחר זה וירבר כו' ועשית כיור וכנו • כו' ויתכן לפרש ע"ד הוזהר
כי כל הנפשות בצאתם למעלה יצאו זוגת זוגת וזכר ונקבה ועל
שניהם נאמר וזכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם נמצא כי הזכר
לברו

קיצור תורת פרשת כיתשא משה אלשך פ

לכדו מחצית הארס הוא וההיקש בנקבה והנרה למדונס רז"ל כן בעגל שום אשה לא הוטאת לא בלבד שלא נתנו חלק בעליהן כי אם שגם פרשו מהם על רגל העגל באומרן כי נשתמדו ע- שבר ער ה' נמצא כי נפנס חצי ארס הוא נפש כל זכר אך לא נפש שום אשה כי אם בן זוגה • ע"כ צוה הוא יתברך יתנו מחצית השקל שהוא כל איש על עצמו אך לא שקל שלם והוא הצריך כופר נפשו ולא הוא ע"כ אמר ר' מאיר מלמד כו' שקשר לו מלת זרה כמורה באצבע שאם להורא' שיעור אינו מתייחס להוראת באצבע רק להודיעם השיעור ע"כ אמר שהראוהו מתחרת כסא הכבוד מקום יציאת הנשמות וזה אומרו כזה יתנו לי שהוא אש רוחני מכסא הכבוד יתנו כי כל אחד נפש הוא מקריב ע"י החשובה • ובוה נבא אל סמיכת כיור וכנו • כי הנה אמרו רז"ל למה נעשה כיור וכנו ממראות הצובאות אלא להזכיר זכות הנשים שהיו במצרים בראותן כי בעליהם בעמלם לא היו נזקקים להן ויראו פן יאכד זרע ישראל ע"כ היו יוצאת השדה ומרחיצות אותם במים שהיו מחזין מהנהר והיה הב"ה מזמין להם רגים תוך המים והיו שופתות ב' קרורות א' לרחוץ אותם וא' לנשל הרגים להאכילו ואח"כ למען הביאם לידי תאוה היו מסתכלים במראות ומיפות עצמן לפניהם ועושים שיסתכל גם הם במראות בשיחה נאה עד בואן לידי תאוה • והיו נזקקים להם וע"י כן נמשך זרע ישראל וגם לא שלטו בהן המצרים בזכות זרה ורצה הק"ה שמאותן חמראו יקשו הכיור וכנו לרחצה לעבודה כנגד מה שהיו מרחיצות אותם שכאשר כוונתם היה לקדש עצמן בל יטמאון מצריים היתה הרחיצה לקידוש כי בחרו בכרת זוגם הקדוש ע"כ היה הכיור וכנו לזכר ולנקבה שופע ומושפע רמו אל הזוג ובדבר זה ראינו טוב מעם אל הסמיכות כי הורה הוא יתברך איך מרובה מרת טובתו מהפכת כי הלא במורעניות העגל לא פגם עונס רק אל מחציתם הוא הזכר כי על כן לא נתנו כי אם חצי שקל כי לא פשטה חלאת העון גם לברת זוגנו עם שהיא והוא נקראים ארס אך לא במידה טובה כי זכות נשים צדקניות גם את חלק נפשות בעליהן חקנו כי ע"כ מזכותן נקשו כיור וכנו שהם זכר ונקבה כי זכותן נתפשט בהן ואנשיהם ועל כן בכיור וכנו היה קדוש ידים לעבודה שעלו מן הרחצה מדה כנגד מדה שע"י רחוץ בעליהן היותן עושרת לשם שמים שכולם מתאימות יולדת ששה בכרם אחד ושכלה אין כחם

קיצור תורת פרשת כי תשא משה אלשון

בי על זה ראייה על הכשרות וצניעות שלא היו יולדת וקוברת כי
ושכלה אין בהם כמבואר בשושנת עמקים וע' כנסמכה פרשה
זה אל הקודמת :

מחצית השקל בשקל הקודש פ' רש"י ז' ל כמשקל

השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקדש כגון
שקלים האמורין בערכין ולדקדק הא בערכין כתיב ואם מבן
עשרים שנה וכו' והיה ערכך הזכר חמשים שקלים וכו' וכאן מבן
עשרים ומעלה חצי שקל לזה אומר הכתוב פעם שנית מחצית
השקל תרומה לה' שתרומת מעשר א' מסאה שהלוי נוטל
עשר ונתון א' לכהן וחצי שקל אחד מסאה חצי שקלים והם
חמשים שקלים והתרומה היא האחד שנתון הלוי לכהן אקרי
קדש לכך פ' רש"י ז' ל מחצית השקל בשקל הקודש כמשקל
השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקודש כגון שקלים
האמורים בערכין ולמה מחצית ולא שקל שלם למה שהיא
תרומה לה' :

ואתה רבה אל בני ישראל אך את שבתותי תשמורו כי

אות הוא ביני וביניכם לרורתים לדעת כי אני ה'
מקדישכם : יתכן לפרש ע' ד שאמרו ר' ל שמה בחר לישראל
יום השבת במצרים שלא יותש כחם מעבודתם וכן אמרו ר' ל
כשנתן להם הק' בה שבת שמח משה וע' כ' אנו אומרים ישמח
משה במחנת חלקו וזה אומרו ואתה שקבעת להם את השבת מאז
הזהירם עליו וידוע מידת ליל שבת מתייחס אל השכינה ויום אל
מדת שם הגדול וז' א את שבתתי תשמרו ביום ובלילה .
והבחינות משתי שמותיו הוא יתרון אור הגדול ויתרון זר : קראו
ר' ל גפש יתירה והיא מעולם שכולו מנוחה והעושה בה מלאכה
קוצץ מקורה ומיד הוא נכרת כי הנפש יתירה משוך מסנו
יתכרך אל חוך גפשו וכמאמר ר' יוחנן משל למלך ומלכה שהם
יחד ובא זר ונכנס ביניהם חייב מיתה וע' כ' זר ששבת חייב מיתה
וז' א כי אות היא ביני וביניכם המקשר ביני וביניכם ובשבת אדם
היכל ה' וזר שפ' רש"י ז' ל אך למעט שבת ממלאכת המשכן
שהמשכן מצד עצמו אין בו השכינה רק על ידי אדם היכל הנמשך
אל המשכן ועור לרורתים כי השבת לאדם קדושה לרורת
והמשכן אינו אלא בזמנו ועור בגמ' יתירה היא חלק אלהי ממעל
אין ראוי האדם יעשה בו מלאכה וזהו לדעת כי אני המקדישכם :

קיצור תורת פרשת כי תשא משה אלשך פר

שישת ימים כו' וביום השביעי שבת שבתון קדש לה' יתכן שבא לומר שהיה קדושה כפולה מכחינת שכינה שהיא ממידת לילה שביום קודש לה' מכחינת שם הגדול :

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם • יתכן לפרש שישמרו לבלתי חללו

כי אם לעשות את השבת בדברי קדושה ועסק התורה לכל דורתם והיה ברית עולם שהשבועה המקיימת את הדבר נקראת ברית זו"א ברית עולם שיהיה קיום עולם :

ביני ובין בני ישראל הוא לעולם • יתכן לפרש ע"ד שאמרו רז"ל בא שבת בא מנוחה שע"י השבת קבל

העולם נפש להתקיים מעין נפש יתירה באדם זו"א ביני ובין בני ישראל הוא נפש יתירה • כך שבת לעולם וזה הוא לעולם • כי ששת ימים עשרה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש • יתכן לפרש כאשר כתבנו שהיה העולם חסר מנוחה • וביום השביעי שבת ויחן נפש וזהו וינפש שהעולם הנזכר באומרו ברית עולם שהוא קיום עולם קנה נפש והוא משמעות וינפש :

זיהן אל משה ככלתו לדבר אהו • בהר סיני שני לחרת אבן כתבים באצבע אלהים • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל בתנחומא שהיה הק"ב בכל יום מדבר עם משה ומלמדו תורה והוא שוכח וכאשר נשלמו מ' יום אז נתנה לו במתנה ולא שכח עוד הוי אומר ויתן אל משה ככלותו עוד מאמר מעין זה בשמות רבה על פסוק זה ככלותו לדבר אהו שהיה הק"ב מלמד תורה למשה ואומר אה"כ למשה שיחזור והיה אומר לו משה נאמר שנינו • והיה הק"ב חוזר עם משה • וזהו ככלותו לדבר אהו והטעם כי רצה הק"ב לתת התורה רק פעם א' והוא הטעם אל ג' מאות וי' הלכות שנשתכחו באבלו של משה ורצו לרנוס את יהושע שהיה נביא ולא שב הק"ב לאמרם ליהושע • לכל יקום איש לומר כי הק"ב נזהר והוזר ונתן תורה אחר תורה ולא יבחינו בין תורה א' לאחרת עד שהחזיר עתניאל בן קנז בפילפולו לכן היה חוזר עם משה שיוזכר היטב • והענין מ' יום כי כאשר להצטייר צורת הולד בפעו אמו מהטיפה צריך מ' יום כך להתהפך החומר אל הרוחניות צריך מ' יום כנגד מ' יום שנתהווה בהם איבת הראשון שהם ד' עשיריות כנגד ד' יסודות שנתהווה

קיצוה תורת פרישת כי תשא משה אלשיך

מהם וזכרונות הימים האלה שנגזר רוחניות האפשרי לקבל
 אצלם וקבל כל התורה שבע"פ לבלתי שכוח עור כדרך הרוחני
 שלא תפול בו חרפת השכחה ועל ידי דבר אחר אלהים עצמו
 שאין קץ לרוחניות הבל פיו יתברך לזכור רב בזמן מועט אך
 בטבע החומר לטבול להתהפך עד שיעור מ' יום וע"כ בתום הדבר
 בסוף המ' יום הוכן לקבל הלוואות מידו יתברך וזהו ויתן אל משה
 ככלותו לדבר אתו ככלות הדבור ההכרחי אליו בסוף מ' יום ומה
 גם למאמר שמות רבה שהיה הק"ב מלמדו ואמר לו משה נאמר
 שנינו והיו אומרים יחד וזהו לדבר אתו בהתאחד הדיבור להודרך
 ועל גמר הזיכור בסוף מ' יום בדבור יאמר ויתן ככלותו והנה
 בסוף מ' הושלמת ההכנה או ויתן לו ב' לוחות דרך מתנה
 שכמורגע מתנת חן קבלה שכל הנשכח הזכיר אוחז לו יתברך
 נאלמלא הדיבור המזכנו לא היו הימים מוכנים ובוהו יובנו סרה
 שאמרו רז"ל ברמז **מנצפך** שהפ"ה והכ"ף רומזים שקבל
 מפה לפרה מכף לכף שלכך הקדימה הפה לכף כי הפה היתה
 הכנה בדבור אל קבלת התורה בכף שהיה הוא יתברך מדבר אתו
 ארבעים יום וארבעים לילה וז"א ויתן אל משה ככלותו לדבר
 אתו כי לא היה אפשר לתת הוא יתברך למשה אם לא ככלותו
 לדבר שהוא ענין פה למה כף לכף והנה המלאכים הנאים
 להראות בפני בני אדם מתלבשים כאנשים בעולם הזה כן היה
 בלוחות שלא נפל בהם התלבשות עד בואנה הר סיני וז"א בהר
 סיני שני לוחות וש"ת איך צדקה הפיסת ידו יתברך לז"א העדות
 לוחות התורה כתובים באצבע אלהים נתן טעם אל תפיסו יתברך
 כס ברוחניות כמו שאמרו רז"ל שאותיות פורחת וכאשר נשמרת
 האדם מקיימת הגוף כך היה רוחניות האותיות בכרנם בלוחות
 אבן שנתגשמו בהר סיני והתפיסה של הק"ב היה בעדות
 התורה ברוחניות כנשמת אדם כמדובר :

וירא העם כי בשש משה לרחמן הנה ויקהל העם על
 אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו
 לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה
 היה לו ויתכן לפרש ע"ז מאמרנו ל"ל שאמר הק"ב אלהים משה
 אין לו המץ בערב רב העולים עם בנינו והשוב משה רבינו ע"ה
 הלא טוב לקנות נפשוה אבודות האלו לה ואם אלקושה
 וירוע הערב רב נקראים עם סתם ואת ישראל וקרא העם הזה

קיצור תורת פרשת כיתשא משה אלשיך פה

קרוכ אל ה'אל משה רבם ועליהם נאמר וירא העם כי בשש משה בו' התסכרו לחטא ולהחטיא בערמה באסרם עשה לנו כלומר לא לבני ישראל בני אל חי' חלילה להם כי אם לנו ולא לאלהי כי אם למנהיג וסרסור אשר ילכו לפנינו ומוראתם פן יענו אהרן ויהושע הננו ממלא מקומו ע"כ אמרו אלהים אשר ילכו לפנינו רוחני למנהיג כי זה משה האיש למה שהוא איש לא ירענו מה היה לו כי קראוהו אסון ולא להנהיג ישראל אמרו רק לעצמם אמרו אשר העלנו לומר אותנו הערב רב העלה משה כמו שכתבנו י

ויקה מידם בו' ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים יתכן שכוננו להמרידם בה' אלהים אמת אשר העלם מארץ מצרים והנה עתה נהפכו נקשרת רמיה כי בתחילה המתיקו רעה כאומרם כי לא לישראל כי אם להם לברם וגם לא לאלוהי כי אם לסרסור אשר ילך לפניהם ועתה שמו לאל מלחם ויאמרו לישראל אלה אלהיך ישראל לא לנו ולא למנהיג וכרסור רק אלהיך ממש ולא במקום משה אשר העלנו רק אשר העלוך ישראל מארץ מצרים :

וידבר ה' לו' לך בו' כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים הם הערב רב כמדובר שהשהיתו והתעיבו והחטיאו כאמור להם אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים כאשר כתבנו למעלה :

ועתה הניחה לי בו' ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול יתכן לפרש שמשה רבינו ע"ה היה ירא פן גם עליו קצף ה' כאמור אליו לך רד ומי יבקש עליו ההילה וחוזא ותכרך היה רוצה שיתפלל ע"כ הקדים ואמר ואעשה אותך לגוי גדול למען ישכיל בו לבו שלם עמו ואשר אמר לך רד כיון על הערב רב :
ויחל משה את פני ה' אלהיו יתכן לפרש כי בשמעו קול ה' אומר ואעשה אותך לגוי גדול תחרת אברהם יצחק ויעקב אז אמר א"כ הנני עתה בגדר הקרא ה' אלהי כי שלם הוא עמי וכשר אני לפניו וז"א ויחל משה את פני ה' אלהיו למה ה' יחרה אפך בעמך ע"ד שכתבנו שהק"ב היה אומר לו לך רד כי שחרת עמך אשר העלית והו ערב רב כלומר כאלו אני שחתתי ולא אשר אחרה הוצאתם וא"כ איפה למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת אתה שהם ישראל :

בכח

בכה גדול וביד חזקה יתכן לפרש ע"ד קשה מונתיו של אדם כקריעת י"ס שכתבנו למעלה שלא היה ח"ו קשה קריעת י"ס לפניו יתברך אך בקריעת י"ס היה עווא שר של ים צועק מר ואמר משוא פנים יש בדבר הללו עע"ו והללו עע"ז כו והיה טוען אמת עד שכמעט היתה מרת הרין מתהפכת על שונאי ישראל וע"כ הוא יתברך היח צריך לחפש זכות אבות וכת גדול ויד חזקה שמלך כמשפט יעמיד כו וגם כמזונת האדם שחפץ ה' לפרנסם אך אין איש אשר אשמותיו לא יקפחו מונתיו וצריך ג"כ להכריח כח המנגדים וזהו קשה מונתיו של אדם • וההיקש בזיווג כי רוב פעמים לא ישתוו איש עם בת זוגו במעשיהם ויתחייב הפירוד ע"כ קשה לזווגם כקריעת י"ס כי העון ינגדם וו"א בכה גדול וביד חזקה על נגורו אשמותם וא"כ מה תתלונן עליהם והנה הם לא פעלו עולה אלא הערב רב :

למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אותם ולכלתם שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך • יתכן לפרש ע"ד שאמרו רז"ל על מסוק ראו כי רעה נגר פניכם כי כונכ אחד היה גזר שהיוצאים בזמן ההוא שיצאו ישראל יהרגו וזהו לאמר ברעה הוציאם כו ולכלתם מעל פני האדמה לגמרי ועדיין במצרי לא קבלוהו לאלהי עד לכתם המדברה וא"פ זה יספיק שחשוב מחרון אפך :

זכר לאברהם ליצחק ולישראל כו וחזרה אליהם ארבה את זרעכם כו וכל הארץ כו אחן לזרעכם ונחלו לעולם • יתכן לפרש ע"ד מאמרם ו"ל כי אלו אכלו האבות פירות מעשיהם בעולם הזה מה היו מניחם לבניהם בעת צרתם וזה שאמר הק"ב לאברהם לך ולזרעך כו ועם כל זה קנה אברהם קבורתו ברמים ויצחק נצטער בכארות יעקב קנה מקום אשר נטה שם אהלו כדי שישאר זכותם לבניהם וזה יאמר זכר לאברהם ליצחק ולישראל אשר נשבעת להם עצמם כאלו הם המקבלים ועתה נחזיקו טובה לאבותינו כמו שאמרו רז"ל שאלו אכלו אבות פירות מעשיהם כו • וש"ח המעט צדיקים אשר בקרבם אנחיל את הארץ ע"כ אמר וחזרה אליהם ארבה את זרעכם וכל הארץ הזאת אשר אפרתי אחן לזרעכם במקומכם כאלו נהתי לכם ועי"כ גם בהערה זכותם ונחלו לעולם :

ויפן וירד משה יתכן לפרש ע"ד שאמרו רז"ל על פסוק ויפן ויצא מעם פרעה שהפך פניו כלפי פרעה והי' פוסע לאחוריו מפני כבוד המלך וזה יתכן עשה פה כי ויסן כלמי שכונה בהר והיה פוסע לאחוריה וירד או יאמר ויפן וירד ע"ד מאמרם ז"ל הארון נושא את נושאי כ"ש הלוחות עצמם ולא היה צריך להלוך ולטרוח כי אם בפנים שפנה מיר וירד והא ראה ושני לחות כו' מזה ומזה הם כתובים והוא מאמרם ז"ל וירא וישלך מידו מה ראה ראה אותיות פורחות באויר הוא רחנניות החור אשר בה כח שמותיו של הק"כה והוא מאמרם ז"ל כמדרש חזית על פסוק קול ה' חוצב להבות אש כי הלוחות היו אש להבות אש רחנניות וקול הוא הדיבור היה חוצב ונחקק בהם וז"א והלחת מעשר אלהים חרות על הלוחות שהיה הקול נחקק על הלוח שנאמר קול ה' חוצב להבות אש כי היה חוצב ולא מחסר וע"כ מ"ס וסס"ד היו בנס שניתן בקרבנו בכח כמאמרם ז"ל שהיו דברו נראות רשומות באויר כנאמר וכל העם רואים את הקולות ומה גם לר' זוחנן שאמר כל דבור שיצא מפי הק"כה נברא מלאך ולא נהבטל המלאך בהחזק בלוח אלא שיעור מציאתו נשאר למעלה מהלוחות וכוה צדקו דברי רז"ל שאמרו אל תקרי חרות אלא חירות ממלכיות או חירות ממלאך המות והכריחם לומר אל תקרי שא"כ היה לכתוב לומר חרות בלחות מאי על הלוחות ע"כ אמרו שיהיה להם חירות בשביל הלוהות ע"ד על דבר שרי על חלוסתיו ועל דבריו כמו בשביל :

וישמע כו' ויאמר אל משה אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שומע פי' רש"י ז"ל קול חרוסין וגרופין חסנין את נפש השמען כשנאמרין לו יתכן לפרש ע"ד שכתבו רז"ל שגחשבו ישראל כאונסים הדיבור של אנכי ולא יהיה לך ושע"כ היה ראוי לחרת איש חמשים שקלים באונס במקום מחצית השקל וזה רמז בסמיכות תיבת ענות אנכי שהוא דיבור אנכי וירוע השמחה של עבירה שעשה נחת רוח ליצרו צוי לו מיוצרו וזה שפי' רש"י ז"ל קול הרוסין ונידופין שהיה להם שמה של עבירה נחת רוח ליצרים המענין את נפש שומעין והוא ענות שמחם שנמשם עליו תאכל כי מקצת עשותו עבירה יקור אש וגפרית בהלקו אשר לו כגיהנם :

וירא את הענן ומקולת ויחר אף משה כו' יתכן לפרש

קיצור תורת פרשת כיתשא משה אלשיך

ע"ד החוטא ומ'עצב יש לו תקוה לשוב ליחקן . אך השמח בעונו אברה תקותו ח"ו וז"א וירא כו' ומחולת שהיו שמחים לאורם ויחר אמו כו' :

ויקה את העגל וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים . יתכן לפרש שעשה כן להוררת להם תשובת לשבר כל ד' יסודות כנגד יסוד האש וישרוף באש וכנגד יסוד העפר שנאמר ועפרות זהב לו ומחינת זהב כשר לכיסוי לז"א ויטחן עד אשר דק . וכנגד יסוד הרוח ויזר לרוח ולעומת יסוד המים על פני המים וישק את בני ישראל שיכנוס בכל ד' יסודותיהם :

ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה הוא המורה על עם בני ישראל בכל מקום שאומר העם הזה . ויאמר אהרן אחיה ידעת את העם ולא אמר הור כלומר הערב רב . כי ברע רמו על ערב רב . כי אותיות דדין כאותיות ערב :

וירא משה את העם כי פרע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקטיהם פי' רש"י ז"ל פרועה מגולה . כמו ופרע את ראש האשה . ועל זה יש לדקדק מה נתינת טעם כי פרעה אהרן ואדרבה אהרן היה מכסה על בני ישראל רק על הערב רב . ועוד פי' רש"י לשמצה בקמיהם להיות להם הרבה הזה לגנוח בפי כל הקמים עליהם מאי כפי כל הקמים ויתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל כי באמור משה זכור לאברהם וליצחק כו' חמשה מלאכים רעים שהיו שם אף ומשחית וקצף נסתלקו בזכות ג' אבות נשארו שם ב אף וחזימה אמר משה להק"ב תגין אתה בעד האף כנאמר קומרה ה' באפך ואני בעד החימה וזחו לולי משה בחירו כו' להשיב חמתו . עוד ידוע מאמרם ז"ל כי על דברת משה חטא העם הזה חטאה גדולה נזורו אחור המקטרגים באומרם הלא מה נאמר שלא אמר הוא בעצמו משא"כ אם האדם מקטין את חטאו ובספר הזוהר על פסוק והוקע אותו לה' נגד השמש כי אשר חטא היה פחגלה הענן מ'ליו ומכה השמש על ראשו . וע"ד זה יאמר וירא משה כי פרע הוא וכפי' רש"י פרוע מגולה תחת היותם מחופה בענן כי פרעה אהרן שהקטין ומיעט את אשמתם בפני המקטרגים אשר הם קמיהם בשביל שאהרן חיפה וזה רמו הכתוב באומר לשמצה כמו שמץ מנהו שהוא לשון פיעוש שמץ דבר ולא נזורו

אחור

קיצור תורה פדשת כ'תשא משה אלשיך פי

אחור כי אמרו המקטרגים אתה באת לחפור עליהם אנו נגלה מהחייפוי וזה שפי' רש"י ז"ל לשמצה בקמיהם להיות להם הדבר הזה רצה לומר משה אמר לאהרן מה עשה לך העם הזה שמורה על ישראל ואהרן השיב סתם העם ולא אמר הוה • להורת על ערב רב כאמור למעלה • וזהו לגנות בפי כל הקמים עליהם הם המקטרגים שלא נזורו אחור בשביל שאהרן היה מחפה על ישראל לגמרי :

וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב פי' רש"י ז"ל אתה הוא שגרמת להם שהשפעת להם זהב וכל חפצם ומה יעשו שלא יחטאו משל כו' • וקשה הא אמרו רז"ל הביאו קומץ מנחה ודי זהב חטא של עגל היה יותר ודי מכל מח שחטאו והאיך אמר משח אתה גרמת ומנלן לרש"י ללימוד זה • ואחשבה דהוי"ו שבמלת ויעשו שהיה לומר עשה להם והוי"ו מורה שזולת החטאה גדולה יש עוד דבר אחר שמהראוי יאמר כי עשו להם • ויתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל לא היו ראויים ישראל לאותו מעשה כו' ופי' ראויים לאותו מעשה לעשות בתחילה כי אמרו עבירה גוררת עבירה רצו לומר מי שיש בידו איזה עבירה גוררת אל עבירה גדולה מינו לזה אמרו לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה כי לא קרמה להם עבירה אחרת וז"א אנא חטא העם חטאה גדולה בתחילה שגוררת להם ויעשו להם אלקי זהב אחרי כן שאם לא כן הוה תימה הוה שקפצו מן הקצה האחד שבדבר עמו פנים בפנים במעמדהר סיני אל קצה אחר עד עוברים ע"ז ובראות שלא אמר לו הוה יתברך כי כן היה אמר משה אתה גרמת שהשפעת כו' ומה יעשו שלא יחטאו ולו"א ועתה שאינו כן כי לא קדמה להם חטאה תחילה שא נא חטאתם ואם אין למה לי חיים מחני נא כו' :

וידבר ה' אל משה לך עלה מזה אתה והעם • פי' רש"י ז"ל א"י גבוה מכל ארצות לכך נאמר עלה • ד"א כלפי שאמר לו בשעת כעס לך רד אמר לו בשעת רצון • לך עלה ויתכן לפרש שרש"י ז"ל בא לתרץ איזרה קושיא בד"א • כי בתחילה אמר הק"ב למשה לך נחה את העם שפירושו רק לנחותם הדרך בלבד ומשך לא יבא אל הארץ וע"כ יתחמץ לב משה כי הלא עדיין לא היה ענין הסלע שעליו נגזר שלא יבא לארץ • לכך אמר

קיצור תורת פרשת כי תשא משה אלשיך

אמר לך עלה בני אשר העלית כלומר כאשר החילות להעלות
תגמור ותעלה אותם אל הארץ ועל זה קשה לכה אמר הק' כה
בתחילה לך נחה שמשמעו ענינו רק לנחותם הדרך לזה פי' רש"י
ז' לדא' בשעת הכעס שהי' קודם ויגוף ה' את העם הי' בכעס אמר
לך נחה ובשעת רצון אמר לו לך עלה :

וישמע העב את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שחו איש
עדיו עליו • אונקלס חרנום עריו היקן זיניה כו' •

ויתכן לפרש שהן הן הדברים שפי' רש"י ז' ל' עדיו כו' כתרים
שנתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע וע' ד' מדרש חזית על
פסוק משכני כו' זו' ל' חני רשב"י זיין שניתן להם לישראל בחורב
שם המפורש היה חקוק עליו • וכשחטאו במעשר העגל ניטל
מהם • והענין כי ב' דברים הנאמרים באמת • שנתתרו להם
לישראל א חירות ממלכות ב חירות ממלאך המות וזה
מאמרם זיין שניתן לרם בחורב שם המפורש חקוק עליו שהיה
להם עדי שנתיופו על ידי זכותם מגן עליהם מבני אדם כזיין והוא
א' מהמלכות וגם שם המפורש חקוק כו' להיות להם חירות
ממלאך המות שהוא ממקוב החיים להגן להם ממלאך המות והוא
מאמרם ז' ל' במדרש רבה כי כשהיה מלאך המות בא ליטול נשמת
משרי רבינו היה מזכיר שם המפורש ומבריחו מעליו הנה יצדק
לרמוז חירות ממלאך מות באמרו שם המפורש חקוק כו' ואמרו
זיין נגר בני אדם שהיה לרמוז חירות ממלכות וזה שחרגם תיקון
זיניה תיקון שם מפורש חירות ממ"ה זיניה זיין נגר בני
אדם חירות ממלכות והם ב' כתרים שפי' רש"י ז' ל' א' כנגד
נעשה וא' כנגד נשמע :

והביטו אתרי משה עד בואו האהלה : יש מדרש שאומר

שחשדוהו מאשת איש • ואמרים כעס הר"ש
מלכו ה' יצודו נשמתו כג"ע זו' ל' שמעתי נותן צורה • במאמר זה
שאובר שחשדוהו באשת איש רצה לומר שחשדוהו שהיה מקבל
נבואתו מאיש גבריאול ולא סמנו יחברך בלי אמצעות מלאך • והן
אמרו שקשה על זה שאם כן לא היה מתנבא רק בחלום מענין
גבריאול והלא לא נעלם מישראל שנבואתו היה נהיץ • ואפשר
להשיב כי השבו שע"י עגל עתה הורידוהו מגדולתו כמ"ש רז"ל
על פסוק לך רד כו' רד מגדולתך וחשכו כי גם מזה הגדול ירד
ונצדק בזה מאי דסמיך והיה פגא משה האהלה • כו' להסיר
מלכ

קיצור תורת פרישת כיתשא משה אלשיך פת

מלכם הדבר הזה כי ירד ה' בענן לרבר אתו וזה שפי' רש"י ז"ל
 ודבר עם משה כמו ומדבר עם משה שהוא כבוד השכינה כתרגומו
 ומחמלל עם משה כמו וישמע את הקול מרבר אליו בחירק ואינו
 קור' מרבר אליו בשבא תחת המ"ס כשהוא קורא מרבר פתרונו
 הקול מרבר בינו לבין עצמו וההדיוט שומע מאליו . . . וכשהוא
 מדבר בחירק משמע שהמלך מרבר עם ההדיוט להורות שהשם
 בעצמו דיבר עם משה ולא ע"י איש גבריאל ודבר אל משה פנים
 אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו כרסמך לו בפסוק :
ויאמר משה אל ה' ראה אחה אומר אלי העל את העם הזה
 ואחה לא הודעתני את אשר תשלח עמי פי' רש"י
 ז"ל אמרת לי הנה שולח מלאך בפ' משפטים אין זו הודעה כו'
 כתב הרא"ש ז"ל שיבוש נפל בספרים והיה לו לכתוב שאמרת
 ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי בפ' זו אחר מעשה העגל הוא
 העיקר ואפי' שפי' רש"י שם נחבש כאן שעתידן ישראל לחטא
 ושכינה אומרת כי לא אעלה בקרבך כו' אחר מעשה העגל הוא
 העיקר ושפתי חכמים פי' הנה מלאכי ילך לפניך הוא מוקדם
 לפסוק ושלחתי לפניך וזה הפסוק קרוב יותר לומר טעות נפל
 בספרים ונתחלף בין הנה מלאכי ילך ובין הנה אנכי שולח
 מלאך ואני אומר לא נפל טעות ורש"י ז"ל כותב לפי שיטתו
 למעלה שפי' שם כאן נחבש שעתידן ישראל לחטא ושכינה
 אומרת כי לא אעלה בקרבך דלכאורה קשה דפסוק כי לא אעלה
 בקרבך לא מצינו בפ' משפטים רק בפ' כי השא' סמוך לפסוק
 ושלחתי לפניך מלאך והאיך פי' רש"י ושכינה אומרת ולא כתב
 ושכינה האמר אך יש לומר דקשה למה לא התפלל משה מיד
 שילך ה' בעצמו עמו ולמה הסתין עד כאן אלא בחילה הויה
 משה רבינו ע"ה סבר שה' ילך וגם מלאך ומה היה לו להתפלל
 הא לא היה אמרת' שהוא לא ילך רק בכאן שאמר לו ה' כי לא
 אעלה בקרבך נתן אל לבו להתפלל עליוהם ואמר אם אין פניך
 הולכים כו' וזה שכתב רש"י אשר אמרת הנה אנכי שולח מלאך
 אין זו הודעה שעדיין לא אמרת כי לא אעלה בקרבך וזה שפי'
 רש"י ז"ל בפ' משפטים בצחות לשונו כאן נחבש שעתידן לחטא
 ולמה לא התפלל משה מיד לזה מפרש ושכינה אומרת במקום
 הנאמר כי לא אעלה בקרבך ואז היה הודעה גמורה שמלאך לבד
 ישלח לכן התפלל במקום הנאמר לו כי לא אעלה בקרבך
 ולא

קיצור תורת פ'רשת כ'תשא משה אלשיך

ולא כמ' משפטים וק"ל :

ועתה : אס נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכיך
לשאל הודעני נא כו' להרים מכשול הצרה הנמשכת לישראל
אס היה הקב"ה הולך עמם : שהוא פן יקרה שיחטאו לה' כי אז
בהיות שלא ע"י מלאך יהיה העון חמור וגדול ואולי לא יתפייס
הוא יתברך ויסתכנו כאמור רגע אחר אעלה בקרבך וכליתך
והקדים משה ושאל הודעני נא את דרכיך לידע איך תתפייס
להשיב חמך וז"א למען אמצא חן כלומר כמה אמצא חן בעיניך
כשתהיה כועס על ישראל :

ויאמר

אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך
וחנתי את אשר אהן ורחמתי את אשר ארחם
יתכן לפרש ע"ד מאמרם ז"ל ברית כרותה לו"ג מרות שאינו
חוזרת ביקם וזהו תשובה על מה ששאל הודעני נא את דרכיך
מה שעל ידן תתפייס והשיב לו ה"ג מידות הם דברים שבכל
דור וזה שאמר וחנתי את אשר אהן : שברית כרותה שלא
ישוכו ביקם אף שאינם כראי :

ויאמר

אס נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו
כי עם קשה עורף הוא וסלחת לעונינו ולחטאתינו
ונחלתנו : יתכן לפרש ע"ד שכחננו כי בהיות ישראל נהוגים
על יהי הק"ב בלי אמצעות המלאך ימשך תועלת גדול לעמו
אף אם יחטאו להק"ב : בשונם אליו ימשך להם כפר בהתפייסו
אך שמא יגרום החטא ולא יתפייס הק"ב על עונם ויהיו ח"ו
קרובים לאכזר כמאמר הכתוב כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה
עורף הוא : וכן הוא אומר רגע א' אעלה בקרבך וכליתך
אמנם שתי אלה הם בהיפך בהסתרם אל המלאך להנהיגם : כי
עון הנעשה על פיו אינו גדול כאשר בעובר אח פיה' בלכתם
ענם לבדו : אך הוא נעדר המחילה והכפרה כמאמר הכתוב כי
לא ישא לפשעכם כי שלית הוא ולא יכול למחול על כבודו יתברך
ואחרי הודיעו למשה הרכיו שעל ידן תתפייס והי' ג' מידות
שבריות כרותה שלא ישוכו ביקם ביקש ילך נא אדני בקרבנו
וכמו שפ' רש"י ז"ל : וזה לשונו ילך נא בקרבנו כמו שהכחשת
שאחה גושא עון ילך נא בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וסלחת
לעונינו ויש כן במקום אס ימרה ח"ו בך וסלחת מה שאין כן
בהסתרם

קיצור תורת פרשת כי תשא משה אלשיך פ"ב

בהמסרם אל המלאך : גורש מפניך את האמורי כו' יתכן לפרש ע"ד מאכרם ו"ל על פסוק ומוראכם וחתכם יהיו וכו' שאין ארץ אוכל דורם את האדם אשר לו צלם אלהי בפניו שיפול על חית השדה מורא מאור פניו אך אשר אין צלמו בו בעונו שעשה נדמה לו כבהמה ותמיתהו ובזה יאמר הנני גורש מפניך מהפנים שלך צלם אלהים וקראן הכתוב לשון יחיד מפניך להורות שעתה הם צדיקים מיוחדים לגמא' כי צלם אלהים על פניכם ופניכם יבעיתו את האמורי :

פן תכרות ברית ליושב הארץ וזנו אחריו אלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו יתכן לפרש : כי יתגיירו ויקבלו אלהותו יתברך שאם לא כן איך יתכן תכרות להם ברית כי אחר שצויתך לא תחיה כל נשמה אלא שיתגיירו וזנו וכו' כאשר המזנה שתחת אשה ותקח זרים : כן אלו תחת אלהי ישראל שקבלו ודרך זנות יעבדו את אלוהיהם הראשונים בהחבא : וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואחה לתומך לא יעלה על רוחך כי לשם אלהיהם היה הזבח באשר הוא יהודי בעיניך ואכלת מזבחו נמצאת בשוגג אוכל זבחי מחים : וזה מוכרת מכתוב מאמרו וזנו : כי אין צורך זנות כמשל כי אם בוגדת בבעלה : או כמשל בכוגד באלהיו והסעות דהיינו שוגג יהיה כדור הראשון הנוחל כי דור שני גם כמעשה יזנו אחריו אלהיהם ע"י חיתון כי הגר ולקחת מכותיו וכו' והזנו את בניך שהם דור שני אחריו אלהיהם :

אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור שבעת ימים כו' כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה : ופטר חמור חמרה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך חמרה ולא יראו פני ריקם ששת ימים תעבד וכיום השביעי השבת כחריש ובקציר תשבות : יתכן לפרש סמיכת הכתובים ואחשוב הוא כי יש עובד אלהי כסף ומשתחווה למו בלי השכלה : ויש מתחמקים להרע ואומרים כי לא את אלו יעבדו רק אל צבא מרום במרום : ואלו הן דוגמתם ומעלים על עצמם כאלו ישתחוו אל מי שאלה דוגמתם ומשתחווים אל המסך כענין עגל מסכה כמ"ש ז"ל שהיה העגל כמסך אל כח העליון תבנית שור העליון היו עובדים לו אלהי מסכה לא תעשה לך : כי גם השרים והוכרי

קיצור תורת פירשת כי תשא פסח אלשיך

והוברי שמים וכסיליהם לאפס ותהו כמ"ש רבותינו ז"ל בשמות
 רבה כי כאשר נצטוונו לחוג אה חג המצות • שבעת ימים כדבר
 שנאמר למעלה על פסוק ויכל ביום השביעי • כן היה עיקר הדבר
 צאת בני ישראל מצרים עד קריעת ים סוף כאשר ביום הראשון
 הכל מורים שלא נברא מלאך שלא יאמרו מיכאל מותח בדרומו
 של רקיע • ע"כ בחצות לילה היה ה' ולא מלאך • וכמו שבו
 נבראו שמים הכוללים עולם המלאכים והגלגלים כך שיבר המזל
 במכת בכורת והשר וכאשר נבראת אזי הארץ שתכלול • בעל חי
 מדבר ובלתי מרכר וצומח ודומם כך ביום ההוא שלט יחברך
 בכבוד אדם ובכוה בהמה • ובאלהיהם עשרה שפטים כמו שאמרו
 רז"ל של עץ נרקבת של אבן נימוח וכאשר פרגע א' נברא בראשון
 הכל • אלא שהיה יוצא אל הפועל דבר יום ביומו כך פרגע חצי
 הלילה היתה מכת בכורות ונגמר הדבר בשביעי ע"י קי"ס כי אז
 נגמרה ההכרה כרבוי יתרו ורחב כי שם הפיל ה' שרו של מצרים
 כמ"ש רז"ל על פסוק וירא ישראל את מצרים מת מתים לא נאמר
 אלא מת מלמד שראו שרו של מצרים אשר שמו מצרים מת על
 שמת הים הרי מזה בהיות חג פסח שבעת ימים יש זכר אל קריעת
 י"ס שהי' ביום השביעי אשר הפלתי שר מצרים ומזל טלה כחודש
 ניסן ובכורי מצרים המתיוחסים לבכור המולות והצלתי בכוריהם
 כי ע"כ כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר אשר חלך זכר מטה שור
 ושרה ולרמז אשר ערפתי בכורי מצרים אשר המשלתם להמור
 כד"א אשר בשר חמורים בשרם י ואין להם פדיון אלא בשח
 פורה ישראל כי בישראל אשר המה מצד הקדושה חלך בהם
 הקדושה פשא"כ לנמשלים לחמורים וטמאום ויאמת לכם אשר
 אני חרשתי העולם ואל תחמה אם בכורך תמרר בה' סלעים •
 צא ולמד מעולת ראייה שהיא מעה כסף להראות לפני קונך
 להורות כי אינך כפוי טובה גם פה ע"ד זה כלל חרברום כי ע"י
 מצות האמורות תכיר חידוש עולם וכו' ושמה חאמר הלא די
 במצות שבת יש זכר לחידוש עולם לז"א ששת ימים וכו' לומר כי
 אמת שמצות שבת היא הוראת אמונה • אך לא תכריחנה וע"כ
 ירמו ידי השוכת לבטל ממלאכתו יום א' ומה גם בחריש ובקציר
 בי חן חיון אך על מצות פסח ובכור המורה על הכרה שהוא יחב'
 חידוש העולם כאשר כחבנו וזה שהפסיק בין פסח לעצרת במצות
 שבת לומר ע"י מצות אלו מעצמן ששת ימים בלבר תעבור וביום
 השביעי

קיצור תורת פרשת כי תשא משה אלשיך זצ

השביעי אפי' כחריש ובקציר חשבורת ע"י ראוהך ההכרח על הוראת שבת :

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון . ה' אלהי ישראל . והנה התארים באמרו האדון ה' אלהי ישראל . יתכן לפרש רמו בחינת שלש רגלים על חג הפסח אמר האדון כי אז קנה אותנו לעבדים כד"א כי לי בני ישראל עבדים וכו' אשר הוצאתי אהכם מארץ מצרים . וכן אמרו רז"ל בש"ד פרשת משפטים כי תקנה כו' אמר הק"ה אני קניתי אתכם בעשר סנות כו' . ועל היות גם הליכתו להחזיק טובה על הדבר הוא אמר האדון . ועל חג השבועות שאז במתן תורה היתה שמחת ה' כמאמר ז"ל בספר הזוהר שהיה אז כשמחת חתן וכלה . אמר שם הגדול של ה' עם שם הארנות וע"כ אחר שאמר הארון שהוא על שם ארנות אמר שם ה' המורה על שמחה הגדולה שהיה במתן תורה . ועל חג הסוכות כי היה אז כרצון בעצם הוא יתברך עם ישראל שנתייחדו מסחרת יום הכיפורים על מעשה המשכן לכפר על מעשה העגל לייחס ולכנות שמו יתב' עליהם וגם הסוכות לדורות הוא הוראה כי נצחו ישראל בראש השנה כמ"ש רז"ל ש"ע מצות לולב . ניכר שהוא אלהי ישראל בייחוד וניתן להם הניצחון אמר אלהי ישראל :

ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי דברים האלה כרתי אתך ברית וארתי ישראל לדקדק ואמרו ויכתוב על הלוח' דמשמע כי משה כתבם ולמעלה נאמר וכתבתי על הלוחות שהוא יתברך כתבם . ויתכן לפרש ע"ד מאמר ז"ל בפדרש חזית על פסוק ישקני מנשיקת פיהו וכו' כי כל דבור ודבור שיצא מפי הק"ה היה מדבר עם כל א' פושטא ואומר לו מקבלני את עליך כך וכך מצוח יש בי וכו' . מקבל את אלהותי ואומר הן מיד הרבור הי' נושקו על פיו והיה הדבור הולך ונחקק על הלוח . ואמרו רז"ל על פסוק וירא את העגל כו' מה ראה ראה אותיות פורחת והנה אותו רוחניות לא ניסוק ולא נאמר כי כל רבור שיצא מפי הק"ה נברא מלאך כמאמר ר' יוחנן הרבור עצמו הוא המטהור מה שנדבר בו ואח"כ עולת השמימה . כנאמר כה יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלו ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי . והוא מאמר דוד המלך ע"ה לעולם ה' דברך נצב בשמים . וכדבר הזרז גם אנו אומרים

קיצור חורח פרשת כי תשא משש אלשך

כי רוחניות האותיות שפרחו למעלה שהי' קיימים שם הן הן שבו
בלוחות שניות על ידי משה וזה אמרו יתברך אל משה כחב
לך את הדברים האלה כי אמרו האלה מורה שהם לפניו ולא
הלפו למו כי על פי דברים האלה שהיו הדברות עצמם מדברות
עם כל א' ישראל ואמר מקבלני את עליך כרתי אתך ברית
ועם ישראל שהיו משיבים ואומרים שהיו מקבלים אלהות והמצות
א"כ בוודאי שיעצרו כח ליחקק על ירך כאשר בתחילה מאליהם
ולא קשו קראי אהדרי ויכתוב כו' וכתבת כי הן הן הרוחניות
הקודם כי עודנו דבריו חיים וקיימים :

ויהי ברדת כו' ומשה לא ידע כי קרן עוה פניו בדברו אתו
והנה יש ששאלו מה צורך הוה לעשות הוא יתב' קירון
פני משה והן אמת שאין זו שאלה כי רצה הק"ב להורות גרולת
חורחו שטקנה קדושה לרבקים בה ולהגיד גרולת משה שוכה
לכך ולמען תח חשק בלב אישי ישראל לירבק בחורה כמו שאמרו
רו"ל הלא כה דברי כאש מה אש כל מה שאחה נותן בה נעשה
אש כד החורה כל הרבוק בה נעשה קדוש ועל פי דעת
המצריכים טעם יתכן ל' לשתי כוונות עשה ויתברך א' פן יאמרו
ישראל בשוכו אליהם בלוחות שניות יאמרו רצונינו לראות את
מלכינו ב' למען יכירו אשר הפסידו בעגל על זה עשה להם
כעובדא דקיסר עם ר' יהושע שאמר לו שיראהו את אלהינו יתב'
ואמר לו שיביט בניצוץ השמש וכהו עיניו אמר אם אחר
ממששיו הקטנים אינך יכול להביט את אלוה יתברך לא כ"ש
כך עשה הק"ב קרן עור פני משה ולא יוכל להביט למען ושאו
ק"ו ומה מתקן דבריו ר"ל באומהם ער שגא זשאו היו רואים
הפנים עכשיו שחטאו אפי' פני הסרסור לא יכלו לראות ולכל
יתיאשו מהתיקון החרה להם כי בעור שהיו שומעין תורה
מפי משה היו סובלים האור למען ישכילו כי כה התורה
רב לקבל אור ולא יבצר להגיע ער גרה הראשון בהמשך

הכשרון :

פרשת ויקהל

ויקהל משה אח כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה
הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם : ויחן לפהש

קיצור תורת פרישת ויקהל משה אלשיך צא

ע"ד חכמים ז"ל יגידו כי מעשרה המשכן הוא תיקון עון עגל שישרה שכינה במעשה ידיהם והחטא הי' ע"י הקהל כד"א ויקהל העם אל אהרן וגם היה חילול השם ברבים ע"כ גם התיקון ותשובה צריך לקדש ה' ברבים ויהיה בהקהל • זו"א ויקהל משה ואומרו אל כל ערת בני ישראל • יתכן לפרש ע"ד מדרשו רז"ל שהעם הוא ערב רב שעשו בלטיהם את העגל • הרתיקו מעליהם שלא יהיו חלק במשכן ה' רק כל ערת בני ישראל • ובגל יהיה במעשה התיקון מצוה הבאה בעבירה שלא יאמרו הלא ק"ו הדברים • אם פקוח נפש וכרית מילה דוחה שבת שאינו רק התקרבות בצד מה אליו יתברך • משכן שכביכול ידור בתוכו על אחת כמה וכמה • שירחה שבת כמו הקרבנות שדחה שבת • לזה אומר אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות • כי עריין לא נעשה ואתם מתעתרים לעשותם נמצא אינו אלא הכנה אל דבר שעתידה קדושה להול בו :

ששת

ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומח • יתכן לפרש שעריין יאמר איש הלא טוב נמהר נחיש לעשות המשכן למען ימהר הוא יתברך לשכון אתנו ואי"ה מצוה גדולה מזו ולמה לא נרחה שבת להחיש • לו"א ששת ימים תעשה מלאכה כלומר אל יעלה על רוחכם שהמלאכה הזאת תחת הזמן שלפי רוב הימים תתברכה כי הלא ששת ימים תיעשה מלאכה מאלוהי כי מלאכת המיטין כמאליו נעשה וא"כ אין מעצור לה' בששת ימים מאלו היה עושים במלאכה גם בשבת לכן גם כיום השביעי יהיה לכם קודש • כי היא שבת שבתון לה' חמדה גנוזה היה אצלו מטרים ינתן לכם וקדושתו' היה קרומה והאיך תרחם מפני הכנה אל מה שיחול בו קדושה אך מילה ופקוח נפש נרחה עליהם שבת כי כל איש ישראל קדוש יאמר לו כד"א כי קדש ישראל לה' ובאלה הדברים רבה אמר ר' חייא רבה בר אבא מלך ומטרונה שיושבין ומשיחין זה עס זה מי שבא ומכניס ראשו בנייהם אינו חייב מיתה כך היא השבת בין הק"ב ובין בני ישראל שנאמר ביני ובין בני ישראל היא לפיכך עכו"ם ששבת חייב מיתה שבא ומכניס עצמו לשבות חייב מיתה • וזה כוונת מאמרם ז"ל עכו"ם ששבת כו' ובהיות שהשבותה מעולם העליון והנפש יחירה פעולם העליון וישראל העושה מלאכה כמערכ קודש בחול או חול

קיצור תורת פרישת ויקהל משה אלשיך

חול בקודש ואחת דתו להמית לו"א כל העושה בו כלומר בקודש הנזכר מלאכה יומת כי תחזור מילת בו אל הקודש הנזכר : לא תבערו אש בכל מושבתיכם ביום השבת יתכן לפרש שיש מקו' לבעל דין לחלוק ולומ' האם גרועה מלאכת המשכן להשראת הישכינה מכל זכות אחרת מהקרבנות הנעשים בו בכל שבת : אך המשכן עדיין כעת אינו מושב לשכון יה אלהים כי עדיין לא נעשה ואין קדושתו רומה אחר היותו מושב אלהים למה שעדיין לא היה רק עתיד לעשות וז"ל לא תבערו אש בכל מושבתיכם כלומר מה שאין כן אחר שיהיה מושב אלהים כי שם תעבירו ומה תבינו כי מה שכעת אין שבת נרחה שחוא על עדיין אינו מושב אלהים רק הכנה אליו :

ויאמר

משה אל כל עדת בני ישראל זה הדבר אשר צוה ה' לאמר פי' רש"י ל זה הדבר אשר צוה ה' לי לאמר לכם יתכן לפרש ע"ד שכתבנו למעלה כי ג' דברים כיוונה התורה באומרה ויקהל א' במקביל אל העון שהיה בהקהל כד' א ויקהל העם אל אהרן שנית להרחיק הערב רב שאומר עדת בני ישראל ג' שלא תהיה מצוה הבאה בעבירה שיעשו המשכן בשבת ועהה בא לפרש ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל שהוא בהקהל ראוי לומר ז"ל לאמר זה הדבר כיחוד וזה שפי' רש"י לאמר לכם דייקא ולהרחיק הערב רב וזה שאמר הכתוב קחו מאהכם תרומח לה' ולא מאת הערב רב שהוא על אשר עשו את העגל וסלקו הישכינה לא תהיה חלק בהשראת שכינה למען תתמרדו מהם ולא תלמדו ממעשיהם :

ויעשו

כל חכם לב בעשי המלאכה את המשכן יתכן לפרש ע"ד מאמרס"ל יודע היה בצלאל לצרף אוחיות שבהם נבראו שמים וארץ ואוחיות שבהם נברא עולם הם כוחותיו ותברך כי כל התורה כולה שמותיו של הק"ב והואם כהיות הם עושי המלאכה וזה יאמר ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה כי כל חכם לב עשו עם עושי המלאכה בעצם מהם כוחותיו ותברך שהם עיקר רמז המשכן יתכן לפרש שמשכן וכליו היו דוגמת משכן של מעלה והרמזים מצורשים במקראו קודש ודיעות החתונת מארכעה מינים כנגד מיני ריקעים הראשונים שש משור כנגד וילון שמחרש הוא יתברך מעשרה ישה ימי בראשית שיוצא שחרית ונגנפ ערבית תכלת כנגד

קיצור תורת פרשת ויקהל משה אלשיך צב

רקיע כמש"א רז"ל תכלת רומה לרקיע • ארגמן נדריש על מן
הוא כנגד שחקים שנקראו על שם ששוחקין בו מן • וחולעת שני
הוא ארמימורה כנגד זבול שבהיר הוא מהשלשה שחתיו שבו
בית המקדש של מעלה כנודע מרז"ל ולהיות ארבע אלה איכותן
קרוב זה לזה עם שהגבוה גבוה עולה למעלה על הקודם בצד מרה
ברכך יחד • אך השלשה רקיעים העליונים עולים יותר זה על זה
בספירות כי אין מעון שעל הזבול מתקרב אליו כאיכות ואין
מעון מתקרב אל מכוון וכן ערבוח ע"כ נרמזו כל א' בפני עצמו •
יריעות עזים כנגד מעון ששם מלאכי השרת כמ"ש פרק אין
דורשין • ומצינו בפרק מי שאהו שמלאכי השרת נקראו תועמה •
עורת אלים מאדמים כנגד מכוון ששם נח דין רמז אל מאדמים •
כמו שאמרו בפרק אין דורשין ששם חדרה של סופה ומערה של
קישור ועליות מללים רעים ואגלים רעים וזה רמז מאדמים •
עורת תחשים הוא מסגונא שגונויו רבים מאור רמז אל ערבורת
שהוא ספירי מאור כמעט שאין גוון נתפס בו כמו שאמרו באין
דורשין כי שם גנוי חיים טובים דכתיב כי עמך מקור חיים וגנוי
שלום וברכה ונשמותיהם של צדיקים ורוחות ונשמות שעתירות
להבראות כ"ש רז"ל מל שעתיר הק"בה להחיות בו מתים הרי כל
דברם ההם רוחניים ואין ספק כי גם ערבוב מתקרב להם • ואחשוב
רמז בהיות שכינה כבירת קדשי הקדשים המנוסה ביריעות אלו
הרופזים שבעה רקיעים לרמז כי לא כאשר בתחילה שהיה שפע
הנשפע על הארץ בא עליה מן השמים אך עתה שעיקר שכינה
בתחתונים מתחת לרקיעים יצא השפע להשפיע ברקיעים וכל
הנהגות וטוב השמים מהארץ יושפע :

פרשת אלה פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על מי משה
כו' עיון פי' רש"י ז"ל כו' ועל דרך הפשט יתכן
לפרש • כי הנה החסרון הנהוג בהתכת זהב וכסף ובתכלת וארגמן
בשירי פתילים לולי חפץ משה הלילה לשלוח יד היה יכול
לתלות החסרון בהתכה ובשירי פתילים לז"א בא הכתוב לומר
אלה פקודי המשכן באמת ומי מעיד שכן הוא האמת כחשבוננו
לז"א משכן העדות כי המשכן עצמו נוהן ערות ברבר כי גם
הנהוג

הנהוג לחסור לא חסר כמלא נימא שלא חסר כלום וילמדנו דעת
ש"משה רבינו ע"ה לא קם כמוהו בכל ביתי נאמן הוא. ואעפ"כ
נחן חשבון מעצמו וממנו נלמוד לעשות כמעשיו לחת חשבון
ולחוש לבל ידברו לוצני הדור ונ"א אשר פקד חיה על מי
משה ולא על מי צבור :

יודא

משה את כל המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה'
כן עשו ויברך אתם משה. מי רש"ו לאמר להם
יהי רצון שתשרה השכינה במעשה ידיהם ויהי נועם ה' אלהינו
עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. והוא
אחד מי"א מזמורים שבחפילה למשה. ויתכן לפרש שכוננת
הכתוב שאמר גם שעשיתם משכן. עיקר שכינה בכס הוא ומכס
ימשך אל המשכן כמה שהוא מעשה ידכם וזהו ויהי נועם ה'
אלהינו עלינו שהוא על עצמינו וימשך מזה שמעשה ידינו כוננה
עלינו כלומר כי יאמר האומר היתכן יעזוב הוא יתברך השמים
מעשה מצבועתיו וישכון במעשה ידי אדם לזה אומר ומעשה
ידינו כוננהו התכוננת למעל מנדינו כאלו דבר רוחני בהשראת
שכינתך. כי יש בו דוגמא של מעלה במשכן ותשרה שכינתך
במשכן ואל חתמה על היותו במשכן. לכן מפרש רש"ו ל"ו הוא
מי"א מזמורים שבחפילה למשה שנא לתרץ התמיה ורבה לומר
שאחר זה כתוב יושב בסתר עליון וכזה אל תחפהו על היותו
במשכן. ולמה ששיבחו יתברך אינה הרגשיות חלילה. כי
הלא כשהוא יושב הוא יושב בסתר ולא שיורגש ה"ו ע"כ. אינו
ממלא מקום חלילה שאינו גבוליו וגם אז בשבתו הוא עליון כי
גם על השמים כבודו ג"כ והא ראייה כי הלא כלערי זה המשכן
הלא מלא כל הארץ כבודו גם זה המליאה כי הלא בצל שדי הוא
שאמר לעולמו די והגבילו. ואיך יתלונן בצילו. בכך גם מזה
הדעו שלא יחשב לזר גם היותו במשכן כי גם העולם כולו גבוליו
לפניו יתב' ואיך יתלונן בצלו שאין סוף ואין די לאלהותו הנרה
מזה ראייה שתשובתי אמת. ולזה מי רש"ו ל"ו הוא אחד
מי"א מזמורים כו' לראיה מיושב בסתר וכו' שישרה שכינתו
במשכן וק"ל :

ויכס

הענין את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן ויתכן
לפרש שבתחילה במ"כ כי תשא נבית. מדרשו של
משה לא היה רק השראה בצד מה. אך עתה וכבוד ה' מלא
את

קיצור תורת פרישת פקודי משה אלשיך ז"ל

את המשכן ובא להשרות על כל ישראל ע"כ וכבוד ה' מלא את המשכן :

ולא יכול משה לבא אל אוהל מועד כי שכן עליו ענן וכבוד ה' מלא את המשכן. פ'רש"י ז"ל ולא יכול משה לבא אל אוהל מועד יכתוב אחד אומר ובכא משה אל אוהל מועד בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם. כי שכן עליו הענן אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבא נסתלק נכנס ומדבר עמו רצה לומר דרש"י ז"ל למד ממלת ובכא משה שאין למרש שהוא מהקריאה ואילך שהרי אומר לדבר אהו שמשרה מצצמו היה בא לדבר אהו יתברך. ע"כ בא הכתוב והכריע כי שכן עליו ענן וכבוד ה' מלא את המשכן שע"כ בפסם ראשונה לא יכול משה לבא עד קראו הוא יתברך תדע כי עד כה שכן עליו הענן בלבד. אך עתה כבוד ה' מלא את המשכן מה שאין כן באהל כי כרת מדרשו ושל"ת הלא לא היה נראה ענן רק יומם אך בלילה היו רואים אש הנה היה הענן מסתלק בלילות. לז"א הן אמר כי ענן ה' על המשכן יומם לעיני הכל. אך לא היה מסתלק בלילה כי מה שהיו רואים אש הוא כי בענן עצמו היה אש נגלה בלילות וזהו אש חיה לילה בו ומה שאין האש נראה ביום הוא לעיני כרת ישראל שעניו בשר לסו ולא יעצרו כח באור היום לראות האש ההוא רק בלילה ולא ביום. בגרוני אל רוממות : שסייעני להשלים גם ספר שמות :

ונתחיל ספר ויקרא
בעזרת אשר עולם ברא

ויקרא

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח

www.daat.ac.il